

ČASOPIS

pro

KATOLICKÉ DUCHOWENSTWO.

W y d á w á n

p ř i s p j w á n j m

mnoha duchownjch a učených mužů

o d

Knjžecj Arcibiskupské Pražské Konsistoře.

Druhý ročnj lčh.

Swazek třetj.

W P r a z e, 1829.

W Knjžecj Arcibiskupské knihtiskárně.

Πάντα δοκιμάζετε· το καλὸν κατέχετε·

Πρὸς Θεσσαλ. Α. V. 21.

*Veritas est dulcis et amara; quando dulcis, pascit; quando
amara, curat.*

S. Augustinus.

Quid fortius desiderat anima, quam veritatem?

Leo XII.

I. P O G E D N Á N J.

1. O primátu, neboli papežské přednosti w Cjrkwi.

Od Dra. Wáclawa W. Wáclawjčka, hlawnjho chrámu Pánu
sw. Wjta na hradě Pražském kanowjka.

Ačkoli nám časopisem našjm pořednánj o přednosti sw. apoštola Petra mezi ostatnjmi apoštoly, a geho cjrkewnj wrchnj správě, kterau od Krista Pána obdržel, giž podáno *): nebudeť nicméně zbytečno, učenj o Řjmském papeži, — gelikož hodnost Petrowu na sobě mage, všem wěřjcjm, pastýřm a owcjm, gakožto Krista Ježjše widitedlný wcelé cjrkwí widitedlné neywyššj námčstek, předstawen gest, — znouwu wyprawowati, zewrubněgi wywesti, a dotčené zde onde pooprawiti; neywjce však z té přjčiny, poněwadž toto učenj, gakože giž samo w sobě gedno z neypřednějšich gest, takť i mezi ona zwláště náležj, o něž duch nynějšjho wěku ostrost swé newěry neustále brausj, ge dokona podrýti a z článků wjry wymeytiti prahna. W Darmstadtských nowinách

*) I. ročnj běh, sw. 2. str. 163 — 192.

cjrkewnjuh od roku 1825 Nro. 82. ponawrhuge superintendent Dr. Fiedler gisté wýmjnky, pod kterýmiby prý Irštj katoljci nalahčenj swého twrdého osudu se nadjiti, i potracených práw občanských zase nabýti mohli; a mezi nimi i tu, aby přednost papežské stolice mocnosti swětské podrobili. I kdož pak tak tupý, aby záměr bezděčného prostřednjka neprohlédl, anoť kničemu menšjmu neradj, nežli aby Irowé přestali katoljky býti, gsa ostatně lhostegný k tomu, čjmžeby se pak stali, třeba by Sociniány, Naturalistami, Methodistami, Mystikáři? etc. Sprawedliwěgšj bylo samo Anglicko, slušně položiwši konec dlauhému Irow potlačowánj dne 6. března b. r., kterýžto den dějiny swěta a člowěčenstwa zlatými čtenami w listech swých zaznamenagj!

Wygmauce hlawnj půwody nešťastného oddělenj se Řekû od Řjma, Phocia a Michala Cærularia, potom oxfordského Doktora Wiklefa a českého mistra Jana Husa, řjci můžeme, že až do oné bauřliwé změny w stoletj šestnáctém, kterau reformacj pokřtiti se obljbilo, nikdo nepochybowal o přednosti apoštola Petra a gehu řádných náměstkû, řjmských biskupû, třeba o způsobu užívánj této moci, o gegjm okresu a gegjch mezech w gednotliwých případnostech sporowáno gest bylo. Sami ti reformatorowé 16. stoletj nepomyslili z počátku na to, aby se od všeobecné cjrkwe a hlavy gegj neywyššj na zemi oddělowali. Že konečně nieméně odpadli, a powinné-

ho poslušenstwý stolicy apoštolské wypowieděli, nestalo se přesvědčením, nýbrž náruživostmi neb dokonce zaufalým nutkáním, ani oni cirkwi nechtěli, a představený cirkewný jim nemohli powoliti a se podnožiti. Luther wyznal zgewně, že poněwadž Bůh všeobecnau, po všech zemjch rozšířenau cirkew založiti chtěl, také kdesi otec a neyvyšší gegj pastýř býti musj, a proukázal vždy gestě uctiwost neywětšj Řjmské cirkwi a papeži Lwu X., dokawad se tento proti němu neprohlásil *). Teprw klatbau stjžen a z cirkwe wylaučen gsa, proti papežstwý se wztékati započal, až pak zaufalau rauhawost swau úplně vyplil w přehanebné plácanině: „Papežstwý od dábla založeno!“

Kterak mjrnějšj Melanchton smeyšlel; kterak on kpodrobenj se stolicy papežské také po stalém giž se oddělenj radil, widno z gehu „Votum separatum“, kteréž we swém podpisu artikulů Šmalkaldských dal, i z gehu wygádřenj w Lipském Interimu, a z gehu listu ku Karłowicowi a k Bellajowi, w kterémžto poslednjm píše: „Concedunt nostri politiam ecclesiae rem esse licitam, quod videlicet sint aliqui episcopi, qui prae-

*) Wyznání wjry, kteréžto Luther dne 9. října 1518 w ruce Kardinála Kajetana před gednjm notárem a čtyřmi radami cjsarskými složil, znj: „Ego frater M. Lutherus Augustinus protestor, me colere et sequi sanctam Romanam Ecclesiam in omnibus meis dictis et factis presentibus, praeteritis et futuris. Quodsi contra vel aliter dictum fuit vel fuerit, pro non dicto haberi et habere volo.“ Tom. I. Jen. fol. 186.

sint pluribus ecclesiis ; item quod Romanus pontifex praesit omnibus episcopis quare, quod ad hunc articulum attinet de superioritate pontificis, et de episcoporum auctoritate non est dissensio, et facile retinere possunt auctoritatem Romanus pontifex et caeteri episcopi prodest etiam meo iudicio monarchia illa romani Pontificis ad hoc, ut doctrinae consensus retineatur in multis nationibus.“

A však pamětihodno, co z protestantů ney-
učenějšj, Bohumil Wilém Leibnic († 1704) o
přednosti papežské we swé bohoslownj saustawě
str. 295 — 97 píše. Tento weliký a nepředpogatý
muž přigjmá papežstwj za božské zřízení a u-
stanowenj, wyznáwage, že ge celá starobylost
byla uznala, a twrdj a zastáwá gakožto mudřec
geho newyhnutedlné (absolutnj) potřebnosti k za-
chowánj gednoty a swornosti w cirkwi. *) Ná-
podobně smeyšlel ctihodný pan Karel Ludwjk
z Hallerů, spoluand wladarské rady w Bernu, a
před njm mnozj ginj prawdomilownj a učenj pro-
testanti ; gako u př. słowůtný Gerhard Molan (in
cogitationibus privatis super reunione), Hollaz a
Teller (in examine theologico – acromatico str.
1351 a 52.), Locke, který potřebnost křesťanské
neyvyšší hlavy we swém srozumem srownalém
křesťanstwj přesvědčitelně dowodj etc., a z no-

*) Nach dem Manuscripte von Hannover ins Deutsche übersetzt
von Röss und Weis. Mainz 1820.

wěgšjch mimo slawného Herdera i mnoho giných německý Tacitus, pan Jan z Mülleru *). Ne tak ale nadřečený superintendent, Dr. Fiedler; aniž pak těžko aumysl geho wypátrati. Tušjť nepochybne, že gak mile onen wšecobecný hljdač a strážce (*Custos et Vindex canonum*), onen *Confirmator Fratrum* (Luk. XX, 32.) o hodnost a mocnost swau přigle, konec také wezme wšecká *confirmatio Fratrum* a ti *Fratres* a *Filii* gsauce gednan wšeho dozorstwj zbaweni a samým sobě pozustaweni — bez středku gednoty a swornosti — giž snáze w dálšj se smławu spustj, i ledaco sobě zwyposmjwati a namudračiti dagj. Wěru, hrubě chytře! Odewzdeyme hlawnj pewnost gakožto kljč celistwé řjše, a nepřjtel gesti pánem w zemi. Usmrťme wčel matku, a wčelnice wymře. Ubigme pastýře, a stádo zblandj po cestách neskončených, připadnauč čjhagjcjm wlkim za lup. I totě patrně náwrh onoho starého třjbitele (*cribratoris*), o němž Spasitel mławj u sw. Luk. XXII, 31. — Než ten, který swatau cjrkw swau založil na skále Petrowi, mocen gest gi chrániti proti wšelikým útokům lidských náruživostj; chrániltě gi za 1800 let, a chrániti

*) Gestj spisowatel wýborného pagednauj: „Die Reisen der Pabste.“ Tento muž weliký, co tak slawně dle swěho přesvědčej o papeži a katolickém duchowenstwu psal, bylč w Berljské wšecobecně německé Bibliothee ze spiknuj s Jesuity k rozšřej katolictwj hanebuě obwiňován.

gi bude na wzdor peklu a náhončjm gehu až do skonánj swěta!!

„Pro přednost Petrowu a řádných gehu nástupců w cirkwi řjmské katolické — pjše schwalený pan zHallerů, byw geště staupenec kalwijnstwa — stogj tré důwodů neodolatedlných: α) giž zdrawy rozum požaduge neywyššj widitedlné hlawy pro společnost náboženskau; β) tato pak hlawa pozůstáwala za osmnácte set let wždy w cirkwi křesťanské; γ) a giž od časůw Ewangelistů až na naše dny byli apoštol Petr a dědicowé gehu stolice, Řjmštj biskupowé za tuto hlawu neywyššj uznáni a držáni *).“

Když wšak nicméně i poctiwj protestanti, ti totižto, kteřjž se positiwnjho neboli zgewencho křesťanstwj geště neodřekli, anobřž ho sobě wážj a gehu se držj, k slušněgšjmu o cirkewnjm primátu smeyšlenj nigakž přiwedeni býti nemohau, dčgeť se přjčinau gegich hned z mládi do se wzatých hrubých předsudků a záštj neukogitedlného proti Řjmským papežům, kterýmž ge reformatowé byli podělili, a gich nyněgšj kazatelé a pastoři, nic se na slušnost, sprawedlnost a prawdiwost neohlédagjce, w něm ge wje a wje stwrzowati neopomjgegj. W Řjmě pohanském, wšeho druhu neprawostmi a powěrami poškwručném

*) Restaurazion der Staatswissenschaft, oder Theorie des natürlich-geselligen Zustandes der Chimäre des künstlich-bürgerlichen entgegen gesetzt. Winterth. 1816 — 1821. IV. Band, 3 Abschl. str. 142.

nechtěli Babylon widěti; co apoštolé, co otcové neystaršj widěli, oni newiděli *). Ale Řjm křesťanský od té zvláště doby, co se po zapuzenj modloslužby a hanebnostj neslýchaných počtů neyvyššjho Boha všecek posvětil, Babylonem nazjwati nepřestáwagj. Toť gest, což gim ostře a dogjmawě spolu přdestjrá a namjtá zpěwec w naučné básni: „Das Pabstthum zu Rom, von Christus gestiftet.“

Allein mit Gründen wisst ihr nicht zu streiten,
 Da ihr nur eures Heros Waffen **) schwingt !
 Obschon die Wahrheit der durch alle Zeiten
 Erhalt'ner Lehre mächtig sich aufdringt; --
 Wir sind und bleiben siebenfält'ge Heiden,
 Wie ihr in euren Spottgedichten singt ! —
 Ja zehnmal wirft man euch durch Gründe nieder,
 Und zehnmal hebt ihr euch zur Läst'ung wieder ! ***)

Gako nižádná společnost měšťanská bez zákonů, bez strážců a hágitelů zákonů trwati nemůže; rovněž tak neobstojí žádná společnost náboženská bez učení a služeb božjch, bez hlídačů učení a opatrovníků služeb božjch; — a neyméně ona všeobecná společnost křesťanská, kterau wtělený Syn božj na zemi založiti ráčil, gelikož dle

*) Spanheim mladšj (Friedrich): de ficta professione Petri Apostoli in urbem Romanam etc. Tom. II. p. 331. **) Luther tu mjuň a zbraň geho, spis již uvedený; das Pabstthum vom Teufel gestiftet. ***) Bohoslawnj časopis: Der Katholik, 1823. 1. Heft, S. 19.

geho swrchowanáho uložení po weškerém světě má rozhlášena a rozšířena býti (Mat. XXVIII, 29. Mar. XVI, 16.), gsauc spolu společnost gediná, gednoho Boha, gednu wjru, gedn křest wyznáwagjcy (Efes. IV, 5.), a tudy wšecky wěřjcy, budte kde budte, gednjm swazkem, swazkem wjry, gegjžto wyznánj (Jan XVIII, 20. Efes. IV, 13. Mat. X, 32.) u wšech gedno a to samé gest, a swazkem lásky (Jan XIII, 33. XV, 12. 13. 47.) w gedno tělo spogugjcy; — a i společnost ustawičná, ne na čas gako ona starozákonnj, anobrž wždy až do skonánj swěta trwati magjcy*). Aneb kterakby mmedle w cirkwi po weškerém světě porozsáhlé gednoty, spogenj a audů we-
spolek sgednocenj docjliti lze bylo, kdyby ne-
bylo zákonů pořádek a gednotu zdřžugjcyh? a nebylo předstawených nad tjm bděgjcych, aby gednota w učenj wjry a mrawů panowala, a vzniklé rozepře wyroównaly se? a nebylo me-
zi těmi samými předstawenými gistého úwaz-
ku, ge w gednom středku (*in centro unitatis*) dohromady spogugjcjho? — Každé zřjze-
nj politické ustanowuge wrchnost nad wrchnostj; neb totě, co gemu stálosti a pewnosti dodáwá.

*) Mat. XXVIII, 20. 2 Kor. III, 11., kde Apostol nábo-
ženstw Ježíšowo „*το μενον*“, což zůstává a nenj ponj-
gegjcj, gako zákon starý, a k Žid. XII, 27. 28., kde krá-
lowstw Mesiášowo „*τα μη σαλευόμενα, βασιλειαν ασα-
λευτον*“, perennem constitutionem, non amplius abrogandam
gmenuge, aneb dle Vulgáty: ut remaneant, quae sunt im-
mobilia, tehdy regnum immobile.

Nižšjch wrchnostj gest mnoho, méněgi vyššjch, a neyvyššjch skrowno; nazwjce ale stogj w čele a z předku gedn gedný, genž nade všemi bdj a nimi włádne. Takť gest to také s wrchnostmi duchownjmi. Všickni téměř národowé měli a magj gednu wrchnj hlavu swého knězstwa, ona se giž gmenug vysoký kněz, neyššj kněz, *Pontifex maximus*, *Ἀρχιερεὺς*, aneb gakkoli. Pro Israelity zřjdl Bůh syny gednoho z dwanáctera pokolenj k ostřjhánj Swatyně; ku knězstwj wywolil toliko syny gedné čeledi téhož pokolenj, totiž potomky Aaronowy, k vysokému ale knězstwj toliko gednoho z téhož kněžského rodu. Pro křestany ustanowil Syn Božj 70te učedlnjků; vyššj důstognost dalť gest swým dwanácti Apoštolům, gednomu ale z dwanácti swěřiltě zcela obzvláštne swau draze wykaupenau cjrkw. — Tuhle máme mimo kněžj biskupy, a máme papeže, a sice dle určitého řádu a spořádánj samého Syna Božjho!

„Když byl den (t. když se rozednjwalo, bylo se dnem, na uswitě)“ — čteme u sw. Luk. VI, 13. — „powolal (Ježš) učedlnjků swých, a wywolil z nich dwanácte, kteréž i Apoštoly (swými wyslanci) nazwal,“ a potřebným plnomocenstwjm nadal, řka jim: „Kdo wás slyšj, mne slyšj, a kdož wámi pohrdá, mnau pohrdá. (Luk. X, 16.)“ Těmto také apoštolům odewzdať gest kljče králowstwj nebeského: „Amen prawjm wám, cožkoli swjžete na zemi, budeť swázáno i na

nebi a cožkoli rozwjžete na zemi, budeť roz-
wázáno i na nebi (Mat. XVIII, 18).“ A opět:
„Pokog wám! Gakož mne poslal otec, tak i gá
posjlám wás (k témuž cji a konci, a stauž mocj,
abyste mogli náměstkowé byli). To powě-
děw wdechł na ně (swé gim moci udělil) a řekl
gim: Přigměte Ducha swatého, kterým odpu-
stjte hřjchy, odpauštěgjť se gim, a kterým zadr-
žjte, zadržáni gsau (Jan XX, 21 — 23).“ Ubj-
rage se pak giž od nich k Otci do nebe, od kte-
réhož na zemi byl sstaupil, mluwil k nim takto:
„Dána gest mi wšeliká moc na nebi i na zemi.
Protož gdauce učte wšecky národy, křtjce ge we
gménu Otce i Syna, i Ducha swatého, učjce ge
zachowáwati wšecko, což gsem koli přikázal wám.
A ay! gá s wámi gsem po wšecky dny až do sko-
nánj swěta.“ Mat. XXVIII, 18 — 20. — Toť
bylo dwanácte gehu Apoštołu; wšickni knjžata w
králowstwj božjm, wšickni netoliko učitelé, ale
i wrchnj správcowé cjrkwě Kristowy, wšickni
wywoleni a ustanoweni pásti a řjdiťi gehu wzacné
stádo. Wšickniť tedy obdrželi důstognost welmi
wznešenau, nicméně geděn z nich přednost, a ten
byl Petr. Že wjce wrchnjch pastýřů zwoleno,
nečinj neywyššjho pastýře zbytečného, nýbrž pro
zachowánj gednoty tjm potřebněgšjho; a ten byl
— djme opět — Šimon Petr.

Petr hlawa apoštołu.

Dvě gsau zwláště mjsta w sw. Ewangelium,
z nichžto přednost daná Petrowi před ostatnjmi

apoštoly dle přirozeného představení udalostí a řečí při nich držných zřegně wyswítá. Gedna se přihodila před smrtí Páně, druhá po geho z mrtvých wstání. Při prwnj zasljbil Spasitel tomuto apoštołu přednost, při druhé pak mu gi skutečně udělil. Při prwnj zasljbiltě mu přednost za odplatu geho obzwláštňj wjry, při druhé pak mu gi skutečně udělil za odplatu geho obzwláštňj lásky. O prwnjm se dočjtáme u sw. Matauše XVI, 13 — 19., o druhém u sw. Jana XXI, 15 — 17.

Mat. XVI, 13 — 19.

Pamětihodno gest, že gako druhdy Bůh Abramowi (Gen. XVII, 5.) gméno geho změnil, a Abrahamem geg nazwal; „nebo (wece) otcem mnohých národů ustanowil (učinil) gsem tebe;“ nápodobně také Kristus, když k němu syn Jonášů, Šimon poneyprow přiweden byl, giné gemudal gméno. „Pohleděw naň Ježjš řekl: ty gsi Šimon syn Jonášů (aneb Jonachnů, stažené slowce z Johannah aneb Johannes), ty slauti budeš Kefa, genž se wykládá Petr“. Jan I, 43. Umysl, který přitom Pán měl, wyswětluje sw. Matauš loco cit. Tamž se táže swých učedlnjků Ježjš:

„Kým prawj lidé býti Syna člowěka?“ — Odpowěděli: „Některj Janem křtitelem, ginj Eliášem, ginj Jeremiášem, aneb gednjm z (starých, z mrtvých wzkrjšených) proroků.“ Dj gim Ježjš: „Wy pak kým mne býti prawjte (saudjte)?“ Tu wzaw slowo Petr, gehožto wjra, gakž sw. Jeronym in Math. L. II. c. 14. poznamenal, wždy ohniwěgi nežli u ostatnjch apoštolů se wyzname-

náwala, odwece: „Ty gsi Kristus (Mesiáš), Syn Boha žiwého.“ — Načež Ježíš: „Blahoslawený gsi Šimone, synu Jonášů! nebo (cos o mně tak wznešeně a srdnatě wyznal) tělo a krew nezgewilo tobě toho (nenaučils se od lidj až posawad tak rozličně a njzce o mně smeyšlegjcjch); ale Otec můg (od Otce mého), kterýž gest w nebesjch;“ on tě prawdě té wyučil, daw tobě smysl schopnau a gemnau, abys z řečj a činůwmých rozuměti mohl, kdož gá gsem. — „I gát prawjm tobě (*καὶ γὰρ σοι λέγω*),“ také gá tobě swé spokojenj a zaljbenj známo činjm. Totě druhá přjčina, proč Ježíš Petra blahoslawj; — gakoby řekl: ty máš zaljbenj mého Otce pro sebe, a i gá tobě moge tudy na gewo dáwám: „ty gsi (slugeš) Petr,“ tys gméno Kefa, skála odemne obdržel; Petr slowe w syrochaldeyské řeči, kterau Ježíš mluwil, Kefa, a sice w mužském i ženském pohlawj stegně — „a na té skále (na tom samém Kefa, který gsi);“ neboť to Kefa zde, poněwadž ge Ježíš zcela bez proměny užjwá, musjt opět to samé značiti, což prw znamenalo, tedy Petra, a to, *ἐπὶ ταύτῃ τῇ* wztahuge se na to prwnj Kefa, kteréž, gak zmjnněno, w mužském a ženském pohlawj gednostegně; — tedy: „ty gsi Petr (skála) a na té samé skále wzdělám (neb založjm pewně gako něgaké stawenj na základu skalnjm) cjrkw mau,“ t. g. celé shromážděnj wěřjcjch, a neb obec křesťanskau, tak že všickni a gedenkadý z nich rowně gako w něgakém stawenj

wšickni a gedenkadždý djl k tobě, gako ke ģruntu swému se připogj, a tebe se přidržj, — „a brány pekelné (mocnosti, zlosti a neprawosti, gakkoli silné a hrozné *), nepřemohau gi,“ neswjtězj nad nj, aniž gi přesilj; cjrkew má na zemi bezpečně trwati bude. — „A tobě dám (obzwláště);“ nebo také ostatnjm apoštolům dána byla moc, které zde Petrowi udjlj Pán **); — tehdy tobě dám obzwláště „kljče králowstwj nebeského (t. plnau moc a neywyššj spráwu nad cjrkwj swau).“ Na-
rážjno zde na ono biblické mjsto u Isai XXII, 22., kdežto čteme: Wložjm kljč domu Dawidowa na ramena geho; a otewře, a nebude kdoby zawřel, a zawře, a nebude kdoby otewřel, aneb on když otewře, žádný nezawře, a když zawře, žádný neotewře, totiž geho rozkazům a zákazům žádný nebude smjti odpjрати. Těmihleslowy zasljbil někdy Hospodin Eliakymu hodnost neywyššjho kněžstwj, a nápodobně zde Ježjš Petrowi — „a cožkoli swážeš na zemi (w mé cjrkwi), budeť swázáno i na nebi; a cožkoli rozwážeš na zemi, budeť rozwázáno i na nebi,“ totiž cožkoli dle moci ode-mne dané řádně ustanowjš, nařjdjš aneb zakážeš, toť i gá schwáljm a za platné mjti budu w nebi ***).

*) Brána a fortua znamená u Asiatů moc panowánj, odtud: die hohe Pforte der Osmanen etc. **) Mat. XVIII, 18.

***)) Wázati *dešén* **דָּשַׁן**, a rozwázati *luéén* **לָוַעַן** znamená wedlé židowského každodennjho mluwenj způsobu, zakazowati a dowolowati. Tak prawj w Thalmudu Jerusalemském Rabbi: Což gá wáži, rozwazuge giný, a což rozwazugi, on swazuge. Giný pak Rabbi mluwj: Což gsem wždy tobě zawázal, nynj ti rozwazugi.

Ptáme se každého nestranného, všech před-
sudků prázdného čtenáře, zdaliž se Kristus svět-
legi wygáďřiti mohl, že Petra zvláště mezi ostat-
njmi apoštoly za základnj kámen cjrkwe, a za
prwnjho kljčnjka w králowstwj božjm wywolil a
ustanowil? — Podotkli gsme, že Pán mluwy
syrochaldeyské užjwal, w kteréžto žádného tako-
wého rozdjlj pohlawj w slowci Kefa nenj,
gaký se w řeckém gazyku mezi *πετρος* a *πετρα* či-
nj, a však se činiti nemusj, an *πετρος* přede gen
také skála slowe, gako *πετρα*, právě gako w la-
tině Petrus a petra, aneb geště wjce w němčině,
Petr und Fels, aneb také w češtině, Petr a skála
wlastně gednozněgjcj slowa gsau &c. Náležitěgi
se wygáďřuge Francauz: Tu es Pierre, et sur cet-
te Pierre &c. — A pročez to pauze neznámo-
stj řeči syrochaldeyské pošlo, že sw. Augustin
swůg I. L. Retract. c. 21. pronesený rozpak ne-
rozhodnutý zanechal, a kterýž nám Heidelberský
exeget Dr. Paulus we swých: „Beleuchtungen des
hallerischen Briefes an seine Familie (Stutgard
1821) z Considerations sur la doctrine et l'esprit
de l'eglise orthodoxe rusko-řeckého státského ra-
dy Alexandra ze Stourdzy znouwu přdestjrá, ode-
sjlage spolu na téhož sw. otce Serm. 13. de ver-
bis Domini. Ale mnedle, což čteme na tomto
mjstě? Idem ergo Petrus a petra cognominatus
beatus, ecclesiae figuram portans, apostolatus
principatum tenens etc. Retract. L. dj sice sw.
Augustin, co Stourdza a z něho Paulus uwodj,

a však dokládá: *Dixi quodam loco, quod in illo (Petro) tanquam petra fundata sit ecclesia, qui sensus etiam cantatur in ore multorum; — ay hle, sensus cantatus in ore multorum!* - Do státnjka nenj se arci nadáti, aby všecky spisy sw. Augustina prohlédl, a tudjž se o prawém geho smeyšlenj a uče-nj přesvědčil, gešto na mnohých giných mjstech, u př. L. II. de bapt. cont. Donat. c. 1., in Psal. 69., Serm. 15. de Sanctis, Tract. 124 in Joan. a g. wjce hlásá a pronášj. To však ale příslušelo prawdy skaumateli Paulusowi, prwé nežli tak ná-božnowěrně twrditi mohl, že mezi pozděgšjm a nowěgšjm pjsem wykládánj řjmské tradicj rozdjl náramný zabjhá!

Spolu pak gest Paulusem doljčený wýklad hned grammaticky chybný. Aneb čtème: ty g si Kefa, a na tomto wyznánj, aneb: na mne (tu měl prý dle giných Ježjš rukau na se ukázati?) etc., i kterak pak se to srownáwá? Ne-byl-liby Pán mjsto: Ty g si Kefa, řjci musil: ty g si dobře odpověděl, aneb: ty g si prawdu wyznal, pakbychom čjsti mohli: a na tomto wyznánj, aneb na mne, kterého g si wyznal, etc. Giž slowútný Michaelis (protestant) wytýká takowým wýkladům přjlepky hrubé newědomosti a dokládá: „Gaké spogenj mezi prupowědj: ty g si skalnj, a mezinásledugjcj: a na této skále wzdělám cjrke w swau etc., pakli skála ta nenj skalnj,

(Felsenmann) Petr, alebrž Kristus? A gaka to odplata pro Petra, kterémuž předc něco odměného a wděčného řečeno býti má? Gesti skoro tak, gako kdyby cjsař k některému wladykowi byl řekl: „Prawjmě tobě, ty gsi wladyka; a toho (tuby spolu prstem na giného ukázal) wladykau učinjm, a patřjcej k tomu statky dám, kterýchž mu žádný odnjti nesmj!“ *) —

Aniž pak nám nawrhugte, že i sami cjrkwé otcowé ona slova: Na téť skále etc. všeli-gak a rozličně buď o Kristu, buď o wyznánj wj-ry Petrowy, buď o všech wúbec apoštolech wykládali. Tato rozličnost nezlehčuje nikoliwěk našeho důvodu, ani oni všickni dokonale srozuměni gsau, že Kristus slowně a literně pod tauto skálau osobu apoštola Petra mjnil a wyznačil, tak sice že ani gednoho z nich nenalezne-me, genžby toho zapjral **). To gediné gsau

*) Einleitung in die göttlichen Schriften des N. B. §. 14. str. 81 — 83. not. 1. **) Zde připsáni buďte Origenes in c. 6 ad Rom. a u Eusebia L. VI. cap. 19. Sw. Basilig ad cap. 2 Isai., též hom. de pœnit. a L. II. adver. Eunomium. Sw. Chrysost. hom. 11. de pœnit., in Psal. 50. Sw. Cyrill z'Alexandrie L. II. in Joan. cap. 12. Sw. Epifan hær. LIX. Nazianzen orat. de moderat. Tertullian. L. de præscript. adv. hær. c. 2. Sw. Cyprian epist. LVII. ad Jubaj. a epist. ad Corn. Sw. Jeronym L. 1. adv. Pelag. c. 4. Sw. Ambrož Serm. XLVII. de fide Petri, a Serm. 68. de natali Petri et Pauli. Sw. Hilarius L. VI. de Trinit., tamž právě, kde také dj, že Kristus na Petrowo wyznánj založil Cjrkew swau: „Et post Sacramenti confessionem beatus Simon ædificationi ecclesiæ subjacens, et claves regni cœlestis accipiens“ &c.; a ten samý in Commen-

činili, že dle swého ginotagitelného (allegorického) vykládánj způsobu na tomto slownjm smyslu giné geště výklady stawěli. Takto wychwalowali u př. oni otcowé, kteřížto proti Arianům, nepřátelům božstwJ Ježjšowa psali, rovněž proto wyznánj Petrowo: „ty gsi Kristus, Syn Boha žiwého,“ gakožto hlawnj základ wjry; ginj naproti tomu, kterýmž s Donatisty činiti bylo, učili, že Kristus hlawnj skála gest, na kteréžto cjrkew wzdlána. Toť pak slaužilo bez ugmy liternjho smyslu k tomu, aby se okázalo, že to nikoli swatost wěřjcech aneb sluh cjrkewnjch, nébrž milost Ježjše Krista gest, kterážto swátostem gegich aučinkugjcej moc a sjlu propůgčuge. Neboť známo, že Donatisté každau swátost za neúčiniwau pokládali, kteražto neposluhowal gedem z gich domněle swatých přjdrželců. Tudy giž také dobře wyrownáme, co 1 Kor. III, 11. psáno stogj: „Základu giného žádný položiti nemůž, mimo ten, kterýž giž položen gest, genž gest Kristus Ježjš.“

tariis in psal. 131. „Tanta, dj, ei religio fuit pro humani generis salute patiendi, ut Petrum primum Dei confessorem ecclesiae fundamentum, coelestis regni janitorem, et in terreno iudicio iudicem coeli satanae convicio nuncuparet“; a Can. 26 in Matth.: „O in nuncupatione novi nominis felix ecclesiae fundamentum, dignaque aedificatione illius petra, quae infernas leges et tartari portas, et omnia mortis claustra, dissolveret!“ Sw. August. Sermon. XLIX. de verb. Dom. secundum Joan: „Dicit (prawj) Petro, in quo format ecclesiam, Petre amas me?“ &c. Sw. Prosper L. de vocatione gentium. Sw. Low Sermon. II. in anniv. assumptionis suae ad pontific. a §.

Totíž Spasitel gest a zůstane neypředněgšj grun-townj kamen, na němžto „wšecko stawenj spo-geně wzdělané roste w chrám swatý w Pánu.“ k Efes. II, 20, 21. Paněwadž ale wěřjcy weške-rého swěta žiwj kamenowé gsau, z nichžto ten chrám měl wystawen býti, proto wywolil Kristus apoštoly za stawitele (I. Kor. III, 30), ge spolu hlawnjmi základy téhož stawenj učiniw: „Wzdělanj gste na základ apoštolů a proroků,“ kterýžto ale základ newyhnutedlně na onom ney-hlubšj m kameni uhelném (Ježjši) spočjwá. Takowý pak základný kámen druhé zwýšenosti gest také Petr, a však tjm rozdjlem, že geg Kristus neyprwé takowým ustanowil, a k tomu před druhými wywolil, aby on s njm, gakožto hlawnj skalau, a skrze gehu moc také spoluskalau, a mezi apoštoly prwnjm služebným základem k wzdělánj cirkwe byl. Petr de Marca de discrimine Cleric. C. III. nro. 34.

Jan XXI, 1 — 17.

Než, co gsme potud slyšeli, byl pauhý slib. Čas, kde Kristus k Otci se nawrátiti měl, nebyl geště přišel, a za gehu widitedlné přjtomnosti na zemi nebylo žádného mjstodržjcyho potřebj. Ale po gehu z mrtwých wstánj, a když se den gehu na nebe wstaupenj giž giž přibljžil, splnilé také swé přisljbenj. Stalo se to w Galilei u moře Tiberiadského, kdež byli spolu Šimon Petr, Tomáš, Natanael, oba synowé Zebedeowi (Jakub a Jan), a ginj učedlnjci dwa, genž negsau gmeno-

wáni. Syn Boží byl také ostatním, již dávno wywoleným apoštolům (Mar. III, 3.) kljče králowstwí swého netoliko přisljbil (Mat. XVIII, 18), ale i skutečně dal (Jan XX, 22, 23). Gakože ale Petra skalnjkem swé cirkwe již gednau ustanowil, a gemu před druhými moc wázati a rozwazowati sljbil; taktě se také nynj k němu osobně obracj, tázage se ho:

„Simone (synu) Janůw! milugeš mne?“

Zdeť negen to, co sw. Augustin Tract. 122 in Joan. píše, připomenauti přjhodno, že totiž Spasitel Petrowi přjležitost dává, geho trogj zapřenj trognásobným wyznánjím lásky napraviti *); nébrž také, žeť od něho ohniwěgšj požaduge lásky, nežli od ostatnjch apoštolů. „*Αγαπας με πλειον των*“, diligis me plus his?“ — Ode swého pádu opatrný a nesmělý, odwoláwá se Petr ne bez kormautliwé starostliwosti na všewědaucnost Mistra swého. „*Συ παντα οιδας, συ γνωσκεις, οτι φιλω σε*“. Tu omnia nosti, tu scis quia amo te!“ Tento pak wece gemu u přjtomnosti druhých apoštolů — gemu samému — w gednotném počtu — gemu potřetj — gemu beze wšj obmezenosti: „Pasiž beránky mé, pasiž owce mé!“ — Beránky a owce gak wúbec známo, činj celé stádo; následowně swěřuge a odporaučj Pán Petrowi celé stádo, ustanowuge geg swým mjstodržjcjm, ođewzdáwage gemu přednost před ostatnjmi apoštoly, totižto

* Redditur negationi triuæ trina confessio.

neyvyššj spráwu a péči o weškeré množství, o celau cjrkw božj. Sw. Eucherius, biskup z Lyonu, aneb kdožkoli ten starý spisowatel řeči de Natali SS. apostolorum Petri et Pauli, gelikož se Eusebiowi Emissenskému křiwě připisuge, dj: „Prius agnos, deinde oves ei commisit, quia non solum pastorem, sed pastorum pastorem eum constituit. Pascit igitur Petrus agnos, pascit et oves; pascit filios, pascit et matres: regit et subditos et praelatos. Omnium igitur pastor est, quia praeter agnos et oves in ecclesia nihil est.“ A sw. Bernard pjše de consider. L. II. c. 8. o slowjch: Si me amas Petre, pasce oves meas. — „Které? toho neb onoho národu, města, kraginy, té neb oné říše? Oves meas inquit? I kdož newidj, že Pán Petrowi netoliko gistý počet, nýbrž wšecky wykázal. Také tu byli práwě ostatnj uředlnjci přjtomni, když on Gednoho splnomocniw, Wšem gednotu wzhledem toho Gednoho stáda a toho Gednoho pastýře odporučil a swěřil.“

A proč se nad tjm pozústawowati netřeba, že Petr hned po onom slibu (Mat. XVI, 22, 23.) z ukwapilé, ačkoli dobromyslné horliwosti Ježši do Jerusaléma gji zbraňowal, byw proto protiwnjkem (*σατανᾶ*) od něho nazwán, an geho uloženj a powolánj překaziti chce; aneb že on při skutečném zagetj a utrpenj Páně tak hluboce klesl, že mistra swého třikráte — s přjsahau zapřel. Byltě sice tehďáž za skalnjka a základ cjrkwewy- wolen, ale ne geště ustanowen. Důstognost ná-

městka Kristowa byla mu přislíbena, ale ne ještě skutkem udělena. Ontě k nj prwé musel připrawen býti. I gehu poklésky měly k tomu slaužiti, gako geg, tak i gehu moci aučastnjky při tak weliké hodnosti pokornými, powolnými a lito-stiwými učiniti, an toliko Ježš Kristus sám onen neyvyšší kněz gest, kterýž nepotřebuge za swé vlastnj hřichy oběti obětowati (k Žid. VII, 26). Než ten samý Spasitel předpowěděw apoštolům gim nastáwagjej wšeobecné pokušenj, řka: „Ay satan požádal wás, aby wás třjbil gako pšenici (Luk. XXII, 31),“ ubezpečuge Petra giž napřed, prwé než mu geště gehu pád swětle byl wygádřil, netoliko že se zase obrátj: „Gáí gsem prosil za tebe, aby nezhynula wjra twá“; nébrž geg také na budaucnost zawazuge — „a ty někdy obrátě se, potwruzg bratřj swých (w. 32).“ — I kterýchž pak bratřj? — apoštolů, — kteřjžto sami slaupy a základy cirkwe ustanoweni byli! —

Než mnedle, zdaliž také Petr této sobě propůgčené přednosti a mocnosti skutečně užjwal, a apoštolé přednost Petrowu gsau uznali? — Zagisté! Petr gest wšudy prwnj; prwnj, genž wjru wyznáwá; prwnj, genž powinnost lásky koná; prwnj z apoštolů, genž z mrtwých wstalého Spasitele widj, 1. Kor. XV, 5., tak gakž také prwnjm téhož welikého děge swědkem před celým národem musel býti, Skut. ap. II, 2.; prwnj, genž péči o to wedl, aby doplněn byl počet apoštolů, I, 15.; prwnj, genž wjru zázrakem potwrdil, III, 6. etc.;

prwnj, genž židy na wjru obrátil, II, 37 — 41; prwnj, genž pohany w společnost křesťanů přigal, X.; — w ewangelických spisjch Petra wždy na přednjm mjstě, wždy před ginými apoštoly gmenowaného nalezáme, a Matauš gmenuge ho wey-slovně prwnjho, Mat. X, 2. Mar. III, 6. Luk. VI, 14. Skut. ap. I, 13. — Pawel, weliký Pawel, který s třetjho nebe se nawrátil, 2 Kor. XII, 2. putuge w třetjm roce swého obrácenj do Jerusalema, ne aby Jakuba, biskupa téhož města, sestřence Páně, toho od křesťanů rovně gako od židů welewáženého, sprawedliwého a na slowo wzatého apoštola, nýbrž aby Petra widěl, Gal. I, 18., aneb mnohem wjce (neb toť znamená podlé pozorovánj sw. Chrysostoma in ep. ad Gal. c. I. n. 11. půwodnj sloweso *ιστορησαι*), aby tohoto swého předstaweného pouctil, gemu se podiwil a geg takorčka wyzpytal; *) — a posléze gesti to právě ten

*) Sicet pjše sw. Pawel w témž listu II, 11 — 14., že Kefasowi (t. apoštolu Petrowi, ačkoli z nowějšjch Harduin, Jordan Simon, i sám giž sw. Ambrož zde gen gednoho z 72 učedlujků téhož gména nalezagj) zgewně a w oči odepřel, poněwadž křesťanů z pohanstwa, s nimiž prwě swobodně gjdal, nynj se wzdalował, au přišli do Antiochie někteřj od Jakuba (z Jerusalema), t. křesťané ze židů pošlj. Než tento poklések aniž u wjře, nýbrž toliko wzewnitřnjm obcowánj nemůže wrchuomocnosti Petrowě w cirkwi křesťanské, kde wedlé Luk. XXII, 26. wýsost hodnosti tjm hlubšj se wyznamenati má pokorau, na ugmu býti. Anobřž gest to knjšeti apoštolskému k wětšj cti a geho nástupcům k spasitedlnému příkladu, žeť on důwodně napomenuj od nižšjho přigal, i ochotně následował. Tak dowodj sw. Cypr. epis. 71. ad Quint. Sw. August. L. II de bapt. c. 1. a epis. 82. ad Hieron.

Petr, kteréhož vyřčenj we sněmu prwnjm apoštolském, z příčiny nesnáze o obřjzku drženém s welikau uctiwostj a patrnau přewahau slyšáno a přigato bylo. Skut. ap. XV. — — K tolika rozhodnaujm swědectwjm Pjsma sw. připoguge se pak také celá řada neystaršjch otců latinských i řeckých. Wšechněm gest Petr ten od Krista wywolený knjže, — hlawa, — předstawený apoštolů, — ona od Spasitele založená skála a gruntownj základ geho cjrkwě; — onť ten neywyššj dozorce, kterému plnomocenstwj a nařizenj dáno, bdjti a pečowati o celau božj cjrkwě na zemi.

Než zdeť se nám opět potkati se státnjkem Stourdza a Professorem Paulusem. „Ambrož, Chrysostom (ginak Jan Zlatoustý), Epifan a Cyrill smeyšleli prý ginák (str. 121. der Beleuchtungen).“ Ale medle, kde a w kterém spisu? I proč pak těch míst wyznamenati opominuli? My tedy gich paměti přispěgje, prawé smeyšlenj těchto i giných starých cjrkwě otců gegich vlastnjmi slowy zde wznámost uwedeme.

α) Origenes : „Petrus summus apostolorum vertex.“ Hom. II. de diversis. „Summa rerum de pascendis ovibus Petro tradita, et super ipsum velut super petram fundata ecclesia.“ In cap. 6. ad Rom. a ginde.

β) Sw. Cyrill Jerusalémský : „Petrus apostolorum summus et Princeps.“ Catech. II. a XI.

γ) — Epifan : „Petrum discipulorum suorum principem elegit. Hær. II. „Itemque prin-

ceps apostolorum Petrus, qui Dominum aliquando negavit, qui quidem solidæ petrae instar nobis extitit, cui velut fundamento Domini fides innititur.“ Hær. LIX, c. 7.

δ) — Efræm: „Princeps ac vertex apostolorum Petrus.“ Serm. de compunct.

ε) — Basilig: „Beatus ille Petrus omnibus discipulis prælatus, cui soli maiora data quam aliis sunt testimonia, qui prædicatus est beatus, cui claves regni cœlorum concreditæ sunt.“ In proëm. de jud. Dei.

ζ — Řehoř Nysský: „Ille, quem Dominus apostolici chori principem et coryphæum designavit.“ Serm. II. de s. Steph.

η — Řehoř Nazianský: „Vides, quemadmodum ex Christi discipulis, magnis utique omnibus et excelsis atque electione dignis hic (Petrus) petra vocetur, atque ecclesiæ fundamentum in fidem suam accipiat.“ Orat. XXVI.

θ — Chrysostom: „Ecclesiæ pastor et caput est homo piscator et ignobilis.“ Hom. LV. in Math. „Petrus adeo abluit illam negationem, ut primus apostolorum fuerit factus.“ Orat. VIII. adv. Judæos. „Gravem post illum casum, nam nullum negationi par malum; sed tamen post tantum malum, en! iterum eum ad priorem honorem revehit, ecclesiæ præfecturam ipsi per universum mundum tradidit.“ Hom. V. de pœnit. „Chori apostolici princeps, qui ubique primus omnia incipit loqui.“

Hom. III. in acta apost. „Petrus os, princeps et vertex apostolorum.“ Hom. 87. in Joan.

ι) — Cyrill Alexandrinský: „Præ cæteris emicat ille (Petrus), cæterorum caput et princeps, et ait: Tu es Christus filius Dei vivi.“ L. XII. in Joan.

Nápodobně:

κ) — Sw. Ambrož: „Dominus non dubitat, qui interrogabat, non ut disceret, sed ut doceret, quem elevandus in cælum amoris sui velut vicarium relinquebat, quia solus profitetur (Petrus divinitatem Christi), e omnibus antefertur ... Tertio Dominus, non jam diligis me? sed amas me? interrogavit; et jam non agnos, ut primo, quodam lacte pascendos, nec oviculas, ut secundo; sed oves pascere jubetur, perfectiores ut perfectior gubernaret.“ L. X. in cap. ult. Lucæ. „Primatum non accepit Andreas sed Petrus.“ In cap. 12. Epist. II. ad Cor.

λ) — Jeronym: „Quid Platoni et Petro? Ut ille enim princeps philosophorum, ita hic Apostolorum fuit.“ L. I. adv. Pelag.

μ) — Augustin: „In quo (Petro) principatus apostolorum tam excellenti gratia præeminet.“ L. II. de bapt. n. 2., a in Psal. CVIII. prawj, že Petr cirkew předstawował skrze přednost, kterau měl nad učedlnjky.

Než, mybychom pogednánj nad počet archů wyměřený šjřiti museli, kdybychom všeecka swědectwj sw. cirkwe otců zde připsati chtěli. Ge-

duoho gen geště swědka, a sice řeckého biskupa Eusebia, slawného cjrkewnjho historika uwede-me, kterýžto L. II. hist. eccl. c. 14. swatého Petra „fortissimum et maximum inter apostolos, et virtutis merito reliquorum omnium principem ac patronum“ nazjwá a gmenuge. Eusebius psal na začátku stoletj čtwtého, zemřel pak okolo léta Pá-ně 340; a ostrowtipný prawdy zpytatel Dr. Paulus nechť nynj posaudj a nám powj, zdaliž se Řek Eusebius k staršjmu neb pozdějšjmu Římské tra-dicj znal a přihlásil wykládánj způsobu?!

P a p e ž h l a w a b i s k u p ů.

Widěli gsme, že sw. Petr netoliko od samého Ježíše za hlawu gehu cjrkwu ustanowen byl, nébrž že geg také celá starožitnost za takowého byla uznala. Podotkli gsme též, že geg Pán hlawau cjrkwu proto ustanowil, aby gednota w cjrkwu zachowána byla. „Propterea inter duodecim unus eligitur, ut capite constituto schismatis tollatur occasio,“ pjše sw. Jeronym. L. I. adv. Jorin. c. 14. Nápodobně učj sw. Optat Mil-levitánský: „Bono unitatis B. Petrus præferri apostolis meruit,“ L. VIII. contra Panerm.; a sw. Augustin: „Ideo unus pro omnibus, quia unitas in omnibus.“ Tract. CVIII. — „Ante passionem suam — dokládá sw. Pacián z Barcellony — dixerat Dominus apostolis: Quaecunque ligaveritis... ad Petrum locutus est Dominus: ad unum ideo, ut unitatem fundaret ex uno.“ Epis. III. Gednota gest podstatná a newyhnutedlná w králow-

stwí božím. „Geden Buh, gedna wjra, gedn křest.“ Pokudž sice apoštolé sw. žili, nebylo se žádného roztržení, bludu a rozdlwogení co báti, poněwadž od samého Krista Ježíše vyučení, a od Ducha sw. zvláštním způsobem oswjčení, nadchnuti, – njm wedení a spravování byli. Než Spasitel založil cirkew swau netoliko pro časy apoštolské, nýbrž pro celau budaucnost; onať má w gednotě trwati až do skonání swěta. Poněwadž ale božský zakladatel za dobré neuznal také nástupníky apoštolů oněmi nadpřirozenými dary, oným zvláštním a wždy trwagjcím oswjčením Ducha sw., a onau neomylnostj w učení wjry ozbrogiti; a poněwadž se gemu také nezljbilo, okoličnosti časůw tak uspořádati, aby se všeobecná cirkew při vzniklých nesnázích a rozepřích k rychlému rozhodnutí wždy shromáždití, aneb tak daleko od sebe po všech djlech swěta rozlehlj wrchnj pastýřowé sobě wespolek swá smeyšlenj tak spěšně, gakž často potřeba a nebezpečenstwí káže a žádá, propůgčiti mohli; bylot gest giného, a sice od samého Syna Božjho ustanoweného prostředku potřebj, onu gednotu na všechny časy zachowati. Toť byla tedy ta příčina, proč Spasitel duchownj moc swé cirkwe w osobě kněžete apoštolského byl spogil. „Super munum ædificat ecclesiam suam,“ píše sw. Cyprian, dokládage: „et quamvis apostolis omnibus parem auctoritatem tribuat etc. — tamen ut unitatem manifestaret, unam cathedram constituit, et uni-

tatis ejusdem originem ab uno incipientem sua auctoritate disposuit.“ L. de unit. cap. 20.

W Petrowi měltě tedy středek gednoty býti, a wšak netoliko pro apoštoly, aby geg gakožto hlawu swau ctili, a w geho společenstwj stále trwali, gakože pak také skutkem učinili; anobřž aby k témuž také založené od sebe cjrkwě a obce měli a ge wyučili, Petra za předstaweného weškerého křesťanstwa, a za náměstka Kristowa na zemi pozorowati a uznáwati. Gakož tedy tato powinnost od apoštolů na gich poslaupnj nástupnjky (biskupy) a wšecky wěřjcy přešla; rovněž tak musela ona Kristem Petrowi k dobru wždy trwagjcy cjrkwě udělená wrchnj moc pozustati, ne pak s Petrem wymřjti. To gest, Petr musj wždy geště také we swých nástupcjch středkem gednoty w duchownjm králowstwj Kristowě býti; musj skrze ně neywyššj dozorstwj nad geho celým owčincem držeti; musjť w gegich osobě weškeré stádo pásti, a gakož mocj swého práwa, taktěž neustálau bedliwostj zabráňowati, aby čistota a gednoswornost w učenj wjry a mrawůw nikdy škodu netrpěla; musjť blaudjcjch a uchylugjcjch se owcj se wšj tichostj a showjwánjm, ale také — kdež tato nestačj — násilnými od Krista ustanowenými prostředky napravowati, aneb aspoň překaziti a uwarowati, aby rak rozgjdawý nenakazil giných; — tedy netoliko prosbami, napomenutjm a pohrůžkami, ale i duchownjmi aneb cjrkewnjmi tresty k cjlj schopnými na za-

chovánj podstatného učenj Kristowa a gednoty cjrkwé doháněti.

Zdeť ale powstává otázka, kdož tito nástupnjej sw. Petra gsau? — I kdož ginj, nežli poslaupnj dědicowé swatopetrské stolice, totiž oni biskupowé, kteřj Petra na geho biskupské stolici následowali, na kteréž on seděl i swět opustil, a — kteréžto celá tehdegšj katolická cjrkw takowými býti uznala. Nynj však málo který přjběh staré děginy, gakž giž sami protestanti doswědčugj, *) nalezneme, kterýby tak gednohlasnými swědectwuni starých křesťanských učitelů ode wšj pochybnosti ochráněn byl, gako práwě ten, že totiž Petr w Řjmě, a prwnjm řjmským biskupem byl, i tamž za panowánj Nerona úřad swůg mučedlnickau smrtj zapečetil. Řjmštj biskupowé gsau tedy nástupnjej Petrowi a náměstkowé Kristowi, gsau neywyššj pastýřowé křesťanstwa, začěž ge také celá cjrkw katolická wždy byla uznala. Gich poslaupnost za prwnjch dwau stoletj wypisuge starý Irenæus, zák apoštolů, následowně :

„Založiwše a zdělawše cjrkw swatau apoštolé, odewzdaliť gsau úřad biskupský Linowi,“

*) Basnage Samuel a Jakub, onen in *Annal. eccl. polit. ad annum 64.* ; tento w *histoire de Juif* pag. 250. &c. Caveus in *hist. litt. Part. II. voce Petrus.* Pearsonius *dissert. I. de success. primorum episc. Romæ cap. 6.* Cfr. *Schröckh's Kirchengeschichte II djl, druhé wydánj str. 155.*

o němž auctor carminum adv. Marcion., spolu-
věký Tertulianůw píše:

Hac cathedra, Petrus, qua sederat
ipse, locatum

Maxima Roma Linum primum considerare jus-
sit. —

„geho nástupce byl Anenglet (aneb Anaklet), a po něm od apoštolů počínajíc třetí, Kliment, jenž biskupství držel, apoštoly byl viděl, s nimi žil, jejich kázání a austní podání věrně v paměti měl. Na Klimenta následoval Evarist; na toho Alexander; pak šestý po apoštolech — Xystus (neb Sixtus), a po něm Telesfor, chvalitebnými mukami korunovaný. Potom Higyn, pak Pius, a po též Anicet; téhož pak následoval Soter; pak — po apoštolích — 12tý, obdržel stolicí Eleutherius (L. III. adv. hæres. cap. 3.)“ — a 13. po Petrowi biskup v Římě — byl Viktor,“ doložil kněz římský Cajus, jenž žil ku konci 2. století. Eus. L. V, cap. 28. — Toť gest tedy, — mluvjme s velikým Bossuetem — „ona Římská „stolice, kterážto v spisech svých otcové tak „welice vychwalují, knížetství apoštolské stolice „gakožto neypřednější knížetství, gakožto pra- „men jednoty, a na stolicí swatopetrské wznešený „stupeň kněžské stolice, gakožto matku církev, „gelikož správu všech jiných církví v moci má, „gakožto hlavu biskupství, odkudž papršlek „vlády pochází, gakožto neypřednější stolicí, tu „gedínau stolicí, v kteréž všechny jiné jednotu

„obdržugj, takořka o závod wynášegjce etc. — „Wy slyšjte w slowech těchhle sw. Optata, *) sw. „Augustina, **) sw. Cypriána, ***) sw. Irenæa „****), sw. Prospera *****), sw. Awita *****), „sw. Theodoreta *****)), sněm cirkewuj Chalce- „donský a ostatnj; — wy slyšjte Afriku a Francko, „Recko a Asii, Wýchod a Západ wespolek spo- „gený“ *****).

A takť gest opravdowě. Irenæus († 202) píše (l. c.) z neyvyšší starowěkosti: „Ad ecclesiam Romanam propter potentio- rem, což však gedno) principalitatem (pro gegj ob- zvláštnějšj mocnost, aneb mocnějšj přednost) necesse est, convenire omnem ecclesiam,“ t. g. gакž dokládá: „eos, qui sunt undique fideles“ &c., tedy netoliko wěřjcj w Gallii, kde sw. Irenæus na ten čas biskupem byl, a w celé Ewropě, i také w Africe; ale i na wýchodu; — slowem we weške- rém křesťanstwu (quacunque orbis parte mor- rentur). Tito zde všickni gsau tí undique fide- les. A že pak slova: omnem ecclesiam conve- nire debere, toliko znamenagj, gako: cum eccle- sia Romana omnes aliæ ecclesiæ concordēs esse

*) L. VII. n. 3. **) epist. 43. n. 7. ***) epist. 55. ****) L. III, c. 3. adv. hæres. *****) Carin. de ingratis c. 2. *****) ep. ad Faustum. *****) ep. ad Renat. cap. 116. *****) Bossuet w oné slawné řeči, kterauž r. 1684. před shro- nužděným duchowenstwem Fraucauzským držel. Sermon sur l'unité de l'église, Tom. VII. str. 477 — 78.

tenentur, samo sebau patrno gest a powrchu le-
 zj. — Starý Tertullian dj L. de præscript. cap.
 36.: „Si Italiae adjaces, habes Romam, *undeno-
 bis quoque auctoritas praesto est. Ista quam
 felix ecclesia? Cui totam doctrinam apostoli cum
 suo sanguine profuderunt; ubi Petrus passioni
 dominicae adæquatur.*“ A w knize de pudicitia
 píšeť: „Slyšjm, že rozkaz (edictum) a sice pŭtce
 konec činjcy (peremptoricum) oznámen gest: Pa-
 pež, to gest, biskup biskup ŭ dj, hřjchy“
 etc. Papežowé nepřijmali tehďáž, gak Fleury
 dokládá hist. ecc. tom. II. str. 142., tohoto ná-
 zwu *), nýbrž Tertullian geg z posměchu Zefe-
 rinowi papeži příkládá, poněwadž kagjcy ci-
 zoložnjky na milost přijmal, což bylo proti
 bludům Montanistů, gichž se na stará kolena byl

*) Zde přjheduo umjstiti námjtku, že prý sám sw. Řehoř
 weliký názew všeobecného biskupa (Episcopus Episco-
 porum) co nerozvážliwý, pošetilý i rauhawý byl zawrhl.
 Odp. Ano zamjtal geg, a trestal důtkliwě patriarchu Konstan-
 tinopolského Jana, který při všem swém tělesném mrtwě-
 nj tak welikau pýchu a předčiwost chowal w srdci, že se vše-
 obecným biskupem (ἐπισκοπον ὀικουμενικον) gmenowati
 osmělil, aniž sám sebe takto nenazjwage; a však w tom
 smyslu, gakoby gen geden byl na swětě biskup, a všickni
 ostatnj nebyli nic, než toho gedného střjdnci neb wikáři;
 nikoli ale w onom potahu, kde se gménem tjm znáť hlawa
 cjrkwě, prwnj wrchnj představený we všeobecné cjrkwě,
 který nad giné hodnostj předčj i mocnostj. Sic kterakby byl
 gstiti mohl, že všickni wesměs biskupowé i sám také K o n-
 s t a n t i n o p o l s k ý stolici Řjmské podrobeni gsau, gako
 n př. Epist. XII. ad Joan. episc. Syracus., Epist. ad Manrit.
 Imperat. a na mnoha giných mjstech? Cfr. také L. XI. ep. 59.

přichytil Tertullian. A všakby tento posměch geho hrubě nedůvodný byl, kdyby již tehdy papež za hlavu a představeného cirkve byl gmjn a držán nebyl. Tento Tertullian narodil se 150., a umřel léta Páně 220. — Sw. Cyprian, wyznawač a mučedlník píše Epist. XI. ad Antonian.: „factus est Cornelius episcopus ... cum Fabiani locus, id est, cum locus Petri, et gradus cathedræ sacerdotalis vacaret.“ Tentýž Epist. LV. ad Cornel.: „Navigare audent ad Petri cathedram atque ecclesiam principalem, unde unitas sacerdotalis exorta est.“ — Sw. Athanas in Epist. ad Felicem, kdežto praví: „Romanos præsules in summitatis arce a Deo constitutos fuisse, atque Ecclesiarum omnium curam habere jussisse.“ — Sw. Jeronym Epist. ad Damasum: „Ego beatitudini Tuæ, id est, cathedræ Petri communionem consocior.“ — Sw. Augustin Epist. XLIII.: „In Ecclesia Romana semper apostolicæ cathedræ viguit principatus.“ Ten samý a šedesátero sněmugjcjch na Milewě otcůw píše na papeže Innocencia: „Arbitramur auctoritati Sanctitatis Tuæ ex sacrarum scripturarum auctoritate depromptæ facilius eos, qui tam perversa et perniciose sentiunt, esse cessuros.“ Epist. CLXXVI. — Sw. Prosper (l. c.):

Sedes Roma Petri, quæ pastoralis honoris
Facta caput mundo, quidquid non possidet armis,
Religione tenet.

Témuž pak také učj swatj všeobecnj sněmowé cjrkwěj. *)

Otcowé we sněmu Efesském (r. 431.) shromážděnj přinuceny se wyznáwajj per canones et epistolam Cœlestini R. sedis episcopi k ssazenj twrdošigného Nestoria: „Per sacros canones, sanctissimique Romanæ ecclesiæ episcopi Cœlestini, Patris nostri, literas, lacrymis suffusi, et pene invitati ad lugubrem hanc sententiam urgemur.“ Cap. X.

Synod všeobecný VI. (od r. 681) gmenuge we swém prowolánj k cjsaři Konstantinowi čtvertému papeže Agathona: „Apostolicæ summitatis

*) A uznali sami i svěťstj panownjci. *Valentinian* cjsař píše w listu k spolucjsaři *Theodosiovi*: „Beatissimus romanæ civitatis episcopus, cui principatum Sacerdotii super omnes antiquitas contulit“ &c. a ginde: „Tunc demum ecclesiarum pax ubique servabitur, si rectorem suum agnoscat universitas.“ Taktěž mluwj cjsař *Marcian* in ep. ad *Leonem*: „Tuam sanctitatem principatum in episcopatu divinæ fidei possidentem sacris litteris in principio justum credimus alloquendam“ &c. Ne ginák se wygádrily cjsařowna *Pulcheria*, a cjsařowna matka *Galla Placidia*; tato dj w listu k *Pulcherii*: „Ad apostolicæ sedis pontificem, in qua primus apostolorum beatus Petrus, qui etiam claves regni cœlorum suscipiens, sacerdotii principatum tenuit, episcopatus causa mittatur.“ — A sami i pohanšj spisowatelé swěductwj wydáwajj o přednosti Řmské stolice; tak píše u př. *Ammianus Marcellinus*. spoluwěký a přítel *Juliana* pobehlého, o *Liberiowi* biskupu Řmském, kterak statně on Konstantinowi odpjral, geg nutjčjmu, proti *Athanasowi* ortel wyřjci, dokládage o něm, že gest *Antistes legis Christianæ* (předstawený křestanského náboženstwj). *Eus. XV, 7.*

pontificalem antistitem, sanctissimum patrem suum, et summum Papam, principis apostolorum immitatorem et sedis successorem.“ A ten samý cjsař dj we gměnu téhož cjrkewnjho shromážděnj we swé správě na Agathona: „Romana sedes est ea petra, super quam Dominus ecclesiam fundavit.“

Synod hlawnj VII., — Nicæiský druhý, přigjmá a schwaluge list papeže Hadriána k Tharasiowi patriarchowi w Konstantinowě, w kterémžto spolu o sw. Petru čteme: „Cujus sedes in omnem terrarum orbem primatum tenens refulget, et caput omnium ecclesiarum Dei consistit.“ Actione II. — Nápodobně bylo na sněmě œkumenickém VIII, čteno a schwáleno psanj sw. Ignácia patriarchy Konstantinopolského na papeže Mikuláše I., w kterémžto wece, že biskup Řjmský gestiř „unus, singularis, præcellens, catholicissimus omnis sub cœlo ecclesiæ medicus.“

Sněm pak swatý Chalcedonský, IVtý œkumenický, na kterémž 630. biskupů shromážděno bylo, slawený o 336 let dřjwe, nežli onenno druhý Nicæiský, totiž r. 451., prohlašuge se in Relatione ad Leonem Papam: „Et post hæc omnia (Eutiches) insuper contra ipsum, cui vineae custodia a Salvatore commissa est, extendit insaniam, id est, contra Te, Tuamque quoque apostolicam sanctitatem &c., qui corpus ecclesiæ unire festinas.“ A dálegi: „Hæc sunt, quæ Tecum, qui spiritu præsens eras, et complacere tanquam

fratribus deliberasti, et qui pene per tuorum Vicariorum sapientiam videbaris nobis, effecimus. Indicavimus vero, quia et alia quædam pro rerum ipsarum ordinata quiete, et propter ecclesiasticorum statutorum definimus firmitatem, scientes, quia et Vestra sanctitas addiscens et probatura et confirmatura est eadem. Rogamus igitur, et Tuis decretis honora nostrum iudicium; et sicut nos Capiti in bonis adjecimus consonantiam, sic et summitas Tua filiis, quod deest, adimpleat.

Tato pak „alia quædam pro rerum ipsarum ordinata quiete“ obsahuje Canon XXVIII *), njmžto otcové ony čestné přednosty obnovili a potvrdili, kteréžto biskupowi nového Řjma (novæ Romæ) na tamnjm, totiž I. sněmu Konstantinopolském Can. III. propûgčeny byly; přes to pak gemu práwa patriarchálnjho nad třemi diöceziemi, Pontem, Menšj Asij a Thracij udělili, dle kteréhož gemu swěcenj metropolitû těchto biskupských okresû přináleželo. Než bylotě to práwo, kteréž on giž sice z dopřánj cjsařůw a z přiwoleň mlčkem biskupůw byl provozowal, kteréž mu ale dosawáde žádným positiwnjm aneb synodálnjm usnešenjm přiřknuto nebylo. — „Ale snad mi nawrhne někdo — gsau slowa nepodezřelého gallikáuského Febronia, Van Esp'na: „tento Kanon zdá se dokazowati, že přednost Řjmské cirkwe odtud powstala, poněwadž Řjm druhdy panowal,

*) W latinských edicích čili wydánjch Canon. XXVII,

aneb sjdlo *cæsarůw* byl, a že ona gediné z toho ohledu přednost obdržela před ostatnjmi *cjrkwe-mi*; a tak se prý také zdagj Chalcedonštj otcowé primát řjmského biskupa wjce slowautnosti a hodnosti města, nežli ustanowenj Kristowu připisowati.“ — Odp. „Budiž daleko takowého něco do ouěch otců se domnjwati; neboť Kanon dotčený nemluwj o supremátu řjmského biskupa, nýbrž toliko o některých od primátu rozdljných, a s njm spogenu býti nemusegjcjch wýsadách, kteréžto řjmskému Papeži gakožto spolubiskupowi, metropolitowi a patriarchowi w některých prowincijch na Západě, djlem od *cjrkwe*, djlem od mocnářů pro hodnost města, byly gsau uděljny. A že tento Kanon gen o těchto wýsadách patriarchálnjch mluwj, dokazugj patrně slowa: *Et enim antiquæ Romæ throno, quod urbs illa imperaret, jure Patres privilegia tribuerunt.* — Toť gsau tedy ty weysadnosti, ne pak onen božským právem Řjmskému biskupu náležegjcj primát, — kteréž otcowé chalcedonštj biskupu z Konstantinowa, gakožto nowého Řjma spoluuděliti za dobré uznali. Sektáři se tedy bezpráwně proti přednosti Řjmského biskupa na tento Kanon odwoláwagj“ *).

Nápodobně gedná Kanon VI. prwnjho wšeoecného sněmu Nicæiského toliko o weysadách metropolitských. Melecius biskup Sykopolitan-

*) Can. cont. L. V. p. 107.

ský w Egyptě byw na synodu od Petra Alexandrinského shromážděném s sw. úřadu shozen, poněwadž w čas pronasledowanj wjry byl zapřel a modlám obětował (Socrat. h. ecc. L. I. c. 6.), pozdwihl se proti němu, způsobiw rozdwogenj, kteréžto po něm nazwáno (schisma Meletianum), a wyswětil mimo to mnohé biskupy a sice bez přiwołenj biskupa Alexandrinského. Poněwadž ale tento zastával, že gemu dle mnoholetého obyčege netoliko w gedné kragině, ale i po celém Egyptě, i w Lybii a Pěliměstj (Pentapolis) práwo metropolitské přináležj, a že tedy bez geho swollenj žádnj tam biskupowé nemohli swěceni býti; dánať gest byla wěc před sněm cjrkewnj. Kterýžto pak wše dobře wyšetřiw, nadřečeným Kanonem rozsaudil: „Ut antiqui mores servantur, qui sunt in Aegypto, Lybia et Pentapoli, ut Alexandrinus episcopus horum omnium habeat potestatem,“ t. g. by měl nad nimi práwo metropolitské: „quando quidem et episcopo Romano hoc est consuetum,“ aneb gakž Dionysius a Isidorus překládagj, *parilis mos est*, totiž an biskup řjmský to samé činj, aneb podobný obyčeg koná, t. g. metropolitské práwo w podřízených kraginách, genž okolo Řjma ležj a pod řjmským praetorem stogj, prowozuge a wykonává. Že wšak biskup Řjmský tehďáz skutečně w oněch kraginách práwo metropolitské prowozował, gako Alexandrinský o Egyptě zastával a twrdil, totiž že synody shromáždžowati mohl, a že nedowoleno bylo,

bez geho swolenj biskupy swětiti, patrnó z listu XVI. cap. 1. a 7. Lwa welikého k biskupům Sicilie, gedné z oněchno podržzených kragin. Toto wysvětlenj nadřečeného Kanonu doličugj slowa, gež w něm dále čteme: „*Similiter autem et apud Antiochiam, cæterasque provincias suis privilegia servantur ecclesiis. Illud autem generaliter clarum est, quodsi quis præter sententiam Metropolitanus fuerit factus episcopus, hunc magna Synodus definivit, episcopum esse non oportere*“. I což tedy zřegměgšjho, gako že zde gediné o metropolitach, a zwláště o priwilegowaných řeč gest? Za tau také přjčinau předložil Dionys témuž Kanonu názew: *O weysadnostech, kterýchž některá města užj wagj. Fleury pak pjše: „Rufinus, concilio Nicaeno coævus, potestatem explicat in isto canone Papæ tributam, dum dicitur sub ejus cura fuisse ecclesias suburbicanas, quo certus tractus provinciarum, Romæ specialiter subjectarum, significatur; quidquid vero sub hoc obscuro vocabulo intellectum fuerit, non aliter Romanum episcopum respicit, quam ut Patriarcham in occidente, salvo jure, quo ecclesie universalis caput est, superioribus sæculis irrefragiliter stabilito*.“ Hist. eccl. T. III. p. 177.

Déle se w zodražowánj nedůwodných, stotisjkráté dosti podstatně zodpowjdaných námjetek proti cjrkewnj přednosti papežské zdržowati, wěcby wěru zbytečná byla. A wšak přjhodno se nám býti widj, zde geště přjklady o skutečném

wykonáwánj cjrkewnjho primátu z prwnjch pěti stoletj, o nichžto sami protestanti swědčj, že teh-
dáž zřízenj cjrkewe geště čisté a neporušené bylo,
uwésti. To gen přednapomenauti dlužno, že za
prwotnjch cjrkewe časůw stolici Papežské nelze
bylo práw swých tak zewrubně a dokonale užjwa-
ti, gako pozděgi, gednak poněwadž skrze proná-
sledowánj cjrkewe spogenj a dopisowánj strany
wěcj náboženstwj se týkagjcjch welmi přitjženo,
gednak poněwadž tehdaž geště méně kacjřstwj,
rozdwoženj a nepořádků, tehdy méně přjčin a
potřeb k plněnj neywyššjho dozorstwj bylo.

(P o k r a č o w á n j.)

2. Pogednánj wykladosudebné na zatmělé
čtenj Apoštola Páně sw. Pawla w psanj k Židům,
kap. XI, 3. „Aby znewiditedlných wěcj učiněny
byly widitedlné.“

Od Jana Zimmermanna.

Gakož snešenj Tridentského sněmu, *) w cjr-
kwi swaté snad poslednjho, — na znamenj, kte-
rak řízenj cjrkewnj nikoli přjhodným druhdy
zborům, alebrž poslaupným po wše wěky náměst-
kům Kristowým, papežům Řjmským, prozřetedl-
nost božská swěřiti ráčila, w sobě nezawjrá, kte-
rakby pjsma swatá wykládána býti měla; než
kterakby wykládána býti neměla: tjmto tedy

*) Sess. IV.

aumyslem hlubokosti tohož čtenj se šetrně domyšle, tu práci před se беру, tak aby všickni w katolické cirkwi mraucj mé domyšlenj w tento smysl sobě wyložili, a kdybychkoli se o co takowého i budaucně pokusil neginák wykládali.

W gazyku Řeckém a Latinském toto čtenj slowně znj: „Aby z newiditedlných widitedlné se staly.“ W Hebrejském: „Aby z newiditedlného učiněno bylo vše, gež widjme.“ W Chaldegském: „Aby widitedlné byly, genž byly newiditedlné.“*) W Českém (Rkp. 1425). „Aby z newidomých věcj widomé byly.“ Taktéž w nowém zákoně tištěném 1475, i w Biblj Pražské 1488: „Aby z newidědných věcj byly widědné.“ Taktéž w Biblj Kutnohorské a Benátské. W Bibljch Pawla Sewerina: „Aby z newiditedlných věcj byly widitedlné.“ Dle tohož wydánj řjdila se Biblj Nornberská, řjdil se Melantrych, Netolický a Melantrych Rožďalowský, též Adam z Weleslawjna. W Biblech dědic. sw. Wáclawa: „Aby z newiditedlných věcj učiněny byly widitedlné.“ Totéž čtenj následowalo wydánj Biblj arcibiskupské a Faustin Procházka. W Bibljch Králických: „Takže z ničehož gest to, což widjme učiněno.“ Taktež Biblj Halská a Berljská.

Swatj Otcowé pjsma Litinského sw. Jarolj-

*) Půwodnj texty těchto řečj nekładu, an každý umělý ge nahljdnauti může.

ma se přidržugjce, wýkladu na to čtenj, na němž-
by se bezpečně přestati mohlo, nám nepoukázali;
ani pak wykladatelé bližšj, gako: Erazim
Roterodamský, Hugo Grocius, Kalmet, Korne-
lius, kterj rozdjlná wyloženi pozústawiwše, swě-
tlo toho čtenj spjše zamračili, nežli rozptýlili.
Wýklady pak neynowěgšjch spisowatelů strany
odporné mlčenjm pomjgm.

Apoštol Páně sw. Pawel napomjnage Židů,
to gest, křesťanů z židowstwa, kterj totiž služeb-
nosti starého zákona poněkud opustiwše k cjrkwí
Kristowě se utekli, aby u prostřed pronasledo-
wánj, žalařowánj a protiwenstwj všelikerých u
wjře křesťanské stále setrwali a do wěčného po-
koge wgjti mohli, horliwě dokládá: „Wěrau ro-
zumjme, že swět stwořen gest slowem božjm, aby
z newiditedlných wěcj učiněny byly widitedlné“,
to gest: wěrau rozumjme, že swět stwořen gest
slowem božjm, tak aby patrno bylo, že gest po-
řádek wěcj newiditedlných, kteréž widitedlně
zgeweny gsau. Půwodnj tedy smysl toho čtenj
widj se býti tento: „Swět slowem božjm stwo-
řený gest pořádek wěcj newiditedlných, kteréž
widitedlně zgweny gsau.“

Nenj pod nebem nic lehčjho nežli toho do-
woditi, a to bez mnohých řečj strogenj, gestliže
mjesto swrchowané prawdě, ačkoliw ginák učinili
nelze, dáti hodláme, kterak totiž okršlek neumě-
nj a newěd našjch daleko prostranněgšj gest, než
tento uměnj a wěd našjch, kteréž mnohokráte

negisty, dokonalosti zbaweny a všelikterými nedostatky postjženy gsau. Tak u p. hwězdář na nesmjrné obloze nebes, genž wyprawuge sláwu božj, nástrogi wtipným během učiněnými, nescjslný třpytjcech hwězd počet wida šetřj a zpytuge gegich cesty, a že geště wětšj počet nedohledných gest, nám wyprawuge. Otáže-li se ho ale kdo, kteraká gest těchto hwězd bytost a powaha, kteraký cjl a konec, a t. d. — kalj se mu nástrogně zbystřený zrak, strne nad odpowědj suzasnutjm, a odmlče se patrně dowozuge: že gsau to věci newiditedlné, widitedlně zgewené. Pakli ale kdo nawrhne, že toliko obloha nebeská obzor našich wěd přewyšuge, pozepteyme se wtipného hospodáře neb snad germinalisty, kterak ze zrna w zemi klásek roste, a co gest medle zrno, co klásek a t. d. — zarazj se nad odpowědj gako hwězdář a wyzná: že se těch věcj domysliiti nelze, an gsau newiditedlné toliko widitedlně zgeweny. Rowně odpowj i neybystřegšjho wtipu mudřec na otázku důtkliwěgšj z geho předmětu, a ne ginák lékař, lučebnj, přirozených věcj zpytatel a t. d. Všickni wesměs shledagj, že weškerý uměnj lidského okršlek tagemstwj w sobě zawjrá, a krátce wyměřené meze swé má, z kterýchžto leč skácenjm se do tmawých bludů wyběhnauti nelze. Patrně shledagj, že swět widitedlný a wezdegšj se wztahuge na swět newiditedlný a věčný, a že každý přirozený a zřegmý zákon za sebau má newiditedlný a dušewnj.

Zwlastě ale bohoslowj čili theologie, matka weškerého uměnj lidského zgewenjm božjm se objragjc tagemstwj w se zawjrá a učj, že netoliko w obecném smyslu wezdegšj a patrný swět na wěčný a nepatrný se wztahuge; ale že i všickni skutkové dobřj tam zwlastnj odměny, zlj pak hodného trestu dogdau.

Protož také theologie cjrkwj swatau řjená, neb lépe-li djme, cjrkw, swatá prostředkem theologie, blaženosti časné i wěčného spasenj lidského pilná, člowěka, gak gen božjho swětla spatřj, matersky se ugjmagjc do swého lůna běře, ugatého na všech cestách wezdegšjho slzawého audolj, welmi pracných, doprovázj, a doprovozeného až do hrobu neopaušj; než dle obcowánj swatých se řjdjc, za geho duši se modlj a modliti welj. Při té wšj tak wraucj starosti neužjwá ničehož nežli řeči, a to řeči plné newinnosti, srdečné wraucnosti, a rovně andělské, tak že žwatlawému nepřátel tupenj a ausměšné bezbožnosti, nikoli hřmotně ani slowy urážliwými, ale toliko autrpným usmjwánjm se bránj, a s swými protiwnjky, kteřj swá lučiště na ni ustawičně napjnj, w modlitbách zápasj!

Čehož gsem tedy dowedl, mohu geště dowoditi z psanj téhož Apoštola k obci Korintské kap. XIII, 12. kdež pjše dokládá: „Nynj widjme skrze zrcadlo w podobenstwj, tehďáž pak twářj w twář. Nynj poznávám z částky, tehďáž pak poznám, gakož i poznán gsem.“

3. Případy z cirkewnjho práwa.

(P o k r a č o w á n j).

Od Josefa Helferta, Doktora w práwch, c. k. profesora cirkewnjho a řjmského práwa, arcib. konsistornjho raddy &c.

Zemský obrance táhl roku 1813. se swým oddělenjm do pole, zanechaw po sobě manželku a dítky. Po Lipské bitvě byl pohřešen, však geho společníci nemohli ani toho ney-menšjho o geho žiwobyťj neb bezžiwotj wyřknauti. Pozůstala manželka wzala k sobě wbrzce pro dobré obstaránj hospodárstwj gednoho člowěka, genž dle weyslowně pronešeného domněnj osady nedlauho potom igegnáklonnosti došel. Roku 1816. obtěžkala, a až do roku 1820. porodila tři dítky. Gest otázka, gak magj do křticj knihy zapsány býti?

Práwnjcky wěc powážená, nemá ani té ney-menšj obtjže. Dle zřegmého nařjzenj knihy zákonů gsau tyto dítky manželské. Neb w § 138. prawj se: Dítky, w 7mém měsijci uzavřeného manželstwa, nebo w desátém buď po smrti mužowě neb po auplném rozvodu manželského swazku od manželky splozené zastává domněnj manželského lože. Wšak manželstwj s pohřešeným obrancem trwá dosawáde, protože geho smrt práwně dokázána nenj, cožby se dřjwe, než lze manželstwj za rozdělené bráti, státi muselo, protože se o smrti, gakožto o přjběhu, domněnj čini-

ti nemůže. Gsau tehdy ony dítky práwnickau gistotau w manželstwj narozeny. K tomu přicházj, že se w dwornjm nařizenj od 24. čerwna 1801. prawj: Poněwadž to w práwu založená průpowěď gest: „pater est, quem nuptiae demonstrant“ nemůže se duchownjmu pastýři dokawáde „justae nuptiae“ pozůstawagj, což pauze délsj nepřjtomnostj mužowau nepřestawagj býti, opráwněnj přiřknauti, aby dítky, w čas manželstwa splozené, sám od sebe, bez předcházegjcjho saudnjho uznánj wnešenjm do křticj knihy nemanželské dělal. Přináležj též gen mužowi práwo poctiwého lože dítkám odpjratí. On sám gest gen opráwněn, nikoliw zawázán manželské narozenj dítěte w pochybnost bráti. Mnj-li, že gest lépe mlčeti, nemůže se žádný proti němu zpauzeti.

Gest wšak dalsj otázka, zdali duchownj pastýř, mage gistau wědomost o sauložném djetek narozenj bez ublženj swému swědomj a mocj swého auřadu, patrnau neprawdu za prawdu, a skutek nemožný za skutečně zběhlý auředně potwrditi může? Otázka gest geště negistěgsj, když se na ginau okoljčnost ohled wezme, totiž na tu, že giné, s nepřjtomným mužem splozené dítky před rukama gsau, gimž se, wpočtenjm djetek cizoložných snimi do rownosti, gak za žiwobyti, an se z hospodárstwj žiwj, tak při děděnj otcowské pozůstalosti zkrácenj činj, a tudy welká křiwda děge?

Nedá se zapřít, že ta a těm podobná přemítání každého šlechtného duchownjho, genž takowau trestuhodnau známost na swé osadě pozděgi wypátral, neb při ugetj swé prebendy našel, tlačiti musej. Wšak k tomu, aby gináče, než zákon welj, gednal, nemohau geg přiwesti. Má-li we společenstwu pořádek pozůstáwati, musj ono určitými zákony řjeno býti, což o obci, gakožto neywětšjm towařistwu tjm wjce platiti musj. Tito zákonowé musej, pominutjm rozličných zwláštnjch poměrů, gen podlé obyčegných úkazů dáwání býti. Neobyčegnj přjbehowé, mimořádné přjpadnosti činj sice wýmjuku; wšak prawidlo nemohau stanowiti. Wýmjuku w zákonu učiniti náležj gen zákonadárce, od něhož sám zákon pocházj. Zákonu podrobenj gsau powinni geg zachowati, nepečugjce, zdali to, co našjzge sprawedliwé gest neb ne. (?) Neywjce dolehá powinnost na ty, genž nad wykonánjm zákonů bděgj, k nimžto i duchownj náležegj. K gegich auřadu náležj, zachowati zewrub, co wyššj wědaucnost našjdila, a mohau se we swém swědomj z ohledu práwa upokogiti, an k nim sw. Pawel wolá: „Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit“ *), a sw. Petr: „Subjecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum, siue regi quasi præcelenti, siue ducibus tanquam

*) Rom. 13, 1.

a Deo missis, quia est voluntas Dei“ *). Dle toho gsau dokonce we swědomj zawázání, zákon zachowati, a prohřešili by se spjše, i výčitky by sobě we swědomj činiti museli tak negednagjce. (?) Pročež nemohau mjeti nepokog we swědomj, když w přjtomném pádu djtky dle gich wědomj w cizoložstwj splozené ne tak, aniž wůbec za ne-manželské, nýbrž za manželské do křtiej knihy napjšj; (?) aniž ge může zkrácenj práv w manželstwj dřjwe zplozených djtek w tom zdržowati. Toť může odvráceno býti, a zákon sám k tomu prostředek na ruku dává; neboť když wýminky, w §. 24. zák. měst. položené, mjsta magj, při nichž se o smrti nepřjtomného práwnj domněnj činj; mohau, pakli toho zůstawená manželka k opětnému se prowdánj sama nepodnikue, djtky z nj, před wogenským otcowým wytrženjm, aneb až do desátého měsjece po něm splozené o úmrtnj swého otce prohlášenj samy žádati, ano musegj o ně žádati, ginák geho pozůstalost nikdy ugmauti nemohauce. Pakli se úmrtnj prohlášenj stalo, bere se den, w který swé práwnj moci dosáhlo, za práwnj úmrtnj den otce, *) a teď mohau samy to učiniti, čeho otec nemohl, mohau totiž od matky, w geho nepřjtomnosti splozené djtky za cizoložné dáti wyhlásiti, an dle patrného w zákonu slova dedicowé, gimžby se

*) 1. Petr 2, 13 — 15. **) §. 278. zák. měst.

wloženjm cizjho porodu zkrácenj stalo, we třech měsječch po smrti mužowě poctiwost lože takowým djtkám odpjrati práwo magj. — Tato důwodná maudrost (?) zákona, na prwnj pohled nesprawedliwého, může každého poučiti, gak swatá to powinnost gest, i tam, kde se na prwnj okamženj přjčina a swědomitost zákona wyswitati nezdá, při gehu pjsmeně bez ohledu pozůstati, a že poslušenstwj k nařizenjm náležitého wrchnjho gest poplatek w přirozeném i w stanowném božském zákoně založený.

4. Proč náboženské vzdělánj mládeže našj we školách národnjch i gymnasiálnjch nemá wždy žádaného zniku? —

Od Františka Aloysia Waacka, biskupského Králowéhradeckého Notaria, wikariátujho tagemnjka a děkana na Kopidlně.

Στέφανος σοφίας φόβος κυρίε, ἀναθάρσεων εὐσέβειαν καὶ ἠρεσίαν λαοσεως — καὶ δόξαν κατ'ἐντέλων αὐτῆς ἀνύψωσε. —

ΣΟΦΙΑ ΙΗΣΟΥ ΥΙΟΥ ΣΕΙΡΑΧ.

1, 18. 20.

Gednjm hlasem za wěku našeho pronášj se nářek, že náboženské vzdělánj mládeže našj we školách národnjch i gymnasiálnjch weždy takowého účinku nemá, gakéhož dobřj a maudřj lidé požadugj, a gakéhož též třeba, aby zemstwo a

lid weškeren w blažšj staw gedenkrate přišel, dle wyřčenj Sirachowa 1, 18.20: „Koruna maudrosti, — wece tento duchem božjm oswjcený mudřec — gest bázeň Páně, kteráž zplozuge pokog a neporušené zdravj, — a rozšiřuge sláwu těch, genžto gj účastni gsau.“ — Ke školám obracj tedy každý swé túžebné zřenj s gakausi tesknoštj, kdož lépegi wychowané lidstwo žádá a očekává. Že tesknošt tato zcela nedůwodná nenj, zapřijli se nemůž; důkladného však wyšetřenj gest potřebj, proč takého náboženského vzdělánj školy nemohau wždy způsobiti, aneb z winy swé nezpůsobugj, gakéhož se wůbec od nich očekává.

Částka I.

národnjch škol se týkajc.

Mnohoť mohau sice školy, nižšjho i wyššjho druhu, w důležitosti té, o njž tuto se mluwj, což nade wši pochybnost wywýšeno gest; pakli však zewnitř u zemstwa i w rodínách náležitě podpory nalezagj. Gsau-li však tady opuštěné, zdaž se může skrze ně toho docjliti, čehož od nich se očekává? — Naše weleslawné řizenj zemské pěstuge a podporuge všemožně a na neyweyš chwalně školy naše; ze strany této žádné tedy nenj překážky, proč by i k náboženskému mládeže vzdělánj neměly mnoho přispjwati; ale tjm wětšj překážky kladau rodiny

s a m y, kde wzhledem toho mládež hned w prwnjch počátcjch se přewracj a kazj. —

1) Dům otcůw gest půwod a pramen nábožnosti djtek, škola však pokračowánj w nj a zdokonalenj gegj. Když ale vzdálenost domu otcowa od školy našj tak weliká gest, že gj společně nepomáhá k dosaženj welikých účelů gegich, nýbrž opauštj gi, a co se we škole dobrého vzdělalo, bořj, — gakož, nastogte! za wěku našeho wůbec se děge — : muže-li pak škola, negsauc zagisté všemohaucj, vše to, co wně na mládeži se kazj, napraviti? Může-li pak potok w běhu swém k zřjdlu swému se nawrátiti? *) To nemůže owšem, částky však wody, kteréž u pramene swého do sebe pogal, pořád přec powede s sebau; odkudž se také giž stalo, že tolik národnjch škol w nenábožnosti a nekázni zhynulogest; proto že se dle domownjho řádu, — čili raděgi neřádu — spravowaly. —

O gak náramně twárnost wěku našeho we věci této proti minulým wěkům nábožným změněna gest! — Geště za našj paměti, — wece wysoce důstogný arcibiskup Frýburský, k. D. Bernard Boll, we swém pastýrském listu **) — wychowánj mládeže wjce skrze příklady než při-

*) Tak trefně gistý wýboruý spisowatel w boh oslowném časopisu „K a t o l i k“ nazwaném, w 1njm swazku 1828. se táže. — **) Wjz prwnj swazek djlu II. Aðra nasie, od D. Benkerta wydáwané.

mlauwánjm zřijzeno bylo *). Kde děti od rodičů swých toliko co dobrého a počestného gest, widěly gsau, zůstaly šťastně newědomy zlého, činiwše tak, gakož gich rodičowé. Čjm řidšj se však stali dobřj domácj příkladowé, tjm wjce wychowánj uměnjm se stalo, aby mládež odwykla onomu zlému, kterémuž w okolj swém se byla naučila, a aby se gj pro dobré wštj pila wážnost, k čemuž se žiwých wzorů neb obrazů nedostávalo. Ustawičně množj se spisowé wychowatelštj za wěku našeho dosti zřegným toho důkazem gsau, že máme proč žádati, aby děti naše lepšj byly, nežli gsme my, a předceť spjše ke všem nawrženjm přiwolugeme, než k tomu neylepšjmu: abychom gich ctnostmi swými učili a k dobrému wedli. —

Mnohé djtě netoliko zádného základu k pokračowánj w mrawné wzdělanosti do školy nepřinášj, alebrž w kořeně nau giž přewrácenost, kteréž wykořeniti učitelům mnohdy nemožno gest. O domácjm wychowánj domnjwáme se, že by se giž bylo kdo wj co učinilo, když mládež zewnitřnjm společenským nawykla způsobilostem, a ono-li gj k gakés wrch nj z w ed e n o s t i dopomohlo. Co se tedy i w domácnosti za neyhlawněgšj wěc při wychowánj pokládá, gestiť baženj a sháněnj se po mnoho-

*) Mementote, parentes, — dj sw. Hieronymus w listu k Lati — magis exemplis doceri posse quam voce. —

wěděnj, dřjwe než ktomu čas gest. Wšeckaduchownj sja gednostranně toliko na uměnj se wynakládá; ošlechtěnj srdce zanechává se náhodě, aneb lidské ljbosti. Co pak tak naprosto nic na tom nezáležj, ctnostným člověkem býti, a před Bohem a zákonem geho w srdci swém hlubokau uctiwost mjtj? Což pak nic vyššjho nenj, čjmž i sama wěda se zprawowati musj, aby vlasti a lidskému společenstwj prospěšnau se stala? *) —

Tomuž ani rozum ani pjsmo nás neučj. W tomto se prawj k Efesským 6, 4: „Wy otcové wychowáwey te děti swé w kázni a w trestánj Páně.“ Takto smýšlegjce počali předkové naši wychowánj se vzdělánjm a ošlechtěnjm citů w mravném ohledu, wložjce pak onu hlubokau mnohowážnost pro neyvyššj Bytost, kterauž sami naplněni byli, w gich mladišťwá srdce. Bůh a Kristus, láska k Bohu a k bližnjmu, wjra a mravnost prwnj zřetelové při cwičenj mládeže byli, gichžto gsme my zcela spustili sočj, snažjce se neprávě s wěkem tjmto štěstj žiwota swého vzdálené od sebe hledati w

*) W. mnohocenný pædagogický spis A. P. Grevera, ředitele Lemgonského gymnasium, pod názweni: „Gedanken über die Sittenzucht auf unsern Gymnasien und die Mittel, sie zu verbessern.“ Lemgo 1825. „Kömmst denn die Moralität, — wolá důmyslný muž tento — gar nicht gegen die Literatur in Anschlag? Wiegt Einfachheit, Sitte, Mässigkeit gar nichts gegen Ballen beschriebenen Lungenpapiers? Ist es dem Staate vorthafter, geniale Schriftsteller, als tüchtige und sittlich gute Diener und Beamte zu haben?“ u. s. w.

zewnitřních a zdánlivých věcech; w lesku domácího nářadí a skwostného raucha; w blesku nezákladné mnohowědy; *) w zwučných weselostech a wábných roztržitostech, kterýmž mládež tak záhy nawykáme. Tak ale od Krista učeni negsme, pakli gsme kdy pozorliwě rozgjмали, co dle učenj geho to neypředněgšj gest: a bychom totiž složili člowěka bludem a tělesnostj porušeného, a oblékli člowěka nowého, podlé Boha stwořeného w sprawedlnosti a swatosti prawdy.“ KEfesským 4, 20. 22. 24. — — Krásně tedy napsal k. D. Glanzow: „Prawá wzdělanost lidu učeného i obecného nezálež w mnohowěděnj, alebrž w karaktěru, a ten nezniká z moralisowanj, nýbrž z wjry; gakáž twá wjra, takowý i twůg žiwot; — totě prawda ta neyprawdiwěgšj.“ **) — A slowútný D. Windischmann wece: „Wěda negsauc proniklá nábožným duchem, žrawým stane se gedem, a zemstwo k swé toliko zkáže gi w sobě kogiti může.“ —

*) Gistý wyborný Pädagog w Slezjch prawdiwě prawj we spisuw swém: „Betrachtungen über das Volksschulwesen insbesondere unter den Katholiken in Schlesien. —“ Breslau 1827. — „Man beeeifert sich zu unsrer Zeit den Kindern Kenntnisse einzustopfen, und macht Lektionsplane für sie und Verzeichnisse der Wissenschaften, die in der Volksschule gelehrt und getrieben werden sollen, dass die lieben Kleinen selbst davor erschrecken müssten, wären diese Plane und Verzeichnisse für sie nicht bloss beschriebenes oder bedrucktes Papier.“ — **) Wiz spis geho: „Wiederherstellung des ächten Protestantismus. 1827.“

Od domácího vychování musíme tedy we-směs wjce očekáwati, má-liť s lidským pokolením lépe býti, a právě na to vychování cirkew opět co neyspasitedlněgi účinkuge. Rodina musj vlastně býti ohništěm, na kterémž se láska dítěte ke všemu dobrému rozněcuge. Kříž, kterýmž nábožná máti čelo djíka svého zaznamenává, wjce platj, než tisje křížů, kteréž we škole dělá. Pak-li život w rodině škole zcela naodpor gest; znamenagj-li děti, že se lidské chování we světě se školním učením naprosto nesrownává, nic pak nenj přirozeněgšjho, než že učenj to w lehkost wzawše na ně zapomenau, a onoť pak w duchu gegich tak málo se ustanowj, gakož rannj ladný sen, ano při procjtnutj slunce opět na světskau matenici swjtj. —

W minulých časech bylať to cirkew, kteráž ustanowenými swými život saukromný w rodinách i weřegný w obecenstwu pronikala; — ano i ten světský život musil gistau křesťanskau twárnost na sebe wzjti. Co se to wjce nestává, přetrženi gsau mnozj swazkové, gimiž život lidský všestranně spogen a upewněn byl; — co však neyžalostněgšjho gest —; co se to wjce nestává, — hync w rodinách naprosto náboženské vychování. —

Ale namjtne tu mnohý otec: „Co pak dětj swých do školy neodeslám, kdež se we wjře Kristově cwičj a nábožensky wychowáwagj?“ — Prawdať gest: tam se gim přednášj učenj nábo-

ženstwj Kristowa ; když ale Paedagogika — w prawném toho slova smyslu — gest wychowatelstwj, a nikoli pauhé tolíko wyučowánj, — gakož nastogte ! mnohdy za to se má : lze z toho gíž seznati , že we školách úplného náboženského člověka wychowánj se dosjci nemůž. Uměnj náboženského možná tu sice dogjtí ; to však uměnj geště nenj činěnj, anoť práwě hlawnj wěc gest, a obzwláště w rodínách, kde djtě celau mladost swau trávj, státi se má. — Šlechetný, nedáwno zemřelý Šweycar Pestalozzi hlubokého powážení hodných slow o tomtě napsal : „Při wyučowánj we wjře křesťanské — wece — nepřigde to tak na mnoho slow, gakož na činěnj. Má gedn člověk druhého ne tak slowy a obraznými předstawami , gakož gednánjm swým k wjře w Boha přiwesti. Wíztež pak, probůh ! we všech wasjch důležitostech, kdež se o cos hlawnjho gedná, a wy toho dogjtichce-te , gestiť powždy obyčeg váš : ne mnoho slow, ale hned k tomu přičiniti ruku. A učení o Bohu — toť má člověku, proti geho přirozenosti, pauze mnohými tolíko slowy w hlavu a srdce wpraweno býti *)?“

Protož gsau mnozj slowútnj spisowatelé, a mezinimi obzwláště wýborný učitel Schwarz **),

*) Tak píše ten slowútný muž w knize své : „Lienhard und Gertrud.“ — **) Wíz geho „Erziehungslehre“ díl III. od-dělenj 2hé. —

genž školy nepokládaj za průměrné náboženské-
mu vychování; gelikož prý náboženství srdce
v nich autlého, příslušného pěstování a šetření
nenalezá. „We školách, — dj řečený Schwarz : —
děti přemnoho ohledu na sebe wespolek berau ;
tuť gen platj, kdo neylépe odpowjdati umj ; tuť
slza pohnutého srdce mnohdy w posměchu bý-
wá ; tu z swobodného progewenj dětinské mysli
začasté se aušklebek tropj, a tu tedy wjra gen
mrzka u wědau se činj. Odtud giž u mlá-
deže zniká přeškodný chtjč k mudrowání, při-
čemž obyčegně newěřjci gest srdce ; slow
wsady až na zbyť, — nikdež wsak
nábožného ducha.“ Byloť by, wěru! čeho
želeti, aby to wzhledem náboženského wycho-
vání tak smutně we všech národnjch školách wy-
hljželo. Když tento wysoce učený Pædagog
učitelum duchownjm i swětským na ruku dáwá,
čeho se we školách uchrániti, aby náboženské
wychování nižádné netrpělo škody : musjm
předce prawdě na swědectwj řjci : že co swrchu
od něho ponawrženo, toliko gest přiwtšování té
wěci, čili neyhoršj stránka, a mysljme, že maudrý,
nábožný učitel w každém ohledu gest s to, aby
domácj náboženské wychování djtek we škole swé
zdokonalil. Na něž owšem w tom neywjce při-
gde ; deyz Bůh, aby we wěci této ney důležitě-
šj, t. we wjře a w nábožnosti, blahým byl
sluncem, swětla a tepla hogně z sebe wyléwagj-

cjm, genž ducha žáků swých dobročinně osvěcuge, a srdce gich k všemu dobrému rozněcuge! *) —

2) Z toho, co až potuď řečeno, widěti gest, že školám při zanedbání domácjho náboženského wychování nemožno žáky swé w dobré a dokonalé křesťany vzdělati; wady však a chyby, gešto se we věci této wně stáwagj, školám chytiti přičjti, weliká by nesprawedlnost byla. — Nynj ale bljže přistupme k předmětu tomuto, a šetřme, co se wnitř we školách našich děge, a tuť owšem s nemalau shledáme žalostj, že mnohdy i na duchownjch i swětských učiteljch ležj wina, proč náboženské vzdělání mládeže našj we školách národnjch wždy žádaného aučinku nemá. —

A. Gestť to swaté powolání kněze, snázne pečowati o náboženské djtek vzdělání we školách našjch. Takť giž u proroka Malachyáše 2, 7. napsáno: „Rtowé kněze ostřjhati budou umění, a zákon hledati budou z ust geho: nebo anděl (posel) Hospodina zástupů gest.“ — Negedná-li ale kněz dle toho swého swatého powolání, newzděláwali nábožensky we škole mladistwých srdcj: gehoť pak owšem gest wina gich potomnj zpustlost a

*) Obšjrného té věci rozvodu a výkladu nedopaušj toto mé pogednání; gen tedy wůbec o nj nikuwiti, a hlawnjch toliko ponawrženj o nj dáti mohu. —

zkáza, a na něho westi se musj nářek, kterýž též řečeným prorokem zaznamenán 2, 8. 9.: „Wy (kněžj) sešli gste s cesty a pohoršili gste mnohých w zákoně; protož i gá — dj Hospodin — učinil gsem wás potupné a ponjžené všem lidem, gako gste nezachowali cest mých.“ Takových ale kněžj, genžby na prosto této swatowaté powinnosti zanedbali, snad málo giž za wěku našeho nalezti gest; wjeť však takových, kteříž mládež sice w náboženstwji cwičj, ale nezagje prawého způsobu k geho přednešenj, nerubě to s prospěchem činj. Zde gen mnohých nynějšjch duchownjch Sokratiků podotýkám. Dobříť sice ano výborný gest způsob sokratický k přednešenj učenj náboženského, když se ho při něm důwodně užjwá, a gestli že kdo tedy my geg u vysoké wážnosti máme; musjť se však nicméně řjci, že u mnohých učitelů w náboženstwji to sokratisowánj nic giného nenj, než prázdné, galowé, z daleka brané žwánj a bleptánj, čjmž se we školách drahý čas mařj, a powrchnj toliko rozumu wycwičenost se dosahuge. O náležitém vzdělánj srdce, gakéhož k šlechetnému gednánj potřebj, nebudiž zde ani zmjny. Dobřeť sice Sailer, mistr slowůtný we věci této, píše: „že by Sokrates, kdyby opěť obžiwnul, neylepsjm byl křesťanským katechetau.“ Sokrates owšem, — třeba zde doložiti, — ne ale všickni naši Sokratikowé, gakž se obyčegně okazugi. —

Předstawmež Sokratesa sobě co katechetu w křesťanských školách; my bychom geho přednášenj zcela gináče uspořádané shledali, když by wznešená tagemstwj wjry našj a historii božského zakladatele gegjho přednášel, aneb žáky swé mrawnosti učil. — S gakau pokorau a skrownostj byl by se ten k tomu Neyswětěgšjmu přibljžil, a w slowjch to náležitě pronesti se snažil, genž tak srdečně a žalostně si žádal, aby dobrotiwý Bůh nám wše to zgewiti ráčil? Byl by u swatém užasnutj častěgi zamlčel se, a djtkám swým řekl: „Ay, wizte, zdetě prst božj! Slyštež hlas prawdy wěčné, — věřte a následugte gj! Gešto naši střjzliwj katechisté s přemnoha slowy i tu poslednj žjtku každé věci dětem okázati chtěgj, záhy gich nawykagjce ničemu newěřiti, než co gegich wše rozbjragicj rozum gim spatřitelné činj; a tudyt zrušugjce celau gich dětinskau přirozenost, a na ná l á s k y plné zálečj wjře *). —

Mistrně o tom pronesl mysl swau slowútňý Eschenmayer w swém dušeslowj: „Náboženský poměr w pacholjku, wece, gestiť tak něžné kwjko, že se před mrazem lidského rozumu a před chladnostj metody dosti uchrániti nemůž. Gestliže djťe swůg staw k wyššj bytosti do sebe

*) Gedná se o tom w Athanasii Dra. Benkerta w djlu I. swazku I. str. 102 — 117 u výborném spjsku: „Wirds mit der religiösen Bildung der Jugend und des Volkes vorwärts gehen?“ — —

giz pociluge, střezmež w pacholetstwj geho ten swatý stud před Bohem, a netipleyme s náboženskými věcmi, abychom gich rozumu co neypochopitedlnějšj učinili. Neboť to, co se předmětem pogemu stává, gestit měřitedlné, a nemůže wjce předmětem úcty býti *). — Co pak tedy má katecheta činiti, aby žáky své w náboženstwj s prospěchem vzdělal, a nábožnau mysl pro gich budaucj život gim wštjpil? — Otázka wzhledem náboženského vyučowánj w uměnj wychowatelském owšem ta neytěžšj gest. Neylepší se tu geště wywolj stránka, když mládeži wzor předstawjme, kterýž co widitedlná, ale též samočistá forma k bytosti Boha newiditedlného se připoguge. Wzor tento gestit sám Ježjš. Geho mrawně čistý a swatý život, geho utrpenj a smrt, geho wzkrjšenj musj co živý, spatřitedlný obraz w duši pacholjka wtisknut býti, a to sice w gednoduchých wyprawowánjch, ale až k tomu poslednjmu, neymenšjmu děgi. Gak djtě obraz tento z takowého powjdlánj w sobě poznenáhla podobňnge a uspořádá, o to nestarej se učiteli! gistát wšak věc, že pro něg obraz ten, an mu gednak dosti živým učiněn, pro celý život geho neztratj se wjce. Geli duše učencowa obrazem tjn podgata, práwě pak čas, učenj Kristowo mu wykládati a wěsti geg k slawnému wyznánj wjry, gjmžto se učenj školy dokonává. —

*) W. Eschenmayers Psychologie §. 163.

Gakým z působem má sobě při tom učitel náboženstw počnati, poznát brzce, pomnili na slova Kristowa: (Mat. 18, 3.) „Nebudete-li, jakož maličtj tito, newegdete do králowstwj nebeského.“ W těchto slowjch našeho Spasitele gestit duchownjm Pædagogům kljč k weškeré gich účiniwosti dán; s laskawým toliko, sdjtěcm, čistým a newinným srdcem lze na djtky působiti, — takť wesměs se gen wychowáwati mohau. U nás přemnoho prawidel gest, přjliš mnoho kraucenj, wyljčenj **) : a co gest na neyweyš gednoduché, a přirozené, jakož prawda wždy takowá gest, na to se nedbá; neboť králowstwj božj nezáležj w mnoha slowjch, alebrž w ctnosti. 1. k Korint. 4, 20. A každodennj se to stwzuge zkušenosť: že uměnj nadýmá, ale láska wzděláwá. 1. k Kor. 8, 1. Tam by tedy wšecká naše snážnost čeliti měla, abychom od škol našich wzdálili wšecku přemudřelost, a newčasna učenost, nepodáwagjce maličkým nižádných

*) Swrchu řečený Slezský Pædagog w mnohocenném spisu swém str. 79. prawj: „Unsere guten Volksschullehrer müssten ja in dem Labyrinth der Regeln und Anweisungen, die sich zahllos von allen Seiten emporthürmen und immer verwickelter und verworrener ihnen entgegenstarren, den leitenden und rettenden Faden verlieren, und mitten im scheinbaren Ueberflusse umkommen. Die herrliche stärkende Geistesnahrung, die ihnen Niemeier, Schwarz, Milde, Sailer, Viethaler, Obertlür, Wilmsen und mehr andere treffliche, in der Erziehungs- und Unterrichtskunst ganz bewanderte Männer darbieten, scheint Manchem zu einfach und natürlich.“

krmj, gichžto nemohau zažjti, a chránjce se galowým rozumu wycwičenjm nábožného ducha newinnosti od nich zapuditi. — We starých školách gináče bylo; tam náboženské vzdělánj prwnj opanowalo mjsto, a učenosti mládeže skrowně, neb wté mjře podáno, gak gj zapotřebj měla. — Nechať se potupně posuzuge minulých wěků; nechať se o starých duchownjch i swět-ských učiteljch, a gich wadné methodě úsměšně mluwj: proč pak nicméně wjce učeďnljků zjskali Ježši Kristu, než my? Měliť wjru a lásku, a tjnto pokladem gsauce opatření, trefili gistěgi k srdcejm. *) — Wy Sokratikowé! hle! právě wás Sokrates byl ten neyctnostněgšj muž, a protož tak weliký mládeže wychowatel: ze swého slechetného srdce wzaltě ta slowa, gimíž srdce posluchačůw swých hluboce zagjmala pronikal. — Dobygmež sobě, wy wychowatelé křesťanstj! prvé pokladu bohabognosti; nalezněmež prvé Gednorozeného Boha Otce, plného milosti a prawdy; poswěťmež Mu srdce swá, celý swůg žiwot, a stjmto zrcadlem w ruce počněmež mládeže wy-

*) Wrehnj konsistornj Rada Pán Nebe pjše o tom we spisu swém: „der Schullehrerberuf“ na str. 4.: „In mancher, leider verwilderten Gemeinde hört man einzelne Hausväter rühmen, die sich die Wenigen unter den Vielen, hervorthun durch richtige Einsicht, durch Wirthlichkeit, durch Ordnung und Tugend. Die sind, heisst es da oft, noch von der guten Zeit des alten Schulmeisters, der lange im Grabe ruht.“

chowánj: neplatná, marná sic všecka naše paedagogická maudrost. —

B. Za věku našeho počal se rozšiřowati ten přeškodný, z newěry pocházegjci předsudek, gakoby swětšj učitelowé we školách swých naprosto nic neměli co činiti s cirkwj a učenjm náboženstwj, a tudy se také mnozj z nich w ney důležitějšj věci této welice neaučiniwými prokázali, gsauce pak owšem spolu tjm winni, že náboženské vzdělánj mládeže našj w národnjch školách žádného zniku nemá. *)

Historie národnj školy zgewně toho dosvědčuje, že ona swůg půwod, swau trwánliwost, swé zdokonalenj, swau účiniwost i obžiwu gedině cirkwi co děkowati má, a mnohonásobná zkušnost věku našeho toho zřegným důkazem gest, že neywětšj přjspěwek k zwelebenj škol národnjch od duchowenstwa, a následowně od cirkwe se stal, gešto řečj a spisy, horliwým gich zastánjm a obhagowánjm pro ně a gich učitelstwo na neyweyš účiniwým se prokázalo. Gak mnoho wýborných, wysoce učených a zaslaužilých mužů z duchowenstwa katolického i protestantského mohli bychom zde uwésti, kteřížto w prawém smyslu zwelebowatelé škol národnjch slugj, kdyby giž bez toho každému, kdož sobě na věci této záležeti dáwá, předobře nebyli známi! —

*) Wiz moge paedagogické pogednánj w 1. swazku časopisu tohoto: „Učitelowé starého i nowého wěku.“ —

Gakož tedy cirkwi, a gj toliko prwnj práwo zpráwy a ředitelstwj školy národnj přináležj; gakož ona gegj zakladatelkynj, a dokudž cirkwe zde na swětě stane, gegj prwnj a obzwláštnj učitelkynj a podporau gest: tak i na učitelé připadá opět prwnj a neyobzwláštnějšj powinnost, k dosaženj wznešeného účele gegjho, aby prawau křesťanskau školau byla, ze wšjsjly a moci swé přispjwati a účinnými býti.

Gest se, wěru! čemu diwiti, — prawj gistý slowůtný školnjch důležitostj znatel *), — že wyššj učené ústawy, gymnasia a university, nikdy cirkwi nedaly tak wýhost, gakož se to, nastogte! w mnohé zemi od národnj školy, aneb raděgi od gegjch hrdých poručnjků a nepowolaných zastupitelů stalo. Můžemeť však směle tuto ugistiti, že tisje a opět tisje maudrých a šlechtných učitelů nikdy nesklánělo před tjmto Belíálem kolena swá, alebrž to diwoké záštj a tu kyselost proti cirkwi co tu neywětšj střěštěnost a ohawnost w ošklivost pogali.

Gakáž pak ale toho přjčina, že gistj lidé na oddělenj školy od cirkwe tak snážně pracugj, aneb na to tak násilně tlačj? Gakáž to gen otázka, — mnohý zde zwolá. „Aby páni učitelowé zproštni byli wšj moci a wšeho aučinkowánj duchowenstwa wzhledem gich osob i powolánj. Oni sami — ti páni učitelowé — i osmnáctiletého

*) Gestie to giž podotčený wýborný Padagog Slezský.

pomocnjka w to pogjmagjce — gsau prý duchownj otcowé národnj školy, — giných duchownjch škola potřebj nemá. “

Wysoká to, wěru! odwážliwá a drzá řeč! Dostalo se nám ale také giž té zkušenosti, gak to s onau školau wyhljžj, o niž duchownj žádné nemá péče, a která toliko ljhosti a samowláde učitele swětského gest zanechaná. Pustá, newzdělaná zůstává tu půda náboženského wycwičenj, a běda gak té mládeži, která mnohému si ce we škole se naučiwši, nenaučila se tomu, na čemž gediné záležj spasenj gegj! Přeběda školnj mládeži, pakli národnj učitel, přewrácen gsa čtenjm knih swodných a nekřesťanských žáky swé tjm nekřesťanským duchem nakwašuge, a tudyť ge w časnu i wěčnu záhuby uwrhugé! —

Blaze zagisté zemstwu Rakauskému, — tak zde s srdečnu radostj wolám — že se do geho škol geště nesměly wlauditi knihy k čtenj, w nichžby se prwnj a neydůležitějšj prawdy našeho zgeweného sw. náboženstwj podkopávaly a wywracely, — gakož se to Bohu žel! w řjši francauzské a německé giž na přemnoha mjstech stalo, a až potud stává, — a že naši národnj učitelowé geště takowých pokynutj nedostali, aby ginému učili křesťanstwj, než mu duchowenstwo katechismus magjce w ruce učj! Blaze Rakauským zemjm, že se w nich netrpěgj takowj učitelé, gimž dozorstwj duchownjch nad školami národnjmi giž proto whod nenj, poněwadž tito statně

háj nezměnitelné články swaté wjry katolické, a tak nazwanému nowokřesťanstwj přjstupu do swých škol bránj! — Ať ti cizokragnj nowokřesťané a nowowzdělanci křičj a do čtyř wětrů rozhlašugj, že, an u nich we všem a všudy panuge swětlo, země naše tmy přikrýwagj, gakáž řeč z gich časopisů, zwláště z wšeobecných cjrkewnjch nowin Dra. Zimmermanna a z Hesperusa od času geho w Štutgardu vycházenj, často dorážj kušjm našjm. Co oni nášj tmau w náboženském smyslu nazjwagj, gestj swětlo z nebes, genž oswěcuge každého člověka přicházegjcgjho na tento swět (Jan 1, 9.); gegich swětlo ale, t. wjru bez Krista, Swětlo noš (Lucifer neb Antikrist) z propastj podzemských k nim přinesl, kterěz gendenkrátě w pekelné mrákoty se proměnj.

Aby tedy i ze strany swětských učitelů nekladly se překážky k docjlenj prawého náboženského vzdělánj umládeže nášj, buďtež učitelowé, co počátečně powoláni gsauce od cjrkwě byli; t. pomocnjci duchownjch k náboženskému křesťanskému wychowánj gim swěřených dětj; neboť proto až potud obžiwu swau, gakož gž swrchu řečeno, geště djlem z zádušj berau. Magj s wěřjcj myslj duchownjm pastýřům napomáhati, nikdý však zgewenému náboženstwj nic na odpor nečinili. Duchownj i učitelowé magj spogeni gsauce ruku w ruce aučinkowati, aby kwět a owoce křesťanské nábožnosti gich školy ozdobowal.

Nechat duchownjmu dle úřadu geho prwnj a ney-
důležitějšj powinnost přináležj, w srdce mali-
čkých semeno učenj wjry rozsjiwati, a učence swé
pro cirkew sobě vzděláwati: takť předce i učitel
powinnowán gest, to co z náboženstwj předne-
šeno bylo, mládeži opětowati, školnj čtenj, bibli-
ckau i swětskau historii, přjrodopis i giný liter-
nj předmět co neyzpůsobněgi k učenj z nábožen-
stwj připogiti, a toto s onýmno podporowati. —
Dokud duchownj pastýřowé welmi prostranné a
obtjžné osady, a w těchto i wjce filiálnjch škol
magj, negsaue s to w každé sami osobně mládež
wjře Kristowě vyučowati: musjť se tudy učite-
lům znamenitá část takowého vyučowánj zane-
chati, a následowně hlawnjtě wěc, gich vzdě-
lati w statné, wěřcj učitele náboženstwj.

Když duchownj a učitel we školách gedna
gsau mysl, magjce wěrná srdce Bohu i cirkwi, a
znagjce methodu prawau: tuť gistotně škola w
okresu swém mnoho dobrého způsobuge; aby ale
náboženské mládeže a národu wychowánj té ney-
většj dokonalosti došlo, gestiť zapotřebj, aby
se školau i rodina i swět w gedno-
swornosti byly, *) gakož swrchu šjřegi do-

*) Tak o wychowáwánj starých na slovo wzatý Montesquieu
dobře poznamenal, že welikau mělo před našjm přednost,
gelikož wždy bylo stegné. Epaminondas mluwil, sly-
šel, widěl a gedual w posledujm roku wěku swého totěž, co
we wěku mladistwém, ano se počalo geho vyučowánj. Přj-
tomně ale trogjho docházjme wychowánj, buď rozdjlného,

kázáno. Prawdiwě tedy slowúlný Dr. Krummacher napsal *): „Má-li s lidem, s cirkwí, s křesťanstwem lépe býti, musj to též gináče býti s mládeží w domácím wychowánj a se školami národnými. Zde se musj počti lepšj člověka staw. A k tomu gedna tolíko wede cesta, gsauc spolu prawda a žiwot, krásné magje gméno a slugjc Kristus a ewangelium geho.“

Č á s t k a II.

týkajc se gymnasij.

Gest tomu wjce' než čtwtstoletj, co u mnohých rodičů náramnan gest widěti chtiwost, ze synů swých co neyčasněgi učené muže způsobiti, a protož ge w 9tém giž neb w 10tém roce na gymnasia odeslajj. Naši sprostnj předkowé měli w paměti slowa sw. pjsma: „Že koruna moudrosti gest bázeň Páně, kteráž zplozue pokog a neporušené zdrawj, a rozšiřue sláwu těch, genžto gj účastni gsau.“ Sirach 1, 18. 20. — a tudy se domnjwali, že neyprwé w dětinském srdci pewný základ knáboženstwí musj položen býti, — že

bud' sobě odporného: wychowánj našjch rodičů, našjch učitelů a wychowánj swěta. Co při tomto poslednjm slyšime, wywraej to z wětšjho djlu ducha předešlých obau.“

*) Wiz geho krásný spis: „Die christliche Volksschule im Bunde mit der Kirche.“ —

prwé giskra uměnj božjho w člowěku musj roz-njcena, prwé smě křesťanské ctnosti a nábožnosti w srdce musj wseto býti, než se wzdělánj pacholjka w muže učeného počjti může. Takowěžto wjry byli, dle nj gednali otcowé naši, a wěru! mnoho statných mužů, mnoho udatných bogownjků pro prawdu a prawost, mnoho slavných podporowatelů všeho krásného uměnj onen zbožný wěk wyznamenáwá. *)

Ginau to ale wzalo twárnost, když strašliwé franské zbauřenj na zbožnost a weškeré gegj wědomosti tak přeškodně aučinkowati počalo; že wystaupili též spisowatelé, genžto, aby prý lid od powěrečnosti odwrátili, wjru naprosto opowrhli, uwedše gi w potupu, a snažiwše se z každého srdce wšecken náboženský cit zapuditi **). — Ti nowowzdělanci gen wšady hle-

*) W. protestantský časopis: „Allgemeine Kirchenzeitung“ od Ernesta Zimmermanna 5tý swazek (1828), kdež mezi tolikým odpornictwjm proti nám Katoljkům, mezi tak častým snižowánjm wjry a cjrkwě našj předce též mnohé prawdy se dočteš. Tak prawj spisowatel w pagednánj: „Gedanken über die Quelle des Mysticismus“ — desjiletej chlapei táhnau giž na gymnasia, dřjwe než prawě poznali a láskau w sebe pogali T o h o, genž lásku kázal a wjry našj uhelnjm kamenem gest. — **) Takowý tagný spolek bohospustlých spřjsožnjků i nynějšjho wěku w Paříži žige, kterjž nemrawnými, wšecku ctnost zlehčugjejmj, k zpaure proti trůnu a cjrkwj wzbuzugjejmj spisy swými wjru Kristowu wyhladiti, a tudyť lid wšecken přewrátiti chtěgj. Kdo na neyweyš pámnátná psanj M. R. Natalisa k národu franskému r. 1827 o skutečném spiknutj čte, — zwláště psanj čtwté o s w o b o d ě t i s k u — kteráž slowátný Šweycar a bohoslow F r a n t i š e k G e i g e r pro djl druhý welecenného spisu, Athanasia

dali světla, nepomysljce, že vše obživugjci slunce tenkrátě toliko zemi oblažuge, ano se světlem též lahodné rozšiřuge teplo. Tjm se však taková nenábožnost, taková drzost a rozvázanost w smýšlenj a gednánj rozšjřila, že hrozila vše, co prawého gest, ze stežegj a základů wyvrátiti. Wěk náš uznáwage a cjtě ten strastný staw, w něgž tolik lidj skrze takau bohaprázdnau mysl a newěru sebe uwrhlo gest, počjná nastupowati na lepšj cestu; widj nynj zřegmě, gak welice toho třeba, aby té zhaubné, z newěry wynikagjci lehko-
wážnosti skrze nábožné mládeže wychowánj, skrze roznjcenj srdci gegich k wraucj lásce k Bohu a k spanilé ctnosti učinila se přjtrž, a blahému smýšlenj opět se napomohlo: „že koruna maudrosti gest bázeň Páně, kteráž sladký zplozuge pokog.“ Protož prawdiwě napsal gistý důmyslný muž: „Náš wěktě popřestálém sem tam kolotánj giž uznal, že prawá vzdělanost člowěčenstwa náboženstwj, a to-

nazwaného, přeložil gest, — tenť trnauti bude wida, kam lidé bez Boha, bez wjry, bez citu ctnosti přigjti mohou: „Man wird eingestochen müssen, — dj řečený Natalis, gsa laik a práwnjk, — wie von der Schöpfung an noch niemals ein solcher Strom der Ausgelassenheit die Welt überströmte, wie die gottvergessenen Menschen noch niemals eine solche tiefe Schlechtigkeit an den Tag gelegt, wie noch niemals eine solche Wuth unter uns gesehen ward. Alle Abgeseimtheit und Bosheit der Hölle ergreifen sie und setzen dieselbe in die Bewegung, um die letzten Bande, welche die menschliche Gesellschaft noch zusammenhalten, vollends zu zertrümmern.“ —

to tak nazwaný tjžný střed gest, k němužto všeco snaženj uměnj wychowacjho se musj chýliti, má-li weliký aučel dosažen býti.“ *) Má každý dobromyslný člowěk w cjsarstwj našem při swém účinkowánj záměr tento; progewuge se giž na všech téměř mjstech lepšj duch, o gehož rozšjřenj tak statně, tak weleslawně snažj se neygasněgšj cjsař a král náš František I., za čež mu Bůh žehney časným i věčným blahoslawenstwjm! — Gak těžce se však napravuge, co bohospustlá minulá léta zkazila a přewrátila, to též každý pozorowatel wěku našeho zřegmě seznati musj.

Aby mládež opět zbožněgšjho, práwě křesťanského wychowánj, co gediného základu blaženosti swé došla, gestiť na neyweyš potřebj, aby netoliko učitelowé duchownj, alebrž i svěťštj professoři gednak vlastnj příkladnau nábožnostj, gednak při swém přednášenj i předmětů světských častěgšjm poukázánjm na gediný prawý aučel člowěka, — totiž wěchnau blaženost geho — k tomu upřímně přispjwali. Že mnoho k tomu příležitosti bohomyslný světský professor při swém wyučowánj nalezáwá, gestiť každému známo, kdož tak šťastným byl, takowého bohomyslného profesora mjtí. — Wysokowážnost a čest budťez wám všem, wy wysoce zaslawilj wzdělawatelo-

*) Tak napsáno w 8mém swazku 1828. Katoljka w pogednánj: „Uiber die Erziehung.“

wé mládeže studugcj na ústawech gymnasiálnjch, genžto při předmětech swých literijnjch též rádi náboženskau vyhledáwáte stránku, a gi žákům swým k mrawnému a zbožnému gich mysli wzdelánj chwalnau ochotnostj předkládáte ! Z ust wasjch zaugjmá hlouběgi mladistwá srdce akademjků wasjch, než z ust kněze, o němžto mnohá domnjwagj se, že tak mluwiti musj. — Ať se mi to ale newykládá za mysl nepřátelskau proti wysoce wáženému zboru professorů gymnasiálnjch, gichž ze srdce ctjm, an tuto, gsa k tomu nucen mnoholetau zkušenostj, prawjm, že se ta chwála všem z nich dáti nemůže. Cjm wjce náboženstwj we školách elementárnjch w předu stogj, a gako stežege gest, wúkol njž wšecko se točj, a gako gediný záměr, k němuž wšecko se klonj a snažj, a wše ostatnj učenj toliko pomocným geho uměnjm gest : tjm wjce na 'mnohých gymnasijch wzhledem swětských professorů u-staupá na zad a zanedbáno býwá. Tuť pacholjk odcizen gsa takměř všem náboženským citům wzrůstá s gakýms gemu wštěpeným prunedbánjm a opowrženjm wjry křesťanské, neslyše a newida na swětském učiteli, že by mu drahá a wzácná byla, anobř znamenage naopak častěgi na něm, gak lhostegně, studeně, málowážně o nj smýšlj a mluwj. Wjce sobě zalibuge w bágkách Řeků a Řimanů a w mrawoučenj pohanském, o kterémž to gediné dobré řjci se může, že k pogediným toliko šlechetným skutkům člowěka zde onde roz-

něcuge, gsauc ginák bludné a marné. — Gak ale gymnasiálnj žák celé srdce toliko přikládá k spisům Řeků a Římanů, málo ostatně dbá o zbožnou vzdělanost swau; tak také nápotom gen duchem gich bludného náboženstwj dýše. Musjm zde připomenauti, co slowútný Pædagog Willemmer we čtvrtém swazku literijnch nowin, genžto w Ilmenowě pro národnj učitele německé říše vycházegj, o věci té napsal: „Zkušenost — wece — tomu nás učj, že, gakáž wjra něgakého národu gest, gaká ponětj sobě o bozjch swých dělá, takowěť gsau též gehomrawy, náklonnosti a celý žiwota způsob. Náboženstwj a wychowánj, wjra a láska stogj tedy w nerozdjlné spogenosti; a gakož lidu obecnému žiwota způsob, mrawy a obyčege gehom swětských panownjků býwagj pravidlem pro gehom chowánj: tak následuge též náklonnosti a smeyšlenj swých newiditedlných panownjků, chowage se k giným, gakož gehom bohové chowagj se. — Protož ukrutenstwj a nelaskawost základnj powahau Římana byly, a neznaltě slitowánj, lásky a útrpnosti, proto že gich neznali bohové gehom. Gakož tito nade všeco wážili si panowitosti, smyslné rozkošnosti, a upewněnj swé moci a wládj; takž to i u něho bylo. Gakož gehom bůžkům milostnost a účastenstwj blaženosti lidské neznámj citowé byli; gakož každý z gich smýšlených neběs wládců nasebe toliko myslil, gen sebe milowal, neznage giného štěstj, než panowati: prá-

wěž tak i Řjmanowi dobrota, powolnost, útrpnost neznámj citowé byli; i on neznal wětšj blaženosti nad panowánj, milował toliko sebe, gen na swé bytnosti a gegj trwánliwosti sobě zakládage.“

Totě tedy ta půda, z njež ginochowé tito wyrůstaj, toť gsau ti paprskowé, gimiz oswjcenj a zanjcenj dospjwaj pak co muži w aučinkowánj žiwota. Duchem pohanským a ne křesťanským nadšeni gsauce, a milugjce wjce než slušno mythologii, kteráž křesťanstwj na odpor gest, gakož wěkem, tak maudrostj pohanskau toliko prospjwaj. Ovidiowy Metamorfosj a biblj stegnau u nich magj cenu. Obřadowé při obětech pohanských a slawenj wečeře Páně w gich očjch gednostegné gsau věci. Pozorugmež toliko studugjcy mládež u oltáře, a shledáme gisté, že, co zde řečeno, přepiaté nenj. Gegj uměnj gest gegjm bohem, a gegj chytrost ona gest modla, gjžto se klanj. Protož mnohý studugjcy mladjk, an se w kostele neyswětějšj Swátosti oltárnj klaněti a k Bohu wraucně modliti má, nedbage na tyto, gak se domnjwá, zbytečnosti, pensum školnj tam dělá: poněwadž i professor geho mjsto mešnjho rozgjmánj tam něgakého klasika čte. Gakýž pak diw, že ctnosti křesťanské, pokora, mjrnost, tichá poddatelnost zákonům cjkewnjm a zemským srdcjm gegich pak zcela

neznámy gsau!*) Wy ginochowé akademičtj chcete tedy učenými býti a dobře vychovanými slauti, mnějce však, že k tomu wjry Kristowy nepotřebj? O té neslýchané pošetilosti! „Wy chcete krásnau, spanilau twářnost lidského těla, — wolá geden geště žigjcy výborný mládeže přítel — ale odgjmáte mu základ, na němž gedině muž spatřjna býti; wy chcete kwět a owoce, a přetjínáte stromu všelikých žil gehu, kteréž mjzy mu dodáwagj; wy zasypáwáte toky, a chcete předce, aby čistá woda w nich tekla. Právě wjra naše wšj mrawnosti gest základ; — odegměte onu, a tato hned klesne. Můžete wyrýti sochu dosti pěknau a ladnau, — ale co neyhlawnějšjho gest, gj scházj, t. duch božj, genž by gi obžiwoval. Tolikéž gest lidský mraw bez náboženstwj.“

Nechať tomu tak gest, — řekne snad mnohý — gymnasij se to však netýče, gelikož tam učitel náboženstwj proto ustanowen, aby studugjcy mládež wzděláwal we wjře Kristowě, a w uměnj mrawnosti w oné založeném. — Prawdať! gehoť gest tato wýtečná powinnost; toť swatá wůle cjrkwě našj, toť wůle neymilostiwějšjho mocnáře našeho, gehožto weliká bohomyšlnost a wraucj k wjře katolické láska tak maudře, tak dobročinně to ráčila zřj-

*) Mluwjm zde dle hesla sw. Augustina, kteréž časopisu to-
muto w čele stogj: „Veritas est dulcis et amara; quando
dulcis, pascit; quando amara, curat.“ —

dití, aby w každé gymnasiální škole wjra Kristowa k tomu ustanoweným knězem se přednášela. Ale gak duchownjmu učiteli možná, úplně dosjci swatého genu wysazeného aučele, an na mnohých mjstech sebe přitom od swětských professorů zcela opuštěným widj? — Uměnj swětské wjce lahodj smyslnosti žáků; panugcej duch nyněgšjho wěku ne tak zbožnau učenost gako liternj uměnj chwálj a weleslawj; náboženstwj Kristowo, gešto žádá zapřenj sebe a k pokoře wede, nenj tak wnadné a milé ginochowi swobody a swětské cti milownému, gakož půwabná maudrost klassiků, gichžto mnohdy gymnasista, wida to na swém professorowi wjce zbožňuje, než swatých apoštolů; mnohem délsj gestit též čas, kterýž akademický učenec při liternjm než náboženském uměnj stráwj, což všeccko nehrubě prospěšně na gehu zbožné wychowánj aučinkuge. Negsau-li tedy učitelowé swětšj wedenj duchem božjm, nenj-li wjra Kristowa gich srdcem tak drahá, gakož má býti, a gestli tudyt učitele náboženstwj ze strany swé wěrně nepodporugj w nábožném a mrawném mládeže wychowánj, nelzeť gest, wěru! aby on sám toho dowesti mohl; zwláště když to, co pracně gest vzdělal, od gehu spoluúčitelů zde onde opět se wywracj a kácj.

O wy všickni, gimžto vzdělání mládeže we školách národnjch i gymnasiálnjch swěřeno gest, pomněte, — pomněte, že koruna všeho učenj, a neypředněgšj ze všech wěd,

gest náboženstwj! Když pak ginoch wystaupil ze škol, blížj se přjsný, trudný čas žiwota gehu; přicházegj dnowé o nichž se řjká: negsau mi milé. Běda tomu, kdož dřjwe nepomyslil na Stwořitele swého, a w duchu wjry Kristowě newyrostl! Geho bezstarostná mladost gižtě uplynula, lodička žiwota gehu tak libě, tak tichaunce nepoplyne wjce; bauře se zdwjhagj a wztěkagj okolo muže, smutné, trpké zkušnosti naň dorážegj, hrozjce w strašnau propast geg uwrhnauti. Zbožná toliko mysl a prawá Kristowa wjra může gediné klesagjcjho udržeti, aneb giž kleslého opět pozdwnhnuti. Pakli ta scházj, tuť cjtj člowěk do sebe prázdnot a nedostatek, kteréhož mu všecká řecká a latinská učnost, všecko vzdělánj rozumu gehu nemůž nahraditi a doplniti. O pomněte všickni učitelowé, pomněte často na slowa Sirachowa, genžto pogednánj tomuto základem gsau: „Koruna maudrosti gest bázeň Páně, kteráž zplozuge pokog a neporušené zdrawj, a rozšiřuge sláwu těch, genžto gj účastni gsau.“ —

5. Slovo o zpěvu obecném při službách božjch.

Od Jos. Wotýpky.

Gak welebuň—to wýgew, chrám — lidem naplněný u wraucjm pozdwiženj hlasů! — lépe se dá cjtiti, nežli slowy pronésti. Pohled do chrámu toho podobáť se pohledu w nebe, kdež Pán, obkljčen služebnjky swými, od nich čest přigj-má. Tu, kdež w sauhlasné swornosti, malý i welký, — wzácněgsj i sprostšj, mladjk i kmet, pège čest, prosbu, djk Pánu swému; komuž nepřigde na mysl ono přewzácné spogenj wšech nás s Bohem Neyslawněgšjm, — zgakéhož spogenj pocit blahosti andělské nám? — ano, komu spogenj wšech nás w gedno tělo — tělo Kristowo, před Otcem owzácněné, se gako před oči nestawj? — Progewu takowého, a plynaucjho zuňho potěšenj, žádne tak řečené mše pastoral-nj — aniž potrubowánjm předstawený wgezdmudrců; nawenku pak dokonce nizádná, gakákoli missa solennis způsobiti nenj w stawu. —

Wšak nenj tu gediná toliko přednost zpěwu obecného; onť při službách Páně w mnohém ohledu i hudbu, dle obyčege našeho provozowanau, předčj. Oběť gednostegné djlo má uložné, t. wzdělánj, powzbuzenj k wraucnosti. Hudba wšak i dobře zřizená, z této stránky zpěwu

náležitě spořádanému nikdy se newyrowná. Bylo by sice přílišné, hudbu zcela zawrhowati, zwlášt gestli se na slawnosti toliko neywětšj podobkládá: gsaut i gegj aučinky, gežu wzbuzowanj k wraucnosti zploditi může, užitečné, a nikoli k zawrženj. Než, předcet byloby snad i w den neyslawněgšj duchu sprostěgšjho člowěka (a tu snad počet silněgšj) mnohem snáze, dobře zřjzenau pjsnj k Bohu se wznášeti: nežli při hudbě, gakoli zdařilé, na kterauž, pozornost-li obrácena býwá, hlawnj wěc často se pomjgj, anebo skrze prodlauženěgšj gednotwárnost gegj ospalost na mysli se uwodj, což zwláště na wenku se stáwá, kde hudba zřjčka wznešeněgšjho stupně dosahuge.

I anižť pak třeba nenj welmi důmyslně toho dowoditi, že hudba s ohledem na služby božj wesměs zpěwu obecnému, kterýž by raděgi třeba gen při wětšjch slawnostech doprowázeti měla, ustaupiti musj: zwláště gelikož tuto chuti a obliby pastýře aneb některých giných osob šetřiti se nesmj, alebrž wjce toho, což stádu wůbec gest ku prospěchu. Patrněť gest po kratičkém rozwázenj, že hudba, gakěž se obyčegně w chrámech nalezá, wždy pro wětšj djl shromážděných nesrozumitedlná, tudy neaučinná, a délsjho-li trwánj, i také trapnau dlauhau chwjli u mnohých zplozuge: kdežto zpěw, a geště lépe s hudbau dokonalau spogený, ducha gakoby mocně wjže a s sebau zdwihá až k roznjcenj. Hudba w chrámech našjch, zwlášt na

wenku, od těch, genž gj nerozuměgj, gakausi-prázdnost plodj, kteráž aučinky gegj hubj, ba i dále se wztahuge: (důkaz wiz každý sám, w den letnj,) zpěw však srdci i neysprostějšho — tjm pak wjce wzdělanějšho gako bližšj a tudy gj-mawějšj gsa, ducha přiměřeně zaměstnává. A dokońce, nedává-li slawnějšj a neobyčegnějšj hudba, také někdy příležitost, že se ku zlehčenj walnému služby Neywznešenějšho gen pro poslechnutj gegj do chrámu gde, — nezawádj-li takto od služby božj, gsauc k službě a polechtánj ucha smyslného a zwědawosti? O tom sud, kdo chceš, a gak chceš: zpěwu obecnému bez všeho odporu předeck přiřknauti se musj, anot rownau cestau negen na srdce, gakož hudba gediné — ale i na mysl wzdělance i newzdělance aučinkuge; a tudy giž k hudbě u welmi nerowné mjře stogj. — Owšem! pège-li se gen toliko aby bylo: — ó! tuť právě co hudbamalého aučinku wywodj. Wšak dát se také zřjdiť, aby co neymožněgi prospěchu se nabylo. A w tomto zřizenj užitkowé gehu gsau tjm znameřitějšj, že gich hudba gakákoli mjtí do sebe nemůže. Zpěw dá se zřjdiť, aby poněť náboženská, neprávě pogatánjm opravována, prawá, obgasňována a obžiwována býti mohla: aby totěž, čemuž kázanj a giné cwičenj poučiti, k čemu powzbuditi a prospěti má, w srdci i paměti se obrazilo, gako bez wědomj (což neylépe aučinkuge) se zase uwádělo a i dále pěstowalo: aby

w čas určitý, lehce a přiměřeně částky náboženského cwičenj w celost se pogily: a aby tudy zpěw stegnau injrau, a snad i s wětšj než hudba, srdce k wraucnosti rozněcował. A tudy co newšednj prostředek k duchownjmu vzdělánj wúbec — w službě pak Páně co podstatná pomoc k tomu slaužj, o čemž se wygádlil Pán: „W duchu a w prawdě.“ Tento pak aukol hlawnjmělby býti mu všude wytknutý.

Gak mnoho zpěw dobře zřízený netoliko k pauhému powzbuzenj wraucnosti, ale i k poučenj přiměřenému, a k vzdělánj gak smeyšlenj tak mrawů přispěti může, djlem po kratičkém uwáženj samo se předestjrá, djlem pak také pozděgi k tomu řeč se nachýlj wjce. Prospěchy však takowéto zagisté zpěw hodna činj, aby na něg zřetel se wjce obrátil. A gestliže pastýři duchownjmu na všem, cožkoliwěk buď i w mále prospěti může, mnoho záležj: máť zpěw obecný takto dosti důležitosti do sebe, pro kterauž by na to hleděti se slušelo, kterak by se zřjdl, aby užitek co možná neywětšj wydáwal. Neb že ne každý zpěw, aniž pak wždycky žádaucj aučinky tyto wywodj — aneb alespoň ne w takowé mjře, gakožby mohl gsa zpráwně zřízen: i mjsto swé, i gistotu má. A protož, coby se zřízenj takowého týkalo, gak po délsjm rozmyslu a uwáženj za whodné se býti zdá, k pozkaumánj buď předloženo. —

Gestliže ně každý zpěw, i ne wždyck y k aučelu, k němuž ustanowen gest, směruge: budeť třeba o to dbáti; by odhodlal se gen takowý, k terý by — pak i toho se musj šetřiti, kdy by se hodil? — Z tohoť gde, že při zřízení zpěwu obecného na dvě věci třeba hleděti: a) na wýbor odhodlaných mu pjsnj — a b) na rozmanitost gich maudře rozpoloženau.

I. Wýbor pjsnj.

Ne každá w kancionálech obsažená — tjm wšak méně od ledakohos složená — nepotwrzená — gen pjsmem toliko rozšjřená pjeň hodj se k weřegným službám božjm. K tomu gen gediný w příkladu uведенý důkaz: „Chtjc, aby spal, tak zpjwala“ slyšj-li se weřegně při službách božjch: newjm, zdali každý nemusj přiswědčiti, že weyrazem gen hrawé pobožnosti slauti může. Rowněž také: „Weselé wánočnj hody, zpjweyte děti koledy“ — w rauchu tomto prodjtky spjše budiž odhodlána — weřegně pak rauchů swé dětinské tjm lépe progewuge. A lehčj-li tudy wážnau wznešenost služeb Páně: kterakž ostatně, k čemus wyššjmu prospěge? I w prawdě, kdež takowé pjsně před mnoha ginými w skutku dobrými přednost magj, nenj k odpuštění. Tudy pak, ohled berauce na wýbor pjsnj, za prwnj prawidlo mělibychom sobě ustanowiti: aby se libowolné zpjwánj, ředitelům hudby, aneb tak řečeným literákům nikdý neponecháwalo. Neboť an tito obyčegně chuť swéwol-

nau mjawg, an se od nich posauzenj dogmatického, maudrého we věcech těch rozmyslu, a krasocitné přiměřenosti šetřenj málo kdy dá očekáwati: podiwné že tu věci mnohdykráté na gewo vycházegj, nebudiž zapřeno. Giž gedno, ponechá-li se gim na wůli, kterak možná srownati zpěw, aby k gedinému wesměs určitému aučelu směřowal? Mizj tedy aukol pjsnjm, pod zámyslem prostředku ku vzdělánj prospěšného wyřčený: neb, negedná-li se dokona proti němu, po něm ztěžka se pokračuge, kde, co komu libo, se zpjwati počne. A toho pak rozumný, wěrný pastýř, genuž na všem, což k prospěchu stáda náležj, nesnadno může oželeti. — A dále, gakž? slyšj-li se w pjsni o rodičce Páně dosti krásné, weřegně w chrámu neb w průwodu, při takowém ředitelstwu zpěwu, i také werš takowýto: „Skrze pět ran Pána Krista, — prosjme tě Panno čistá — zbaw nás a t. d.“ Mnjm zagisté, že netřeba k tomu ani dosti málo protestantského ucha, aby se nad tjm nepozarazil člowěk; a byľby se to i na dobrý smysl wykrautiti dalo, neméně wlauzenj se neprawých ponětj náboženských u mnohého ruku podává, zwláště, wezme-li se ohled na ponětj lidu we věcech těchto: kdežto na opak k vzdělánj gich slaužiti může a tuďy i má.

I nestogjť to w prawdě přemnoho práce, aby se z mnoha některé, čistým katolickým duchem — totiž ne powěrečné, ale prawau nábožnostj nadšené wybraly pjsně, kteréžby negen k

wzdělání a k powzbuzení, ale i k poučení neylépe slušné se widěly : a ty pak, aby se k weřejnému užjvání přede-psaly, na tak dlouho, dokawádžby geště whodněgšjch k tomu časem swým se nenabylo. — Žeby pak se tak lehkó žádny neopowázil, u weřejné pobožnosti ginau sobě pjseň začjti, gakožby se zwědělo, že zpráwce duchownj opravdu zřetel swůg zegmena na tyto, giných opomina, obrátil: žeby zponenáhla i mezi lidem wywolené ty se oblibowaly, a tudy žeby zcela dle aukolu výše poukázaného gich aučinkowánjm zpráwce duchownj i mimo swau přjtomnost u wzdělání smeyšlení prawého a nábožnosti prawé swým pracem ostatnjm napomáhal: — o tom malé toliko pochybnosti gest — mocnau však to pohnůtku podává, aby se w tom práce nelitowalo.

Než, obrátj-li tedy se zřetel na předmět ten nikoli nedůležitý : gakéž magj se woliti? — Wolenj to obmezuge cena pjsně, kteráž se udává, z gegj schopnosti k hlawnjmu aučelu, totiž wzdělání gakkoli možnému; a za druhé částky služby božj, při kterých se gj užjwá.

A. Gaké dle ceny?

K aučelu hlawnjmu výše ponawrženému nebude pjseň schopná, nebude-li powahy a wznesenosti věci, wážnosti pak předmětů při službách božjch hodna, a schopnostem pėgjcjch přiměřena. I wolmež tedy a) W á ž n é, všech hra-

wých titěrek, a nuceným slohem wnutkaných sladkostj, wšech nestwůr w řeči i smyslu prázdných. b) Srozumitedlné co ney možněgi, předmět swůg na prosto gádrně, slohem biblickým raděgi pronášegj, i raděgi wjce na obecnost gdaucj. c) Zwlastě tagemstwj Páně wznešeně a prostě přednášegj, kteráž častěgšjho obžiwenj a obgasněnj w mysli lidu potřebugj. d) Duchem nábožnosti gjmawé naplněné, zwlastě pak, kteréž netoliko přjběh neb předmět přednášegj, a i na mrawy obracj: při čemž nemělo-liby gich dostatek býti, dvě spogugme, by co chyb j gedné, dosadila druhá. Obšjrněgi geště o wěci té mluwiti, byloby zbytečné, au zagisté každý, komuž na zwelebenj gegjm záležj, giž citem swým rozezná, která z obecně k užjwánj předložených se hodj, čili nie, a bez těžkosti rozhodne, hned po rozwážliwém čtenj, w čem, gakau mjrau, a kterak k nadřečenému aukołu přispěge. Zde dosti na tom, gen kdy pastýř duchownj sám pjseň z obyčegných wybere, ustanowj, a o užjwánj gegj s wylaučenjm čehos giného dbá. Aby on sám proti aučelu tomu gednal, an se w tom lépe znáti musj, než kdokoli giný, skoro nemožné gest, a očekáwati se nedá. To gediné geště budiž podotknuto za příležitostj, že zwlastě mezi českými nalezagj se pjsuě, gichž se i w hodinách kanonických užjwá, a ty želby owšem před ginými přednosti zasluhowaly. Takby na Božj tělo:

Pange lingua česky *) buď od lidu gen, neb i od zpěváků mjsto dosti směšného marše slatinským předepsaným střídavě zpjváno, výborně sloužilo **) — takť i: Tě Bože chváľme, na dny ty, kdy Te Deum se držj a t. d. —

Což pak se dále týče nápěwů sem též slušj-
cích: kdožkoli znám gest s vlastnostmi gich,
zvlášť pak národnjch, nikoli neodepře, že čjm
staršj, tjm wjce předčj. Prosebná melodie pjsně:
„Otče náš milý Pane“ nad njž slawněgsj a wý-
borněgsj sotwa kde, radostně wážné djky wzdá-
wagj: „*Pochwálen budiž Pán Bůh náš,*“
rozkošný a gako weytržný cit gewj: „*Narodil se*
Kristus P. diwj se radost pronášegj: „*Wstalt*
gest této chwle“ důwěrně prosj: „*Blahosla-*
wend Panno,“ šťastně zwedená, zvlášť po po-
zdwihowánj: „*Ti Bože se korjme*“ dosti giž po-
nawrhugj, gake-to nápěwy do chrámu patj.
Těm se, wygma což k wygmútj, newyrowná tak
snadno žádna, tjm méně wšak ony, gichž si tak
mnohý učitel oblíbené. A tak mělibychom radě-
gi snad z pokladů, gež máme, a kteřjž snad pro
samé nowotiwé šlupinky z obyčege a k zapome-
nutj přigdau, ***) na swětlo wynášeti, a zwlá-
ště tu swých vlastně přitwořených nápěwů si uše-

*) Obě se nalezá w kauceionálu, ač nepotřebowané snad posud
Pange lingua, zčeštěné také nedáwno od P. Kinského.

**) Kterakby tu alespoň gednau w roce, lépe než w kázanj lid
se dowtjpil, co při požehnánj kněz i on latinsky pěge, o
tom mlčjm. ***) Kde gste mnohé z rannjch, kteréž i
srdcem djtete tak pohybowati umjte?!

třiti, kdež se o službu Páně gedná a kamž toliko co neywybornějšho gest, slušj. Co nápěw národnjho ducha českého k rozsrdečnění může přispěti, nikde tak gako zde se negewj: a cit, který wjce než smyslu to možno u mnohých se srownáwá, — o tom dosti poučj. Na těžkost nebyloby snad u zpěwného národu českého a slowanského wúbec tak třeba ohledu mjtí. Ze však každý chrámownj nápěw, geli i ostatně smyslu a duchu pjsně přiměřen, wážný, ne obyčegný, a zcela gen k této potřebě gako zaswěcen býti má, komuž třeba toho teprw ponawrhnutí?

B) Gaké z ohledu na částky služby
Páně?

Tolik tedy o wýboru pjsnj dle ceny gich wnitřnj. O odhodlánj gich ku všelikým dílům služby Páně wjce zbýwá říci. Ahned pak nemožno tu zatagiti stjžnost nade tjm, že newjm, zdaž neprozřetelně čili lhostegně toliko, buď která buď užjwá se pjseň při službě božj náramně newhodně. Neyprw což neyhoršjho gest: zawznjli při požehnánj s Neyswětějšj: *O Prokope otče swatý, giž se s tebaulaučjm*: — ó mráziny nj po muč gde, an si to gen na mysli rozpakuji. Negsem gá, kterýžby snad swaté a swěťice božj w menšj uctiwosti měl, než prawowěřjcmu dowoleno: tu ale odwoláwám se na každého, kdož dle swatoswatého učenj nám daného důstognost a nesmjrnau cenu swátosti té z dogmatiky wsál, a také srdcem pocjtil: možná-li, aby u této

příležitosti, kdež hluboko cítiti mám, kterak Slo-
 wo k Otci se opět ubjragjcej, žehnawšj uředlnjky
 — i mě žehná, — nemusel z blaženého poci-
 tu toho naprosto wytržen býti zpěwem tako-
 wým? — Ógak zhola proti wznešenému auče-
 lu věci, gak na škodu patrnau wsátého učenj,
 kterak dokonce proti aumyslu cirkwe nečelj pjseň
 druhu toho u této příležitosti zpjwaná? — Wždyť
 i lid sám protimyslnost tuto cítj, an w okamže-
 nj žehnánj umlká, literáků zpjwati necháwage,
 a potom teprw hlasu s nimi opět spoguge. —
 Zpostnjch a adventnjch některá, u př. „Poděkug-
 mež Otci nebeskému“ snadby w čas ten, an alespoň
 o tagemstwj Páně gedná, o něco bližšj a tudy
 whodněgšj byla, — však předce po uwáženj za
 lepšj se uznati musj, aby slawné okamženj „že-
 hnánj Spasitelowa“ — slawně tichým klaněnjm
 raděgi se slawilo, než aby newhodnau takto pj-
 snj lid o blažjcej okamženj, objránj se s Spasite-
 lem srdce tak zagjmagjcejho připrawen byl. I což
 nenj dosti kratičkých, gádrných pjsnj k tomu
 přiměřených, gimžby pak bez hrozného prodlau-
 ženj i giná přjpadná přidána býti mohla? —

Zwlastě pak několik slow o mši sw. čjm wj-
 ce wobyčegi gest, že na swátky Swatých pjsně
 onich — neywjce pak w advent, gen toliko „S
 nebe posel wychádzj,“ — w postě pak: „Giž gsem
 dost pracowal, aneb: Tisjckrát buď pozdra-
 wený“ při mši sw. se užjwá: tjm wjce mnjm,
 měloby se přátj, abychom se w věci té způso-

bu starožitnému přiblížili. Gakýž způsob ten byl, zgewno gest. Byltě obětugcej s přjtomnými gedna mysl, gedno srdce, gedno tělo: co mluwil on, — myslili i všickni, zač prosil on — do-
twrzowali gednohlasně všickni; a tak co prawý wskutek uведенý obraz celého obcowánj sw. t. g. gedno tělo w Kristu spogeni přednášeli obět Pánu a Otci swému w Kr. J., genž za nás se obětował. — Toto samé pak by zagisté stáwalo se tjm, a nářek newčasný na řeč latinskau tjm wjce mohlby přestati, kdyby se o to dbalo, aby při mši sw. wždy a gediné pjsen ke mši sw. a částkám gegjm se pěla: tak aby w steguém sauměru gak kněz tak lid k oběti přistupowali; u zawzněnj radostného Gloria lid hned: Sláwa Bohu; — při wážném pak Credo spolu s duchownjm i lid wyznánj wjry Bohu ljbé počal; — při obětowánj pak, tu co dar za winy — tu co djk — tu opět co prosbu — tu co čest zároweň sknězem Páně aumysl, na kterýž obět se vzdáwá, gewil; a tak i dále wždy w společném myšlenj a citu, ažby se nedostatek onen, kterýž se řeči latinské přičjtá, welmi lehko doplnil. Gak potřebné gest spogenj toto, a daleko-li i k podstatě služby Páně našj patřj, o tom pomlějm. — *)

Mohl bych se však i na zgewnau w tom

*) Zdat se, že pjsen giného obsahu při mši sw. rowně tak slušj: gako kdyby byl uwedlnj sw. Jan pod kržem začalsi cjsaře, aneb gakéhos giného znamenitého muže wychwalowati a t. d.

wůli důstojně welebné konsistoře našj odwołati, kteráž nařizenjm nedáwno wydaným od mše sw. wšelikau pjeň vzdaluge, w njžby o oběti zmjnkynybylo. — Než, učjť tomu giž i zkušenost sama, chceme-li gen gináležitě, negsauce gakýms oblíbeným a lahodjcjm sobě předsudkem opogeni, pozorowati, že newhodná — ba i přeskodná to wěc, giného zcela cizjho obsahu pjsnj při mši sw. užjwati. — Kdož, prawjm oblíbeným si předsudkem podgat nenj, nalezne zagisté w osadě swé, — negen mezi neysprostějšjmi, ale i w městech, kdež wzdlánj snadnějšj, negednoho, ba i polowici, kteřjž o mši swaté buď gen tmawá, neb i neprawá, a nazwjce nedokonala poněť chowagj: kteráž pak nepasobj, než že gda dle nawyklosti swé gen do chrámu; dle té samé nawyklosti nic nepowážuge cenu zwlášť oběti té, při tom, což se tu děje, a při čemž i srdce geho měloby co činiti, newšjmawě toliko stogj — aneb i wšjma-li sobě, zjwánjm gen city swé progewuge, — na neyweyš pak několik, třebať ani sem nepatřjcejch modliteb wyřjká. Cjm wšak to? odkud takowá chladnost při wěci, při kteréž rowně gakož na hoře Kalvarii srdce naše wřjti má, wřjti i musj? — Negen odtud, že newycwičen gest, ale uwětšjm djle snad odtud, že i wycwičenému mladjku těžko gest, ze sebe samého náležitě wšecko sobě předstawiti, a s duchownjm mysl swau spogowati: nemá-li čehos, coby geg k tomu a) wzbu-

zowalo mocně a b) napomáhalo mu přiměřeně. (Prawjm tu schwálně mladjku, gelikož w slowu tom giž poukryto, gak těžká tu pomoc dálšj; co w pěstowaném pečliwě mládj těžko, brzo-li as bude lehčegšj?) — Ponawržených dwau wěcj těchto potrebu káže giž mysl lidská, wahawá ke všem wěcem, kteréž nadsmyslné gsau; káže důležitost věci samé, gegjž podstata w nadpřirozených wěcech, w tagemstwj záležj, káže a přjsně požaduge zwlastě tu okolnost ta, že při oběti, hlawnjm djlu služby Pánu od nás wzdáwané, řeč latinská pro známé důstatečné owšem přjčiny obstatí musj: což an rozuměnj nemožné činj — doprowázenj obětugjcjho walně obtěžuge. A medle! což bude mu w tom napomáhati, aby sobě podstatu, a znj plynaucj cenu, gakž k powzbuzenj náležité nábožnosti tu slušj, upřjtomnil? — Modlicj snad knjžka, kteráž w rukau wětšjho djlu nebywá wyborná, ale raděgi laciná? čili snad hudba, o njž giž řečeno? — aneb dokonce pjseň, kteráž zwučjc mu w ušjch od oběti neyswětěgšj, geg docela odwracuge a na giné předměty uwádj. Gakž potom možno, aby sobě wěc zcela nadsmyslnau, předce wšak nad mjru důležitau náležitě představil a gi pochopowal? Gak možno, aby, gakž má, myslj a srdcem s hlubokým uwáženjm ceny a u gasném předstawenj, na hoře Kalwarii se ocit? — Neřjkey tu nikdo, žeť má se i podstata i obřady mše sw. lidu častěgi přednášeti, aby o ceně gegj poučen, a k

nábožnému spoluobětování uведен byl. Tuto okamžité poučení nedostačuje; ano i desateré kázání neb katechese žádaucího učinku nedowedau; gelikož nimi gen což cwičenj theoretickému možno, se dosáhne: — tuto však mimo toto, gakož uведенj dítek, mnohem wjce a mnohem důležitěgi i praktické pomoci třeba, kteráž, an lid se nikdy nedoučj, stálá býti musj. Zde prawjm, má-li we věcech těch žádaného učelu se dogjti, třeba gest, aby ponětj lidu o oběti převzácné, o ceně gegj nesmjrné, kterauž až tam někdy slušněgi uwážjme, neustále se obžíwowalo, tak aby gasné a čjm dále swětlegšj bylo, ažby wywodilo ony blažené city prawé upřímné wděčnosti a auplné oddanosti k Spasiteli. Neboť to kdy se stane, teprw očekáwati se dá, že cena ta sama z sebe, gen prawě poznána, a w živém předstawenj zachována lid wábiti, moneč powzbuzowati, a tudy nenáležitostem všelikým sama sebau zbraňowati bude. Tomu však zwykati musj lid, aby mohl sobě celau wáhu a důležitost věci náležitě předstawiti, a předstawánjm tjm city ony žádaucj wzbuzowati w sobě wždycky. Což má-li se w skutku, obecně, a dokonale státi, musjť něco mjtí, cožby geg k nawyku tomu ne gednau neb desetkrát do roka, ale po každau dobu wábilo, a gako za ruku uwedlo.

Cili gináce, proč sobě as při všem cwičenj, při wšj práci předce gen stěžowati musjme

na chladnost, a malau wážnost věci té, na nž kdož cenu gegj žiwě zná, byť ostatek i lehčj byl, nemůže než s obdiwowánjm pomniti? Proč při wšj práci, na šepty a giné nenáležitosti nářek we-
deme, kdež každý swětlegi widjcj sám o sobě nemálo na to se mrzj, že newhodným pokušite-
lem wytrhowán býwá z citů tak blažjcjch? — Ano,
proč widjš wětšj djl křesťanů w chrámu shromáž-
děných, kteříž owšem na kolenau, i w nábožných
pocjtěnjch, ale bohužel předce gen nedošlých,
nawyklé ono: Bože buď milostiw mně hřjšnému
řjkagj, — tu kdež i sprostický ostatně, gehož
wšak ponětj swětlé, w neyhľubšj wraucnosti při
slawném pozdwihowánj plným srdcem wolá, w
citu nehodnosti swé smjšeném, wšak s blahotnau
důwěrnau naděgj wzásluhách Spasitelowých slo-
ženau, as takto: Otče! gaks pohľedl na obět Sy-
na neymilegšjho tam na křjži a byl milostiw lid-
stwu: ach! tak pohľedni opět tuto na obět tu
samu těla a krwe geho — a buď nám milostiw!
Takowýchto wěcj snadli lehkost, negapnost se
zmáhagjcj přjčinau? — Lehkost a negapnost tam
se newidj, kdež důležitá powinnost ctěnj Boha
předce geště walně se uznáwá. Nenj-li lehkos-
ti i we wěcech giných spatřiti — i ztěžka mě-
laby mjsta we věci, nad nž srdce čłowěka wj-
ce gjmagjcj a djla Spasitelowa srdečněgi a pa-
trněgi předstawugjcj, náboženstwj naše swaté
nemá; we věci té, kteráž — i to se osměľugi
řjci — by bylo ponětj o nj, gež drahá má

naše dle odewzdánj Apoštolského chowá, wždy živé a čisté bylo se hledělo zachowati i u lidu giž pro blahoplnost swau nikdy by byla od dlu křestanstwa bludně nemohla zawržena býti. O! i sami sebe pak skaumagjce uzneyme, že i u nás ne tak poučenjm, ale wjce častěgšjm rozgjmánjm cenu oběti swaté srdce naše teprw pocjilo; anenj-li lid wúbec schopen, aby po do- saženém cwičenj k rozgjmánjm takowým dosti často se měl: alespoň hledme mu něgakým pro- středkem, slaužjcjm k napravowánj, k obgasňo- wánj a k obžiwowánj ponětj toho, na němž tak mnoho w službě Páně našj záležj, napomoci; au- činky pak žádaucj dále čekeyme, kterjž byť pak i znamenitěgšj neměly býti wúbec, u některých za- gisté budau: u ostatnjch pak dosti na tom, že což mělo spomoci, wěrně sneslo a zřjdlilo se.

Inepozústáwá tedy leč gediné na tom, možná-li skutečně, aby pjseň o mši sw. od lidu zpjwána, tak gakž nawrženo k obmezenj chladnosti, a k wzdělánj w ohledu oběti neydražšj přispěla? — Možná owšem. Neboť tau ponětj w mládi neb z giného wyučowánj wsaté, i neprávě, nedokona- le pogaté se opravuge, prawé wšak tau teprw w swětlost postupuge — tau takořka nuceně wjže se mysl k wšjmawosti toho což činj kněz — tau zwlašť byla-li wyučowánj připogena, patrně teprw se wykládá a swětlj, což před očima se děge, tau welebnost a cena i podstata toho což se stá- wá, mocně se přdestjrá, tau gediné wsaté

poučenj dosti často se obnowuge, uchowáwá tedy a žiwějšj činj, nebránj-li gediná ztupělost lhostegnosti giž wkořeněné — a an zpěw obecný gest, i posléze njm, — přecházj-li cit s gednoho i na druhého — i na neysprostějšjho wraucnost se rozprostjrá: — slowem, pěge-li se při mši sw. wždy pjseň o mši sw. gest cwičenj to praktické po theoretickém následugjcj a wznešenosti a nestjhlé ceny pocit w srdce přítomných wštěpugjcj. — A protož giž o nucenosti, kterauž každý pocjtj, pěge-li se pjseň při mši sw. giná, ni slowa wjce. Dostiť na tom, že pjseň takowá má lid sobětugjcjm spogiti, a že má lid při tomto hlawnjm djlu služby Páně k poznánj ceny a wzbu-zowánj wraucnosti gako za ruku wěsti a dokonati, což ostatnj práci nemožno w mjře rowné. Což wše, bylby snad posud gen možnostj se zdálo — i možnost ta tolik do sebe má, že o přednosti věci swědčj, pokudž z giné strany nedostatek zgewuge se; zwlášt an se o věci, kteréž neškodj-li gináče, gestli toliko w gediném, a gedinému wjce prospěti může, uchopiti se, gsme zawázáni.

„Pěgmež tedy při mši sw. wždy pjseň gen ke mši sw.“ řekne snad, kdo potřebu věci té uznáwá, ale gak s ostatnjmi? gakž adventuj dokonce, postnj, kteréž tagemstwj Páně rozgjmagj? a kteréž tau samau mjrau, gakž o mši sw. platj, k tomu se zjdliti dagj, aby k doplňowánj — k obgasňowánj — a obžiwowánj cwičenj prospjwaly

nemálo? — Byla by ovšem škoda přenáramná, a aukolu toho zpěwu obecnému uloženého by se nikoli na vše strany nedosáhlo, pakliby s písněmi těmi zanedbati měla se tagemstw ta; — stalo by se právě tu, což s ponětím o mši sw. se stává. Však neméně, výmjnku takowau učiniti nemůže z nich žádná, aby se snad při mši sw. pěla. Odvracel by se lid od mše sw. na předmět zcela jiný na ugmu vážnosti a všjmanosti oběti předrahé dlužné. Druhé což výmjnce takové na odpor stoj, gest: právě, že se po čas adventnj a postnj lid častěji a hogněji schází: toť přezádaucj příležitost, by se poněť to oběti předrahé gakž třeba pečlivěji, častěji, obecněji a světšjím aučinkem pěstowalo. — A třetj, buď pak si, žeby i rowného docela pěstowánj tagemstw ta potřebowala, možná gest wěc tu tak zřjdi, aby se i bez ugmy mše sw. stalo, což státi se má. Gestěť se horliwost z domů křesťanských newystěhowala, žeby se zvláště po čas swatý neslyšely wjce písně příjpadné: — wzbuwánjm pak gestě wjce domácj zpěw ten se ku prospěchu ponawrženého aučelu rozmáhá. Dále však, schází-li se lid, gakož we swátky známějšj, w advent, w postnj středy a pátky hogněji, a gakž w obyčegi, zvlášť w advent, také časněji: nebudeť mu zagisté protiwno, alebrž příjemno, když před mšj sw. doslechne, že píseň příjpadná se pěje; pozdwihneť s radostí i hlasu swého — a alespoň snad s wětšj pozorností —

než kdy n. p. w Advent, (když snad všude před mši sw. roráte řečenau i déle se zpjwá,) nic giného na mysli nemá mjti, než samé a wždy to samé zwěstowánj Angela Páně, buď si před, neb we, neb po mši sw. ; čjmž práwě, zwlášť u těch, kteříž i doma rádi pějce rozgjmagj, weřegná služba božj tato owšedněti a ugmu we wážnosti wzjti může, tjm že mezi domácj a weřegnau takto neweliký rozdjl nalezagj. Konečně pak, i po oběti mše sw. kdož nábožněgšj (leniwci, by i při mši sw. se zpjwala, stegně prospěge) s radostj chwjlký šetřiti nebude, ažby patrona sw. pozdrawil, aneb wtělenému, nowě zrozenému at.d. Spasiteli, gehož obět spasenj teď se slawila, poděkowal. A tjm způsobem by i ostatnj mjsto swé, před službami božjmi, aneb po nich krásně zaplnily. Zdaliž to možné a užitečné kážj mjsta, kdež zpěw i před — i po službě božj w obyčej.

O průwodech a ostatnjch přjležitostech nic tu netřebařci. Komuž nenj služba božj gen toliko předmětem, kterýž buď krásně a maudře srownaný, čili nic, gednostegně: komuž, tak gakož má, negen na kázanj, ale i na zpěwu a každé giné věci, co pomoc k dosaženj wyřčeného aučelu, t. wzdělánj prawého swčřený slaužiti mohaucj záležj: bez těžkostj zpěw i při těchto přjležitostech šetrně podlé aučelu toho hlawnjho zřjdlj.

II. Rozmanitost pjsnj.

Buď si však pjeň gakkoli dobře spořádána w obsahu i w nápěwu — buď si každému djlu a předmětu služby Páně přiměřena: předceť i tu geště — alespoň ne tak gistě služby požadované neprokáže: nebude-li rozmanitost dobře rozměřená tuto mjstamjti. Nebť, což všude platj, i zde platnosti své netratj: wěc, často užjwaná owšednj. Čhtěl-liby kdo tomu odpjrati, prosilbych, by na zkaušku, kde k obyčejnému zpěwu zawedená toliko gediná pjeň gest, ptal se několika — i wraucně, gak se zdá, zpjwagjcjch —: aby powěděli, co se právě zpjwá? Bez pozaraženj a rozpaků sotwa wypowj: což nepozornosti a matky gegj (u neywětšjho djlu) owšednělosti, důkaz patrný. Totěž shledá se i při adventnjch, an se každodenně pěj. — Aniz pak wjm, kdoby w stawu byl, znage a šetře powahu lidu wúbec, toto twrditi, žeby při gediné wždy modlitbě, tak i pjsni mohla se pozornost udržeti bez zaumyslného namáhánj. S tjmto však namáhánjm zaumyslným gest wěc to těžká; nenj-li přjliš mnoho od lidu žádati, by sám se k wraucnosti wzbudil a nutil, budiž si to giž powinnost gednohokaždého gak chceš. Zdál se, že sama praxis ecclesiae, genž se spatřuge w obřadech při službách Páně zawedených a zřjzených, zgewně poukazuge, kterakby prospěšné ano i potřebné bylo, aby vše, což možná se sneslo, čjmžby powzbuzenj se k wraucnosti lidu usnadnilo se;

aby, prawjm, wše tak se urownalo, aby lid ne tak sám ze sebe, gakož raděgi odginud, t. wněšnými pohnútkami semto čeljcemi wzbuzován býwal. Toť by prospělo i tomu, kdož gest w stawu sám ze sebe k wraucnosti ducha pohnauti se, i onomu, gehož dosud nenj s to. Kdo by tu za prawdu dáti newolil, muselby lid za tuze zbožný mji: aneb pauhan tolíko přjtomnost neb řjkanj gen modliteb na mjsto modlitby powýšiti; kdežto méně, ba méně těch, kdož blahotu prawé modlitby znagj; wětšj však djl w tom méně opatřen.

Amedle! což prospěge, a sice gediné onde i tuto, než rozmanitost? — Gedna owšednj: wjce, ne tak snadno — gedna owšedněla-li, wjce newzbuzuge: užjwá-li se gich wšak wjce, nenjděle obyčegná tak žádna; a magjť tedy wjce nowoty do sebe a tadyž i půwabu wjce; dokonce, gestliže se, (což i tu, gakož wúbec, platj) wyložj, aby dokonale srozumělé, — a na srdce-li wložj, aby bližšj byly.

Než, možná-li a kterak? rozmanitosti takové dosjci, kteráž nedjm aniž přjsně, žeby wšude a při wšech newyhnutelně potřebná, předceť však wěsměs prospěšná by byla?

Có se tkne přjpadných, na čas adventnj — postnj (gindy owšednělosti nebude se stegnam pau co báti); prohledněme gen kancionaly. N. př. adventnjch nalezneme, žeby podwau na každý den w témdni zpjwány býti mohly: a sice

w přeužitečném srownánj tom, aby prwnj wtělenj Páně přjběh — druhá pak krátké rozgjmánj o něm t. na poděkowánj a gináče obsahowala; a geště i po mši sw. krátkých, krásně přiměřených zbude několik, u. př. *Hle, přigde Pán*, etc. *Poděkugmež otcí nebeskému* etc. Gediná těžkost w tom bylaby, že práwě snad, kteréžby se neylépe hodily, lidu neznámy gsau: což wšak tmj platněgšjho podaloby důwodu, aby se mezi lidem w známost uwedly. Rozeznámiti ge wšak, a dowesti, aby negen od několika zpěwáků, ale i od lidu pěny byly, w dobrém horljecjmu, buď i těžšj, nemožné nebude. A nenjť pak třeba na wlas na den každý w témdni giné odhodlati: dostiť snad i na trogjh, ponawrženým způsobem dle aukolu hlawnjho srownaných; ačby i neobyčegněgšjch uwozenj neškodilo, zwlášt anby lid znamenage takto wjce rozdjł mezi domácj a weřegnau službau P. — si této wjce učil se wážiti.

Než, tomu buď gakkoli, důležitěgšj gestrozmanitost, o njž se mluwj, w pjsni při požehnánj s Neyswětěgšj, zwlášt, gestliže každodennj mši sw. připogené gest w obyčegi. Neboť tudy práwě, že každodennj gest, nebezpečenstwj owšednělosti roste, a powzbuzenj aučinliwěgšjho třeba gest. A zagisté, zde wšech krásných pjsnj, gež pohotowě máme, pominauti, a při gediném toliko weršjku zůstati: při neymenšjm newšjmawostj we wěcech stůg, kteréžby mnoho dobrého způ-

sobily. Na kolena padeyme — Hospodine pomiluj ny — Swatý, swatý, swatý — Zwěstug těla wznešeného (na čtvrtek gak vhodně!) — Zdráv bud' Spasiteli — a snad i takto :

O Ježíši neymocněgšj,
 S Otcem, s Duchem w bytosti,
 Geden Bože ! Neydiwněgšj,
 Skrytý w léto swátosti!
 Gaks žehnal swým učedlnjkům,
 Ans od nich se w nebe bral :
 I nám tak swým služebnjkům,
 Prosíme, bys požehnal ! —

Gakž muohem přiměřeněgi, ano i slawněgi by slaužily, po dnjch a časech rozdělené, k štepovánj poněť o neyswětěgšj swátosti oltárnj?

Gesli pak při ostatnjch předmětech služby božj rozmanitost wěci a aučelu tak welice přiměřena a prospěšna gest: w pjsnjch při mši sw. gestit přezáducj. Pjseň tatoť může, (gakž řečeno — a což může, zagisté tuto i má), k naprawenj, oswětlowánj, a neymožněgšjmu obžiwovánj poněť o přewzácné oběti sw. přispěti. Owšednělali, tratj aučinnost swau, bud' i že ne ukaždého, i wždy rownau mjrau: předosti na třech (ceteris paribus, omnes pro uno!) mohlbych řjci: — i tu pomoci třeba! Wšak zde o nowé půwaby, o powzbuzovánj, — k čemuž rozmanitost geden z neywhodněgšjch prostředků gest, — tjm wjce postarati se dlužno: proto, že mše sw. pro lid gsauce wždy stegná, a takáž před očima denně, wážnosti

mjrů lehčegi přjslušnau pozbýti může u mnohých: nenj-li alespoň pjsen k tomu zřjzena, aby mysl na rozmanité strany gegj uwádčla. A gižť pak i w aučelu pjsně samém, k němuž tedy měřiti má, znamenitý ležj důwod sem slušjcy. Oběť totiž mše sw. wjce má stran, z nichž gi pozorowati lze i slušj: citowé, kteřjž se při nj budj u rozgjmagjeho, ó kolikerjž negsau? — Geť třeba, aby wál při nj gednau s přewahau duch úcty, klaněnj; tu opět duch džků; tu prosby: přicházjmeť obětugjce gednau co hřjšniji k Smilowateli — po druhé co tworowé, co služebnjci ku Twůrci, ku Pánu swému, gindy co potřebuj, a opět co obradowanj k Dárci a zase co džti k Otcí a t. d. Wsecky strany tyto gedinau pjsnj obegmauti kdež možno? — a předceť třeba toho, co neywjce, má-li se s ohledem na powahu ducha našeho, prospěchu swrchu poukázaného dogjti: má-li, džm, oběť neywznešeněgšj, neyswětěgšj, ne chladně, ne aby gen bylo, ale hodně, s roznjcenjm, swatě podáwati se; má-li, prawjm, ginými slowy, žiwého předstawenj u lidu, i s aučinky geho, se dosjci.

A medle! nemožná-liž to wěc, rozmanitosti i tuto umjstiti? — Za dnů těchto nenj starosti o pjsně, kteréžby duchem wraucnosti nadšené, i wýborné gsauce, též pro rozličnost swau k tomu se krásně hodily; a scházj-li které cos: lehkau proměnau lze gi k tomu připrawiti; tak sice, že kdež nábožnost geště nedohořjwá, žeby wygma

kněze a přislužnjky ni dušičky oběti sw. si newšjmalo, na celý týden gich dostačj. Na příklad, ne však gako na zákonný wzor některé, ne práwě dle ceny, alebrž wjce dle předmětů wybrané tuto položeny budte; kteréž, an každá o mši sw. gako z giného obzoru gedná, mohly by se k tomu hoditi. a) Pjseň od P. Procházky, zagisté newšednj, při njž proměna w nápěwu po pozdwihowánj okazuge, kterakby slušelo, by w každé proměna takowá se stala, pro nápomoc k obnowenj pozornosti, a zvlášť k wyznačenj přijtomnosti Páně giž na oltáři. b) Pjseň počjuagjcj: „Před Tebau se klanjme,“ (německy tušjm: Wir werfen uns darnieder) w njžby v. 2. ku Kyrie mohl se lépe snad přeložiti, aby poslednj řádky 4. na prwnj mjsto se daly. c) „Bože před Twau welebnostj,“ wubec známá a milá pjseň, až na neauhledné raucho swé, w njžby snad pro lepšj celost — a zvlášť pro rozmanitost we wšech we-spolek, dalo se spo giti a přiměieně zkrátiti takto:

Lásky plnj Serafjni, dolů s nebe stupugte!
 Boha s námi tuto nynj w swátosti zwalebugte!
 Matko božj, wšickni swatj, spolu s námi pleseyte!
 Že se ráčil smilowati, společně s námi pęgte:
 „Djky Ti, žes na smjřenj, lidj wšech, ó Ježíši!
 Dal sebe sám w umučenj, by wgjt mohli w Twau říši:
 Djky Tobě neywraucněgšj, žes pro naše spasenj,
 Oběti té neywzácněgšj zřjdl nám obnowenj.

Gak mne k lásce swé wzb. etc.

Proto věřím w Tebe, daufám, Tebe neyweyš milugi :
Že gsem zhřešil opl. etc.

Milowat Tě nepřestanu, neb wšj etc.

d) Pjseň od P. Pr. Klára i k tiché mši dala by se zkrátiti — zvlášť pak na pátek, gakožto den umučenj Páně hodila by se. e) Pjseň od P. Kinského: „Zde w skraušenosti padáme“ (Hier wirft vor dir in Staub sich hin). Konečně pak f) 'Ti Bože se kořjme, kteráž snad i w následugjci proměně (zvlášť i ke dni přigjmánj) slaužilaby dobře. K werši prwnjmu, kterýž, zvlášť an se Gloria pomjgj, nestačj, přidán by býti mohl:

„Ach! neračiž hleděti
Na našich win tjži;
Na wzácnost hled' oběti,
Geť ta, co na křjži.
Kdy tak tě ctjt žádáme,
Gak w nebi gsi ctěný,
Zpěw náš buď Ti, woláme,
Skrz nj obljbený.“

Taktéž i při offertorium k prwnjmu:

„Za žiwé i zemřelé,
Rač Pane! gi wzjtí,
Rač na křesťanstwo celé,
Milostně wzezřjtí:
Odpust' pro nj zawilost,
Celé swé rodině:
A podey gj swau milost,
Žádaucj gedině.

Pak po pozdwihowánj:

Ježši k nám pohled',
 Smrt twau připomínáme,
 Twé tělo, krew dáváme
 Nynj w prawau obět!
 Co twůg Syn gediný,
 Za nás dal, co Njm máme,
 To Otče! ti vzdáváme,
 Ach! odpust nám winy!

Ty, genžs nám spasenj
 Zgedual na křiže stánku,
 Popřeg, božj Beránku!
 Milost, utěšenj.
 Zbaw nás, prosjme tě,
 Skrz swatých přimlauwánj,
 Zlých činů i žádánj,
 Zbaw hříchů na swětě.

Když k nám ráčjš wegjt:
 Tebau Otei milegšjm,
 Od poškwrn všech čistěgšjm,
 Musj owšem ělowěk být.
 Ach! však wyznáváme,
 Že k tomu w swých slabostech,
 W swých přecastých mrzkostech,
 Hlodnosti nemáme.

Nehodni gsme tebe,
 Tak se setnjkem rceme
 A w prsy se tepeme,
 Ty nebeský chlebe!

O kážeš-li nám brát,
A gisti z těla twého :
Mocj rač slowa swého
Dušem prw zdrawj dát.

Pak silni twým chlebem,
Před Otcem obljbeni,
Nad mjrú owzácněni,
Těšit se chcem nebem.
Pak i ty, Otče náš,
Pro obět tu důstognau
Nám swau milost přehognau,
Nenehodným podáš.

O wztáhniž ruku swau,
Rač dát nám požehnánj
K dobrému obcowánj,
Wlj wůli ochotnau :
Ať ustanowenj,
Gežs račil nám zřjdiť,
Nás chtěge oblažiti,
Negsau w nás k zmařenj. *)

Takto tedy byloby snad lze se nadjti, že se zpěw obecný zřjdi, aby k duchownjmu prospěchu nemalému lépe posloužitimohl. Tjm totiž předně: žeby gako nádoba zachowáwagjej, což k wzdělánj přednášj se dle řádu kazatelské-

*) Giných proměn a snad oprav sem nepatrj, aniž mině nepřislušj; mohlyby se však státi, kdyby se wydánj gich zvláště k aučelu ponawrženému wygednati, za whodné se znalo. Proměna však tato předložena gest gedině pro žádaucj rozmanitost a wětšj auplnost we všech.

ho, a opěť gako prawjdko z theoretického k praktickému při službě božj poukazugjcj a wedaucj, a zase co zvláštnj přestaun, opatrownjk všeho, což při službě Páně máme neydražšjho — wěrně slaužil. Za druhé pak, žeby i sprostšjmu i wzdělanějšjmu, wubec tedy dle powahy duchownj, přiměřeně k powzbuzenj a rozhoguěnj srdečnosti wjce napomáhal a mocně přjspjwal. Mnoho-liby skutečně takto prospěl, tomuť owšem následek teprw poučj, an všude okolnostj, zřizenj geho obmezugjcjch, rozličných gest. Ta však gistá zůstáwá naděge, žeby takto u mnohého chladnost poohřjla se wjce, a horliwost, gestli ne rozněcowala, předce powzbuzowala wjce, než se státi může, a než se stáwá, kdež na různu toliko, a ne dle swrchu podotknutého aučelu zpěw zřizen gest. A hle! toť každému pečliwému pastýři pohnůtky dosti mocné, aby na předložené tuto věci, poněkud alespoň se ohlédna, — skaumal, a dle uznánj i dle lepšjho nahlédnutj, lépe také zpěw lidu swého obecný zřjdlil. — Zázraky že i tjmto se nestanau, giž, mluwě kdys o tom, rád přiswědčil gsem: leniwec i tjm se nedonutj zagisté, však alespoň možnost tjm zroste k procjtnutj i genu: a wubec, že se zřizenjm zpěwu způsobu takowého hrstka k dobrému, a snad i wjce přjložj — tomu mne učj powaha srdce lidského, a ne kratičké toliko rozwažowánj — následky však poučj každého, kdožby dle dobré wůle zřetel swůg na

věci tyto upřímně obrátiti sobě obljbil. — Žeť některé těžkosti při takowémto zřízení zpěvu při službě Páně w cestu wkročiti mohau, owšem prawda gest. Želby věc ta u lidu hned tak rychle nešla, neodpírám; zwlášť, anby wjce pjsnj se užjwalo, a při. výboru dokonce některéby propadnauti musely, lidu neypowědomějšj. Naproti tomu však namítám, že což dobrého upřímně, snázně chceme, byť i těžšj bylo, swým časem předce se poddá: — a by gen proto mělo se cos dobrého opominauti, že těžšj, že pracnějšj gest: mnoho-li as by se stalo? Tuto pak dokonce, byľby i u dospělých na čas nemožno bylo, nade čjmž walnau pochybu mjtí lze; gsaut djky školnj — u nichž a skrze něž základ věci této dobré položiti se může i s dosti skrowným wynasnaženjm. Právě pak při těch, zdá se, gakoby zřízení zpěvu gich takowé mnohem wětšj prospěch slibowalo: gelikož i gediná známost w pjsnjch podotknutých výborně slaužj při cwice-nj w náboženstwj a w nawedenj gich k nábožnosti i mimo chrám a školu; zwlášť gestli p. katecheta obljbj sobě, gim ge náležitě wyložiti; kteraužto věc snad giným časem poukázati obšjrněgi se udá. — Mělo-liby dále, snad podniknutj zřízení takowého na odpor státi, že se tak lehko nestane, aby to přišlo s njm w staw, kdežby žádané owoce neslo: připomjnam, že nechť i w několika letech w obecnosti wzegde cos dobrého — i pozděgi dozráwšj, aučinky swé dobré

wydá. Měl-liby však kdo bez dokonalého rozváženj mnjti, že snad celé to ponawrženj přepiátá, neb dokonce nowotiwá, nedozralá myšlénka gest; aneb ge snad pod gediným zámyslem zawrhnutí, že dle Aug. Intentio facit opus bonum, každá pjseň i každý zpěw pro službu božj pěný, služba božj gest: bogjm se nemálo, žeby sotwa se mohl osprawedlniti z toho, že pro howěnj sobě a swým toliko úmyslům nedbá, zdalíž pomáhá všemožně swěřeným sobě k blažcej wraucnosti — čili nic; že nedbá, zdalíž chladnosti při tom, což swatého máme, ruku nadržuge, aneb nic; a zdalíž tedy, takto nedbage i ostatně neklade sám nechtě hrstky swé polehku k tomu, což Spasitel tak přjsně uwádj: „Lid tento mne ctj toliko etc.“ — — což pak vše i w swé dosti skrowné částce, ba neskrowně neukazuge-li — zagisté připrawuge cestu onomu strašnému zwjřeti — genž slowe: Lhostegnost we wěcech spasenj se týkagjcjch. —

6. Pohřebnj řeč nad rakwj Josefa Hály,
Důstogného Děkana w Turnowě, dne 23. ledna
1828. držána.

Od Antonjua Marka.

Lépe gji do domu zámutku, nežli do domu hodo-
wánj, neboť tam spatřugeme dokonánj kaž-
dého člověka, a kdo žiw gest, složj to w srd-
ci swém. Kazatel. 7, 2.

Wkročili gsme, kam nás srdce wedlo; ono
wždycky newodjwá dobře, — tehdáž wedlo bez
poblauzenj; neboť gsme se octli w domě zámutku!
Čili na giné sobě wyložjme tyto smrti, hrobu
smutné obrazy, ten černý oděw oltářů, ten tem-
ný hlahol zwonů, to žalostiwé pění pobožných
zalmů, tato zkormaucená lje, tento ctihodný
sbor důstogného kněžstwa! Zdali na giné nežli
na zámutek. — Ó truchliwá úprawo! která skrey-
wáš mrakem a tmau kořist neuprosné smrti, z do-
brých, z drahých lidj gednoho! Žiwot lidský po-
doben slunci k západu se chýljejmu. Zacháze-
gje za horu, horu geště zlatj, geště papršlek swůg
poslednj na oblohu upjrá, ale i tento konečně
mizj, a černá noc rozprostjrá po kraginách pawu-
činu temnoty! Tak i ty, černý krowe, se lesk-
neš poslednjmi paprsky býwalého žiwota! Le-
skneš se gako hora na západě rauchem ducho-
wnjm, ornátem kněžským. — Na gaký to důkaz?

Na důkaz ten: že se tu kryge Bohu zasvěcený služebník. — Leskneš se gako hora na západě swrchu postaweným kalichem — Na gakýto důkaz. Na důkaz ten: že ty ruce klesly, kteréž gindy ho obětowaly, a wjce obětowať nemohau. Gako hora na západě leskneš se uzavřenau knihau — Na gaký to důkaz? Na důkaz ten: že zawřela se a oněměla usta, genž slowo prawdy lačným srdcjm ohlašowala. Leskneš se gako hora na západě ohněm rozžatés wjce. Na gaký to důkaz. Na ten důkaz, že mezi námi opět gedno swětlo wyhaslo. Gako hora na západě leskneš se křížem usmrceného spasitele. Na gaký to důkaz? Na důkaz, ten: že zesnulec w Kristu žiw gest, gelikož w Kristu umřel byl:— snad na ten důkaz: že kříž swůg wytrpěl a donesl k uloženému cji, gako ukřižowaný předchůdce geho. —

O! wy podobizny ztráty! podobizny naděge! Ty černý krowe, obgew nám, koho ukrýwáš? Ach! koho tu spatřugeme! Zesnulého — mezi bdjcjmi! Necitelného mezi čitelnými! Upokogeného mezi hořekugjcjmi! Gakým gménem mám gá zwáti tebe? Nazjwey ho synem mým, neutěšeně prawj ta, genž tebe porodila matka twá! Nazjwey ho bratrem našjm, dj twá sestra, a snj ginj tñ hlasowé. Nazjwey ho přítelem, poraučj si srdce mé! Nazjwey ho našjm dobrodincem, domlauwá se osiřalost a chudoba! Nazjwey ho

našim pastýřem, prokřikuge tisjceré wolánj! — Tolikerý w gednom — syn matky, bratr čtwerý, dobrodinec mnohých, pastýř několika tisjců! gedena týž unawený pautnjk na swém odpočiwadle!

Pautnjk z pozemského žiwota na smrtelné lože, z lože — na máry, z mar do hrobu! — Zdali z hrobu geště kam? geště! geště gedna pautku wěčnému wzkrjšenj! Ty dvě prwnj cesty byly tobě k unawenj, ty ostatnj k twému oddechu! Při obém spatřowati můžeme dokonánj každého člowčka, a nalezati swému srdci potrawu, gakož z předu zněla naše průpowěd, a naše bolest nezdráhá se toho. Tak gako tys stáwal ginďy nad ginými, tak mi tuto stogjme nad tebau počjuagjce sobě hlučně we swém hoři při twé tichosti! Naše bolest hledj práwa swého k tobě, a blaze nám, že ho náboženstwj swaté neupjrá, aniž zbraňuje — a dle toho práwa, gsi náš, náš! milý unawený pautnjku, w žiwotě i smrti, na twé pracné pauti, i při twém sladkém oddechu!

Wšewědaucj, sprawedliwý saudce náš, netáže se dlauho-li gsi pracowal, ale dobře-li! netáže se daleko-li gsi putowal, ale přjmo-li! Genom počtář člowěk uzawjrá podlé let wěku cenu zásluhy! Genom lidem, a tudy i nám wlehá ta otázka na gazyk: dlauho-li gsi putowal? Dlauho-li gsi putowal, unawený pautnjku náš? Ach nedlauho! nedlauho trwala twá paut od porodu k smrti, ani 40 roků ne, ani polowici toho wěku, gjmž wyměřuge maudrý Judstwa král žiwobyty člowěka.

Zde žádá promluwiti srdce naše, a řjci chce: Ach polud' a poputug gešě s námi, ty wěrný to-
waryši z cesty žiwota. Lety negsi přemožen,
ginému nedey se přemoci! Proč překocugeš po-
řádek přirozenosti, proč na swau máteř tu těž-
kau službu wzkládáš, aby tobě oči zatlačowala,
gešto by spjše synowi přislušelo odsluhowati se
w podobné přjpadnosti roditelům swým! Zdaliž
nás staršjch a letněgšjch woljš nechati za sebau,
zdaliž nám chceš proprawowati cestu swým od-
chodem k wěčnosti? — Než marná slowa! Ty
spjš smrteclným usnutjm, a žádným nářkem ne-
lze probuditi tebe! Takto wlina morská wjchrem
hnaná přiwalj se ke skalině břehu a dále nemů-
že! tak wolánj lidské nemůže překřičeti powo-
lánj božského! Došed 38 let ležjš na marách.

Ach, powěz gaké cesty unawily tebe? Mlu-
wjce o nich nesmjme k nim přjpočjsti twého mlá-
dĳ růžowá léta, dokud člowěk na loktech matky
swé se konegšj, o lopotách newěda, gen libý ú-
směch widj, gen sladká slowa nasleychá, a w
blahém zdánj krátkau ruku swau natahugé po
kwjtku i po měsji, obé daufage dosáhnauti!
Když pjsmo swaté žiwot náš přjrownáwá ptáku
z hrsti se deraucjnu, tedy zwláště o swém dě-
tinstwj můžeme řjci, že to byl neostražný pták,
který se záhy wydral z ruky našj, a z ruky twé,
unawený pautnjku! — Odrostlého této blahé
chwjle školy tebe zwaly, školy tebe podáwaly
sobě, a trudně namáhaly prwnj sjlu twau. Neboť

bohatstwj a urozenost dá se zděliti rodem, ale maudrost a ducha vzdělánj gest klénot w hluboké zakopaný zemi, k němuž nelze dogjtí, leč potem a přičinliwostj. Tys snažně a wěrně podstaupil wšecky nesnáze, dobýwage tak wáženého klénotu, až w 24tém roku mohls přikleknauti před swého biskupa, abys přjsahuno-
wého poslušenstwj a zapřenj složil, a vydal se za rozkazem mistra nazaretského: Gděte, učte národy.

To byla ta paui k twému unawenj, to byl ten břemenný aukol, pod kterým gsi klesl na toto odpočiwadlo! — O kterak pak byl weden tebau duchowenstwj auřad? kterak gsi nesl skrze 15 let, powinnosti kaplana w osadě Libunské, kterak powinnosti duchownjho zpráwce na osadě Hruboskalské, kterak powinnosti faráře w osadě Teynské, kterak w powýšenj za Děkana we městě slowútného Turnowa? Smjm-li se zprawiti příkladem Šalomauna krále, genž dj: Chwálil gsem zemřelé wjce, nežli ty, genž po dnes žiwi gsau. Smjm-li gá tobě zemřelému slowo dátí k pochwalé, zásluhám twým swého swědectwj? Nebudu-li se gá přítel a známý twûg, zdáti, an pochlebugi. Neboť wjm, že chwálj-li přítel přítele, podobá se gakoby chwálil sebe samého, a geho řeč nemjwá wáhy, gelikož se domnjwáme, že starodáwnj lúskau a přjznj uplacena gest. Nebylo-liby pro mau prawdu, kdybych řjci mohl: nepřítel gsem býwal toho tu zesnulého kněze, nynj slyš

swěte z ust nepřjtele chwálu o něm! Než po boku zemřelých nemá znjti slo wo nepřitel! Protož ginam se obrátiti musjm wté přjčině. Obracjm se k wám ctihodnj mužowé, Wy společníci stegného auřadu, suďte Wy nad geho cenau, a mým swědectwjm, nebo časem genom rowný rowného saudití může. — Obracjm se k Wám, Wy dobřj obywatelé tohoto města, u rakwe zemřelého swého pastýře řekněte: zdaliž gste w krátké lhůtě geho přebýwánj s Wámi, k němu nižádnau nebyli zawázáni wděčnostj? Obracjm se k Wám Wy obywatelé z nadgmenowaných cizjch osad, stane-li tu w této tisi koho z Wás; wyzneyte: mnoho-li dobrých památek máte po něm? kterak wyhlžj geho osenj w srdcjh wasjch? Kterak gste si oblibowali duchownj snažnost geho? — Odkazugi se konečně k Wám, Wy žáčkové turnowské školy, abych dle pjsma z ust dětinských dokonal chwálu geho, také-li Wám nedal skusiti otcowskau swau pečliwost? Prawda z ust newinných djtek býwala přjgemná po wšecky wěky, prawda z ust wasjch bude přjgemná i za našjch dnů.

Bylť gsem swědkem důwěrnosti Wašj k tomu- to zesnulému, ona nemohla giný mji půwod, leč z lásky geho k Wám. Tehdáž, když sjla se geho lámati počala, a neduh rozzůřil se w geho wnitřnosti, draly gste se wy dobré djtky kloži obtžženého wůdce swého. Gindy nawštěwowal ou Wás, nynj wy geho. Gindy on Wás weselil,

nynj chodily gste Wy obweselowat a wygasiňowat skormaucenau twárnost geho, ukládat, ukáget geho bolesti. Možno-li giné šlechetnějšj gmenowati lásky, nad lásku mezi njm a Wámi! Než několi dosti šlechetná, nebyla gednak dosti mocná, aby poraženého pozdwihla, neduhem opanowanego uléčila. Wy dobré — ale slabé dítky odstupte, nepřicházegte wjce! Geho nemoc nedopauštj aby se z pohledu Wašeho déle radoval. Nastáwát mu krutý bog s geho bolestmi, a dnem i nocj trwagjczj zápas s mnohotwárnau auzkostj! To srdce, které Wás milowalo smrtelně ho ubigj, usta prahnau, gindy s Wámi rozmławagjczj. Giž mu audowé wypowěděli obyčegnau službu. Nohy nechtj ho nositi, bystrost zraku hasne, oči se neuměgk ke snu lahodnému zawřjti. Giž gest gedno den a noc, noc a den! auzkost neustupuge, práce nepřestáwá! Stále zmjtánj ze strany na stranu, ale úlewy nikde! W té strastné době po kom se ohlédnauti, ke komu uteci? Giž ne k lidem, giž ne k Wám! nýbrž k tomu gedinému, gehož zasljbenj znj: „Ze šesti auzkostj wyswobodil gsem tebe, a w sedmé neopustjm tebe!“ Giž gediné k tomu, genž skrze syna swého w swátostech udjly posilněnj zemdlěným, možno autočiště! Ano ozbrogen a zotaw ntau to duchownj posilau hotowj se a podniká ten poslednj bog, aby wybogowal, čehož my posud dobýwáme; věčný pokog swúg! Tak druhdy letnjm časem nebe se kalj, černé mraky w hroma-

du hluknau, wjchr a bauře se strhuge, a co gin-
de w nepohnutém pokogi leželo a stálo, prach a
lupen, wodu a zem, střechy a stromy uchwacu-
ge, mete a wjruge před sebau, asršjcy krupoli-
tj ubigj k zemi, což křehkého bylo — ! Než
znenáhla uklidj se wztek, slunečnj papršlek o-
pět protrhne mraky, aby obradowal ustrašenau
zemi, osychá lupen a stéblo se zdwihá, ale on-
de ! onde ležj sowocem wyvrácený strom !

I ty, ty ležjš owocný strome ! blahý wjtězi !
Giž gsi přemohlswau bauři ! Giž gsi pánem swých
bolestj ! To klopotné srdce přišlo k dokonalé-
mu smjřenj ! Krew newře, žjžen nepálj ! ani tma
ani swětlo neobrážj oka twého. Co slaulo ota-
pau a sauženjm, zanechal gsi těm, genž se geště
nebyli probrali skrze poslednj bogowné taženj !
Ať nynj kwjlj u twé rakwe, twé oko ge nehle-
dá, twá slowa ge neutěšugj, twůg zámutek se
zámutekem gegich nemjsj ! O blahý wjtězi ! u twé
rakwe se nám wygasňuge powěst pjsma swatého,
že totiž lepšj ge den smrti, nežli den narozenj !
Čjm hogněgi nás obohatil žiwot tento, tjm wět-
šj lichwu ze swé pŭgčky postihuge na smrti !
Čjm statečněgšj tělo, tjm bolestněgšj geho klesánj,
čjm upřjmněgšj gsau přátelé a přjbuzej, tjm ža-
lostněgšj od nich býwá laučenj ! Čjm přjgemněg-
šj obydlj, tjm protiwněgšj z něho wýhost nám !

Ty blahý wjtězi poslednjm wzdechnutjm
wyplatil gsi se z té daně, kterauž podruzi země
slzami, hořem, sauženjm, neduhy, nepřjznj u

lidj, nepokogem w srdci, splácti musj. — Swatý Pawel kladl smrt sobě ziskem — zdaliž tobě mohla býti se škodau? — Učiw giné — sám-lis neuměl umjratj? O nikoli! Škoda, byla-li gaká, zůstává při těch, které gsi opustil, moha a chtě podlé statečnosti swé gim déle prospjwati. Tys wýnos swého zisku pogal za sebau! Zdá se sice, že leže na marách wyzut gsi ze všeho. Z moci a z ruky wypadl twúg nábytek, twé gměnj, twúg auřad, twá důstognost! Tak gest. Giný zase-dne, kdes ty sedáwal, giný zagme, čjm gsi vládl. Ale prawé bohatstwj twé zůstalo w twé moci a vládnutj. Neboť kdo sobě ustlal zásluhami, a s dobrým nerozwedl se swědomjm, tenť ina marách má zásobu swé utěchy, i za hrobem po boku swého přjtele! A u twé rakwe nemělibychom my toho křesťanského pogištěnj, že gsi s sebau wzal poklad, kteréhož mol a rez nežere a zloděgowé nepodkopáwagj, že gsi swými zásluhami na wáze sprawedlnosti a milosti božské přewážil nedostatky swé, tu od Adama spadlau pozůstalost na nás člowěky? Ay! když sobě rozwážjme, že wšecko stebau gest, čehož k druhé blaženěgšj pauti tobě potřebno; ta zástawa wěčného žiwota, to rukogemstwj wyzjscané milosti, ta dobrá požehnaná památka u všech bližnjch twých; zdaliž slušné meze newykážeme swému hoři a swé ljtosti nad tebau? zdaliž nepowzdechne w sobě: Blaženěg gest tomuto, genž umřel, nežli nám, kteří žiwi gsme.

Tudy všeecka žalost naše upjratí nemůže, že
 gsi tuto na lahodné dolehl ustlání, a k sladkému
 přišel oddechu! W tomto chrámu zde odpočj-
 váš tjmto způsobem po prvé, ale i poslednj-
 krát! Poslednjkrát gsi se sešel s námi twými
 přátely! Poslednjkrát nawštjwils shromáždění
 swého stáda wěrného. Tuto konečné gest roz-
 laučenj naše! Ty do hrobu, my — na dálšj swěta
 zkušenost! Nestegnými stranami se rozegdeme na
 wždy, a w těchto končinách se neuzřjme wjce! —
 O když kterýsi pautnjak tak gako ty na daleký
 odchod se uchystal, tedy dījwe nežli nohu pře-
 nese přes prah swého přjbytku, ohljdne se po
 swých domácjch, geště gednau po těch, genž mu
 přináleželi; gde od gednoho k druhému, tiskne
 ho k srdci swému, w krátkau ale srdečnau roz-
 mluwu se s njm dáwage, — prwnjho nabjzj k po-
 slušnosti, druhého k důwěře w Boha, třetjho
 prosj aby naň nezapomjnal, čtwrtého těšj naděj
 brzkého shledání. Pak teprw wytrhne se z ná-
 ručj gegich, umklý s utageným citem nastupuge
 cestu swau, za sebau gsa žehnán a poraučen
 lásce Neywyššjho. — A ty k dálšj cestě uch-
 staný pautnjku náš, mohl bys odegjti bez rozlau-
 čenj?? — Tehdáž když gsi w neděli poslednj
 mluwil odtudhle k swému lidu, newiděl gsi, gak
 blizek gsi swého odchodu! Nynj leže na marách
 nemůžeš mluwiti. Kdo pak bude tlumočnjkem
 twým w této době? Mohu-li gá njm býti? Mohu-
 li gá býti twého srdce ohlas poslednj? — Bu-

diž. — Tedy wegměnu toho tu zesnulého pastýře, přítele a vůdce obgmám Wás neyprw žáčekowé školnj, s Wámi se giž lauče, budte dobří, gakož gste býwali, a poslušni i budaucjm vůdcům swým! Bůh Wás tu opatrng! — Obgmám Wás, takto srdce zesnulého pastýře řjci chce, Wás! drahé duše z mé pastýrské ochrany! Zpomente na mne, kdykoli we spolku swém přjmluwu za mrtwé učinjte! Nechať i po mně Bůh Wám dá znati lásku a dobrotiwost swau! — Obgmám Wás, milj přátelé, Wás milé a wěrné spomocnjky na winici Kristowě; Wás, genž slzami oblewujete hoři swému! Obráťte na Boha swau důwěru a spolehánj — On Wás tu potěšug! — Obgmám tebe sestro! Wás milé bratry! tebe matko upřjmná! Geště gednau opakugi swé djkučiněnj za lásku waši! — Giž se wytrhugi z náručj Wašeho — a gdu k swému domowu! — Ach kam! ach kam cjlj odchod twůg! — Teď do hrobu — pak k druhé vlasti na nebi. Amen.

7. O t ě e n á š.

Od J. W. Kamarýta.

Geden paprslek twé welebnosti
 Mne by schwátil gako wjtr prach;
 Wstaupit před trůn božské osobnosti —
 Toť i Serafjnu swatý strach.
 Wšak twůg Syn se k zemi nžj,
 Božstw j tělem zakrýwá:
 S njm se k nebi země blžj,
 Čerw a prach se ozjwá:
 Otče náš!

Přiwiňte se lidstwa miliony,
 Genž se gako listj třesete,
 Slyšjte-li třeskné hromu hony,
 W geho blesku na smrt blednete.
 Nynj zhůru, zhůru zraky!
 Wizte ruku ochraznau!
 Necht i bauřj w černé mraky,
 Djtek hlasy powanau:
 Otče náš!

Twé když oko kwěty gara čjlá,
 Když se srdce zpěwem sladkým pogjwá,
 Nebo mysl po hwězdách si ljlá,
 S čistými se duchy kogjwá:
 Wzdechni fialkowau wůnj,
 K nebi, odkud blasů slast,
 On kde nad hwězdami trůnj,
 Zwoley w gasnau duchů vlast:
 Otče náš!

Námu-li zlaté klasy sutky zilukau,
 Oheň, wálka statky rozbořj —
 Nezhyne me pod všemocnau rukau,
 Tať i z pauště ráge vytvořj.
 Žiwjš tworů na tisjee,
 Kwjťj skwostně odjwáš,
 Nás milugeš geště wjce —
 Swým ty djtkám chleba dáš,
 Otče náš!

Když my horké slzy wyléwáme,
 Synowé swým bludem ztracenj ;
 Lože, chleba pláčem smáčjwáme,
 Lásky, nebe gsauce zbaweni :
 Wizme, hwězdy milost pjšj
 Na nebeské modrosti !
 K němu, genž nás neoslyšj,
 Rceme slowem ljtosti :
 Otče náš !

Nezni nářku wjce wůkol hrobu :
 „Kam se dítě chudé poděge !“
 Gemuť i w tu neysmutněgšj dobu
 Switá potěšenj, naděge.
 Ne giž rakwe, sirotkowé !
 Nebes wy se chápejte !
 Do wýsosti blankytowé
 S důwěrnostj wolejte :
 Otče náš !

Mistra držjce se nebeského
 Genž nás takto učil modliti,
 Nebogme se swěta, d'ábla, zlého :
 Ruka božj nás chce woditi.

A kdybychom klesnaut měli,
Podáme mu ruky své;
Byť nás všickni opauštěli,
Láska Ty — my djtky twé,
Otče náš!

Složjš-li mne na bolestné lože,
Ať i smrt mne bledá odnese
K mému hrobu, k twému saudu, Bože!
Tam-li duše w hrůze octne se?!
Nelekám se hrobu swého,
Ty mne zněho wywedeš;
Neděšju se saudu twého,
Tjm Swé k sobě přiwedeš,
Otče náš!

I. OZNAMOWATEL.

a) Literatura.

1. Bibliothek der katholischen Kanzelberedsamkeit. Herausgegeben von Dr. A. Räss und Dr. P. Weis. Erster Band, mit den Bildnissen des heil. Joannes Chrysostomus und Bossuets. Frankfurt am Main. 1820. 8. Wien, bei Franz Wimmer. W Praze, u Kašp. Widtmanna. 1 zl. na střjb.

Bibliothéka katolické kazatelské výmluwnosti — starší a nowější, — ze všech století a všech národů. Každého čtvrt léta wygde swazek geden — asi 10 archů silný, a každý s dvěma obrazei slowůtných kazatelů. Swazek prwnj, gegž před rukama máme, obsahuje řeči od sw. Chrysostoma, sw. Eframa, sw. Maxima z Turina, Sailera etc. a sice :

A eltère K a n z e l b e r e d s a m k e i t.

1. Predigt des heil. Johannes Chrysostomus über die Worte: „Die Aernte ist gross“ etc.
2. Von der Erscheinung des Kreuzes am Himmel. Vom heil. Ephräm.
3. Lobrede des heil. Chrysostomus auf den heil. Martyrer Ignatius.
4. Über die Auferstehung Christi. Von heil. Maximus von Turin.

5. Von dem Reiche der Finsterniss oder der Sünde. Vom heil. Makarius dem Aeltern.
6. Uiber die Geburt des Herrn. Von dem ehrw. Hildebert von Tours.
7. Von der dreifachen Wirkung des heil. Geistes in uns. Von heil. Bernardus.
8. Uiber die christliche Vorsicht und drei Hauptfeinde der Seele. Am Feste der heil. drei Könige. Von Johann Tauler.

N e u e r e K a n z e l b e r e d s a n k e i t.

1. Uiber die Bruderliebe. Von Bossuet, Bischof von Meaux.
2. Vom Gebete. Von P. Klaudius dela Colombiere.
3. Die Messe für die Verstorbenen. Vom Jeanjean, Domprediger zu Strassburg.
4. Uiber die Gottesliebe. Von Abbé de Boulogne, Bischof von Troyes.
5. Freundlichkeit unsers Herrn. Von J. M. Sailer.
6. Die christliche Religion, das festeste Band der bürgerlichen Gesellschaft. Von J. A. Schneider, Bischof von Argia.
7. Uiber die Folgen der Sünde. Von Dr. Hortig.

Tu nám tedy opět něco podařilého, anobřz výborného, vzácného poskytnuto, což homiletickým zbýrkám protestantským a s mnohým zpupným obrazeem spisowatelů — s mnohau chlaubau a chwáľau, a však bez wnitřnjho gádra a ceny křesťanské, naproti postawiti můžeme. Poručena činjme tento výbor kázanj weškerému duchowenstwu katolickému, zvlášť duchownjm našim mladším, kterým se zachtělo do newlastenské ciziny zabjhati, a wodu žiwota tam wážití z pramenů nečistých. I pročez nehledáte chleba doma, — we vlastnj Cirkwi — w křesťanské starobylosti, kde chléb zdravý, gakýmž se

wám samým krmiti a sjiti a lid sobě swěřený podělowati uloženo a dlužno? — Concio sine Augustino etc., est prandium sine vino, řikáwali giž naši stařci. — Nastogle! tak daleko to přišlo, že woné recensj a zprávě o antikristském spisu: „Die Stunden der Andacht zur Beförderung des wahren Christenthums und häuslicher Gottesverehrung.“ Arau bei Sauerländer, 7iné wydánj, 1822., — kterau nám berljské ewangelické cirkewnj nowiny Nro. 19. od 7. března 1829 podaly, čjsti musjme:

„Wir empfehlen diese Darstellung allen jenen katholischen Priestern, welche dieses Werk ihren Glaubensgenossen empfahlen, Jahre lang darnach gepredigt, es sogar Sterbenden in die Hände gegeben und als Lehr- und Erbauungsbuch selbst gebraucht haben.“ Atak se tedy pěkně w stegný řád s Illuminaty a Rationalisty postaweny widjme; nebo následuge dále: „Wir empfehlen sie jenen Emmissären der Illuminaten- und Rationalisten-Schule, welche mit stürmischen Trotze dieses Buch verbreiteten, und da und dort sogar aufzwangen“ a d. Než, i my nápodobně a právem patrně wětšjm to co zde čteme, na protestanty, mezi nimiž daleko wjce, nýbrž žel, celé heyno nowokrogných theologů a přídrženců co nowého pohanstwj, obracjme, a tau gim to upřjmnau žádostj prawjme, by se od berljského geště křesťanského protestanta lepšjnu poučiti dali, k čemuž wyzutý od nich z důstognosti swé božské wtělený Syn boží, *Λογος*, Verbum, quod erat in principio, — erat apud Deum — erat Deus, et — caro factum est, *σὰρξ ἐγένετο* (Jan I.) milost swau dáti račiz, a my radostné Amen přiřládáme.

Gakého ostatně homiletika naše katolická zisku welikého wydávánjnj dotčené bibliotheky nabude, netřeba teprw ljčiti a dowoditi. Na příklad gen některé sem myšlénky klademe z chwalořeči sw. Chrysostoma na mu-

ředlnjka božjho sw. Ignacia (str. 23 — 34.), a sice Ined gegj začátek: . . . „Eine Jungfrau in der Blüthe ihrer Jahre, die selige Märtyrin Pelagia, hat uns gestern das Mahl bereitet; heute tritt an ihre Stelle Ignatius, der selige, der heldenmüthige Blutzeuge. Verschieden sind die Personen, doch das Mahl, welches sie uns bereiten, ist dasselbe; verschieden ihr Kampf, ihre Krone aber dieselbe; ihr Ringen verschieden — aber Ein Siegespreis.“ Což krásně wypodobniw sw. otec, pokračuje: „Die herrlichen Thaten des h. Ignatius soll ich nun erzählen, aber es bebt und zittert mein Geist, und da ein so reichhaltiger Stoff zum Lobe überall sich darbietet, weiss er nicht, was er zuerst, noch zuletzt sagen soll. Mir ist es gerade zu Muth, wie jenem, der auf eine blumige Wiese kommt; da sieht er viele Rosen, Veilchen und Lilien, alle Blumen, die der Frühling bringt, er weiss dann nicht, welche er zuerst, oder zuletzt gesehen, weil jede die Augen auf sich zieht. Aehnliches begegnet mir bei dem Eintritte in die geistliche Wiese der Tugenden des heil. Ignatius; zwar sehen wir hier nicht Blumen des Frühlings, sondern Früchte des Geistes, deren Anblick unser Staunen erregt, und so wissen wir nicht, wo anfangen; denn das Eine zieht uns ab von Andern und ladet die Augen des Geistes und die Schärfe des Verstandes ein durch eigenthümlichen Reiz.“ Na to podobnýká stručně řečnjkswatý, kdo Ignacius byl, a kterak on láskau k Bohu plápolaw žiwot swůg proň ochotnowolně obětowal, a táže se již předmětně:

„Nun wovon soll ich denn zuerst reden? Soll ich sprechen von der Lehre der Apostel, welche er unermüdet predigte? — Oder von der Verachtung des Lebens? — Oder von dem preiswürdigen Eifer, mit welchem er die Kirche verwaltete? Wen soll ich zuerst loben — den Märtyrer, den Bischof oder den Apostel? — Einen dreifachen Kranz, oder einen noch vielfachern, hat ihm

die Gnade Gottes gewunden, und damit sein Haupt geschmückt. Betrachten wir aber aufmerksam die einzelnen Kränze, so finden wir, dass in denselben wieder andere hervorsprossen.“ — Nynj pak rozwinuge ty gednotliwé wěnce, rozbjrage welebné skutky a ctnosti sw. Ignacia.

Předně, mluwj o geho biskupské hodnosti. „Nun wollen wir einmal an der Bischofswürde anfangen.“ O, gaký muž musil ten býti, který s apoštoly obcowal, a čerpal tudy slova žiwota z duchownjho pramene? — gaký muž, který s apoštoly wychován byl, s nimi žil důvěrně, svědkem byl gegich učení a činů, ktereho apoštolé Páně takové přednosti hodna saudili?

Druhé, wyprawuge geho mučedlnictwj. „Fünf Kränze habe ich nun geflochten: aus der hohen Würde des Episkopats — aus der Würde derjenigen, die ihn gewählt — aus der Schwierigkeit der Zeit — aus dem Stuhle, auf dem Petrus gesessen und — aus dem Vorrang desjenigen, der ihm die Oberaufsicht übergeben. Alle diese Kränze habe ich geflochten, ihnen könnte ich nun noch einen sechsten und siebenten Kranz beifügen. Damit wir aber nicht die ganze Zeit in Betrachtung seines bischöflichen Amtes hinbringen, und wir dann sein Marterthum nicht erzählen könnten, so lasst uns eilen zu seinen Kämpfen.“

S neysrdečnějšim pohnutím a vzděláním nábožným čell posuditel sám kazatel toto i ostatnj kázanj, a přege kazatelům podobného z nich duchownjho užitku, a o ně se s lidem wěřjcjm zdělenj.

2. Geistliche Reden zur Belehrung des Volkes über verschiedene Gebräuche und Ceremonien der katholischen Kirche; in 5 Bänden, herausgegeben mit Genehmigung der k. k. Censur, von Philipp Dittrich, Pfarrer zu Thomasdorf in k. k. Antheil Schlesiens. Prag, bei Joseph Kraus. 1825. — 28. 8.

Apoštolowé Slowanštj sw. Crha a Strachota zwěstugje sw. Ewangelium předkům našim, netoliko w posluhowánj swátostmi; ale i také při oběti mše swaté, wedlé powolenj papeže Jana VIII. národnjho užjwali gazyka. *) Dowozuge owšem powolenj toto přelubokau rozšafnost w řizenj sw. Cjrkwe; ale wzbuzuge také gakési podíwenj, když totiž 195té psanj téhož papeže mu skoro na odpor stogj. Řehoř VII., gehožto newyprawitedlné zásluby i mnozj katoljei křiwě wáží, důwodně aswětle přemožen gsa, kterak tjm gednota swaté katolické Cjrkwe hyne, powolenj Janowo w nie uwedl, a latinské opět řeči při službách božjch se držeti welel. Neb rozmyšlenj pro nebezpečenstwj mage, výborně zkusil, kterak řeč latinská weškerý vzdělaný swět tak opanowala, že nad gegjm panstwjm slunce nikdy nezacházelo. Ani pak ho tagno bylo, že ušlechtilostj, lahodnostj a w mluwenj ozdobau řeč latinská nad wšecky giné gest mnohem hogněgšj i šťastněgšj, a že národowé wšickni, w kterýchž se něgaká giskřička vzdělanosti, uměnj a wěd stkwěla, gich tauto řečj nabyli, ginak w diwoké temnosti a syrowé hrubosti wězeli, zwlášť pak, když giž i neklidnj Řekowé, z přjčin wehni nezdárných z gednoty katolické se wynjsili, a napotom w otroctwj Turecké klesli. Výborně te-

*) Až podnes tři listy Slowanského missálu, co drahý zůstatek, w ejs. král. weřejné knihowně se spařugj.

dy věděl Řehoř VII. že katolické, čili obecné náboženství, genž právo do se má weškeré vzděláwati národy, i katolické, to gest obecnj řeči, pro zachowánj gednoty a uwarowánj neswornosti, newyhnutedlně zapotřebj má. Rowně gako někdy stařj Řjmané garau udatnostj wšecky téměř národy sobě podmaniwše a za podnožj uwedše, se tázati mohli: „Ubi nobis defuit orbis?“ tak také sw. Cjrkew katolická gegich řeči se přidržela, aby napravila, co oni pokazili; z otroctwj wyswobodila, co oni w ně wmetali; blažila, kde oni ukrutnost provozowali. Tak a neginák se stalo. Protož také člowěk od západu až k východu putugjej, kdekoli do katolického wegde kostela, wšudy doma se býti zdá. Přigde-li ale, kde prwe latinská řeč bud'to nepanowala, neb opět wyhoštěna gest, mezi cizinci se spatruje. —

Než, naše daleko, široko i hluboko rozptýlená oswjcenost swěta, kterauž se zwláště náš wěk přenáramně honosj, diwné čině rozpaky, a spisy swýni wšemu swětu široce a důwodně předkládage, hlasitě wola: Pryč s řečj latinskau w službách božjeh! To gest: Kličte se od nás prawé vzdělanosti pramenowé! stěhujte se pryč předrazj zůstatkowé swaté Cjrkwe! męte se z našj řjše uměnj a wědy! berte se pryč ušlechtilj mrawowé! — Neb až dosawáde žádného prawě oswjceného muže na swětě nebylo, kterýby latinsky byl nerozumněl, nemluwil, nepsal. —

Může se tedy Cjrkew swatá z toho dobře wyměřiti, a důwody i průwody ukázati, když latinského gazyka se wždy držela a držj; wšak přitom také wždy i o to pečowati nepřestala, aby co se při služebnosti božj latinsky čte neb koná, lidu obecnému w materském gazyku powěděno a wyswětleno bylo, o čemž swědetwj wydáwa sw. zbor Tridentský, genž welj: „Inter

Missarum celebrationem vel per se, vel per alios ex iis, quæ in Missa leguntur, aliquid exponant.“ *)

Na ten rozum welebný muž, p. Filip Dittrich, farář w Thomasdorfu w e. kr. wéwodstwí Slezském (dišcezí Wratislawské) w kázanjch, kteréž se zde literně ohlašuj, gak se mu událo, o cerimonijch neboli obřadech cirkewnjch gedná, a smysl latinský při služebnosti boží, lidu w gazyku národním wykládá, totiž :

W D j l u I.

1. Kázanj při dosazení nowého pastýře neb při installaci, o cerimonijch toho gednánj. 2. Kázanj o pobožnosti při weřejném djkucinění za uzavřenj obecného pokoge. 3. Kázanj při prwotínách neb primicj, o cerimonijch při swátosti swěcenj kněžstwa. 4. Kázanj na den swátečnj na nebe wzetj Panny Marie, o swěcenj kwjty neb kořenj. 5. Kázanj při dosazenj nowého pastýře, o obláčenj kněze k oběti mše swaté. 6. Kázanj o mši swaté w oktaw Božjho Těla. 7. Kázanj na smrt papeže Pia VII, o cerimonijch pohřebnjch. 8. Kázanj, když nekatoljk do Cirkwe katolické wstupuge. Závěrek činj kázanj nad rakwj Jana Rothera.

W D j l u II.

1. Kázanj na den swátečnj sw. tří králů, o swěcenj wody. 2. Kázanj na den swáteč. očišlowánj Panny Marie, o auwodu šestinedělky. 3. Kázanj na tentýž swátek, o swěcenj hromnic. 4. Kázanj na boží hod welkonočnj, o cerimonijch, kteréž se děgj na bílau sobotu. 5. Kázanj swátečnj na den wstaupenj Páně, o cerimonijch téhož swátku. 6. Kázanj na hod Boží swatodušnj, o swěcenj křticj vody. 7. Kázanj w pon-

*) Sess. XXII. Cap. VIII.

delj swatodušnj, o biřimowánj. 8. Kázanj na den swáteč. neyswětělgšj Trogice, o křtu swatěin.

W D j l u III.

1. Kázanj na den swátečnj Božjho Těla, o cerimonijeh při processj. 2. Kázanj na den swáteč. sw. Apošt. Petra a Pawla, o zpowědi. 3. Kázanj na den poswěcenj chránu Páně, o cerimonijeh swěcenj kostela. 4. Kázanj na den swáteč. wšech Swatých, o wzjwánj Swatých a Swětie božjeh. 5. Kázanj na tentýž swátek, o poctě, která se děge sw. ostatkům a obrazům. 6. Kázanj před památkau wšech wěrných zemřelých, o cerimonijeh při pohřbu. 7. Kázanj na Dušičky, o swěcenj hřbitowa. 8. Kázanj na Božj hod wánočnj, o cerimonijeh při gitřnj.

W D j l u IV.

1. Kázanj w oklávnu narozenj Páně, o obřadech cirkewnjeh wůbec. 2. Kázanj na neděli druhau po zgewenj Páně, o swátosti manželstwa. 3. Kázanj na neděli třetj po zgewenj, o témž (pokračowánj). 4. Kázanj na neděli čtwtlau po zgewenj, o témž (záwěrek.) 5. Kázanj na neděli dewjtnjk (Septuagesima), o masopustnjm času. 6. Kázanj na neděli pátau po welikonoce, o prowodech (processjeh). 7. Kázanj na neděli druhau po sw. Duchu, o swěcenj oltářů. 8. Kázanj na neděli dewátau po sw. Duchu, o službách božjeh odpolednjeh. 9. Kázanj na neděli 20tau po sw. Duchu o swátosti poslednjho pomazánj. 10. Kázanj na neděli třetj w Adwentě, o času adventnjm.

W D j l u V.

1. Kázanj na neděli druhau w dewjtnjk (Quinquagesima) o postnjm času wesměs. 2. Kázanj w neděli prwnj postnj, připomenutj obřadů w středu popelečnj. 3. Kázanj w neděli druhau postnj, o postě katoljků.

4. Kázanj w neděli třetíj, — o hoře Olivetské. 5. — w neděli čtwttau, — něco o štacjch cesty křížowé. 6. — w neděli pátau, — příjprawa k pašigowé neděli. 7. — w neděli kwětnau, o swěcenj kočiček (palm) 8. na zelený čtwttek, — o cerimonijch zeleného čtwtka. 9. — na welký pátek, — použitj swatých obřadů téhož dne. 10. — na hod Boží welikonočnj, — o otewřenj swatého hrobu.

Cena těchto kázanj, kteráby w žádném farnjm a wikariatnjm archiwu chyběti neměla, gest patrná, a my wděčně podpisujeme, co p. spisowatel, duchownj slezský, — genž nás tauto pracj swau welmi potěšil, kdežto kněz giný slezský (králowstwj pruského), spisatel: „Die katholische Kirche Schlesiens,“ nad mjru nás zarmantil, — o prospěšestwj těchto kázanj w předmluwě powjádá: „Mich meinerseits hat eine mehrjährige Seelsorgers - Erfahrung belehrt, dass — Predigten über die Gebräuche der heil. Kirche zu rechter Zeit, am rechten Orte angebracht, die herrlichste Wirkung thun . . . ich kann versichern, dass sie jedesmal mit sichtbaren Vergnügen vom Volke aufgenommen wurden.“

3. Die Karolinische Zeit, oder der äussere Zustand und die Sitten und Gebräuche Prags und Böhmens überhaupt, vor und insbesondere während der Regierung Kaiser Karl des IV., nebst vorausgehenden geschichtlichen Abhandlungen über den heiligen Johannes von Nepomuk, dessen allgemeine Verehrung, die Zeit und das Fest seiner Heiligsprechung etc. etc., von Julius Max Schottky, Professor etc. Mit drei Kupfertafeln. Prag 1830, bei Kajetan v. Mayeregg.

Zasluhuel děgopis tento gakož wzhledem milého wyprawowanj, tak i wzhledem pilného užjwánj prame-
nů, některých dokonce potud geště nepoužitých wšeo-

beeného schwálenj, a nemálo sobě slušné nestrannosti pana profesora Schottky wážjme, an negsa oddán katolické materské cirkwi, prawdě nicméně clo wzdává, a gakož se o rozslaweném Swatém našem wesměs uctiwě wygádřuge, takž i onu daleko rozšjřenau úctu (str. 27 — 64) pěkně dowodj, která se sw. Janu od dáwných časů, kde geště nelze bylo pomysliti na geho swatořečenj, a w Čechách hned po geho smrti (1383) stáwala, a kterážto owšem úcta každého, předpogatého domněnj prázdného člověka k dálšjmu zralému powáženj powzbuditi musj. Nebo — wygmeme-li prwotnj časy Cirkwe — zgew to gest neobyčegný, aby kdo za Swatého ctěn a wzjwán byl, prwé nežli od stolice apoštolské po přjsném geho ctnostj a zázraků wyšetřowánj za takowého wyhlášen byl. A wšak při sw. Janu Nepomuckém nechtěl národ náš, i národowé okolnj na cirkewnj teprw úsudek čekali; welebné ctnosti geho stkwěly se přišj, a zázraky, gi- niž samo nebe geg oslawowalo, byly dostatečny k geho uctěnj. Kde sám Bůh příkladem předcházal, tuž swětu bezpečno bylo následowati.

Gakož na tomto djle wšecko gest dokonalé, takť i připogené rytiny, wyobrazugjee cjsaře Karla IV., manželku cjsaře Wáclawa IV. Johanu, a twrze Žebrak a Točnj; djlo to mistrowského štětee našeho slawného (žel giž †) akademického direktora pana Berglera.

Klademe na wydawatele, Kajetana Mayeregga žádost vlastenskau, by sobě nestjžil cenu léto kniby dle možnosti ulewiti a tudy vlastencům možno učinil, nj se opatřiti.

b) Smjšeniny.

1. Z Řjma 30. Čerwence.

W drženém 27. t. m. tagném konsistorium na Quirinalu, w kterémžto kardinálowé Nembrini, Pironi, Gonzaga a Crescini z řádu benediktinůw zwoleni a wyhlášení byli, předložil otec sw. geště následugjej pro rozličné kostely; a sice pro hlawnj kostel w Aix což w Brabantě M. de Richery; pro biskupský kostel w Autuně P. z Trousetu d' Héricourt; pro kostel Frejuský P. Michela, pro Neverský P. Dedohuet Danzera, pro krakowský P. Skorkowského, Dektora obogjch práw, a pro Wildesheimský P. Hostausa, děkana při tamněgšjm kathedrálnjm kostele.

2. Z Řjma 31. Čerwence.

Po učiněném zwolenj P. Roothaana za generala řádu jesuitského byli gsau též čtyři geho pomocnjej pro čtvero zemj tohoto řádu, totiž Francausko, Hispansko, Německo a Wlachy wywoleni. We francauských zemjch zůstal pomocnjkem tohož řádu P. Rosaven, mage dosti naděge za generala zwolenu býti; pro řjši pak německau P. Landez ustanowen gest.

Ostatně pak wolenj toto w řádu jesuitském weliké wáhy a důležitosti gest. Po několik let giž nedostáwalo se řádu tomuto pro vysoký wěk P. Fortis gednoty a mocného působení; i gest tedy zwláštnj štěstj pro společnost tu, gakož i pro náboženstwj, že této vysoké důstognosti P. Roothaanowi, muži newšednjch schopností a negedněch zásluh, se dostalo. Nenjt zagisté nad něho způsobilegšjho tomuto na slowo wzatému spolku w takowé síle a aučiniwosti se propůgčiti, gakož i nowý snyněgšjmi potřebami cirkwe srownáwagjej se pořádek w něm utwořití. P. Roothaan narodil se w Amsterodamě a

teprw 41 l. poějtá, gsa tedy neymładšj mezi generaly w tomto řádu wygmauce gediné P. Aqua viva.

3. Z Řjma dne 18. Března.

Řeč wyslance francauského Vicomte de Chateaubriand při odewzdánj wěřejho listu w Konklave.

Waše Eminencj!

Odpowěď Geho wšckřesťanské král. Gasnosti na list od tohoto swatého shromážděnj mu zaslaný gewj s uctiwostj, gakáž neystaršjmu synu cjrkwe přislušj, bolest, kterauž Karel X. nad zprávou o smrti Otce wěřejch gest pocjtil, spolu pak i důwěru we wolenj, které křesťanstwo od Wás očekáwá. Král mi prokázal tu znamenitau čest splnomocněnj u tohoto w Konklave shromážděného swatého zboru mně propůgčiw. Po druhé přicházjm, bych Wašjm Eminencjm wygewil žel nad zirátau Papeže, genž co smjree náboženstwj prawé w poslušenstwj k zákonům a w gednotě ewangelické spatřil, a co pastýř a wladař pokorné stádce Kristowo z wysosti mnohonásobnj sláwy zprawowal, kteráž od welebného Italie gmena, nerozdjlná gest. Nastáwagcej následownjku Lwa XII, kdokoli gsi, Ty mne nepochybně slyšjš w tomto okamženj. Přjtomný a předce neznámý, brzy se posadjš na stolici sw. Petra, nedaleko Kapitoliun nad hroby Řjmanů za obce swobodné i wlády cjsarské žiwaucjch; gešto od zbožněnj ctnosti k neprawosti přešli přes ony mohyly, kdež kosti gineho pokolenj Řjmanů práchniwěgj. Která wýmluwnost byla by s to k důstognosti onoho předmětu se wznesti a cestu si protřjti k dralnosti oněch wěků, w nichž tak mnohé hlasy, mocněgšj než můg utichly. Wám, oswjcená Rado křesťanstwa, nenj potřebj ty nešějslné děge na pamět uwoditi, byste wšecká ta stoletj

přehlédli, kteráž na zříceninách Římských vůkol Wás se shromáždugj.

Wzdáleno budiž ode mne, bych o něgaké zvláštnj záležitosti zde rozmlauwati mjinil, anebo w prospěch něgaké malodušné politiky řečiti obineyšlel. Tyto tak swaté důležitosti žádagj za našich duů z obecnějšho i důstojnějšho zřetele býti uvažowány. Náboženstwj křesťanské, genž hned z počátku twárnost swěta obnowilo, spatřilo pozděgi i proměnu oněch společnostj, gimž počátek dalo. W tomto pak okamženj, w němž mluwjim, dospělo pokolenj lidské k gedné z neyznameničjšjch epoch bytuosti swé, a náboženstwj křesťanské gjpoužige, gelikož wšeko w lůně swém chowá, čehokoli oswjcený duch a ušlechtilé srdce žádá; wšeco, čehož swětu potřebj, genž geho blahotwornostj od zpuštěnj pohanského i od zhauby barbarské wyproštěn byl. Nadarmo prohlášowala bezbožnost, žeby křesťanstwj w potlačowánj si libowalo a pokrok wěků stawiti usilowalo.

Zwěstowánjm nowé úmluwy, genž krwj Sprawedliwého stwrzena byla, přestalo otroctwj měšťanským právem národnjm býti; ze zákonnj knihy římské wyhlazena gest ta strašiwá definicj otroků: non tam uiles quam nulli sunt. Wědy, kteréž w starobylosti giž téměř státi zůstawaly, nowým pozdwidly se letem oným apoštolským obžiwugiejm duchem, genž pád starého swěta zrychlil; wšudy, kdekoli swětlo wjry křesťanské uhaslo, otroctwj a barbarstwj opět panowalo. Wjra křesťanská, duchu swětlo a srdci citedlnost wléwagiej pokračuge se wzdělánjm měšťanským a wěkem. Gestli to charakterické znamenj neskonaleho trwánj gegjho, že každému stoletj přináležj a widanuge zacházeti, ona sama nezacházj. Ewangelické mrawoslowj, mandrost božská napomáhala rozumu lidskému w snaženj geho k ejli,

k němuž geště nedospěl. Křesťanstwj, prošedši wěky, w nichž tma a násilj wládly, nynj u národů nowěgšjch to- waryšstwa wzdělává.

Eminencj! K zprávě kljčů zwoljte muže božjho, kterýž swatostj wznešeného powołánj swého nadšen gest. Powahau wešken swět obsahujcij, an w děgopisech nie podobného se nenacházj, gestič Konklave rada ne ně- gake gednotliwé obce, nýbrž národstwa z rozličných po celém okršku země rozptýlených pokolenj, záležjicjho. Eminencj! Wy gste ti oswjcenj plnomoenjeci té nesmjrné křesťanské čeledi w tuto dobu osiřelé. Lidé, kteří Wás, důstognj otcowé, nikdy newiděli, ani kdy widěli budau, kteří gmen wašjeh neznaj, gazyku wašemu nerozumnj, kteří wzdálani od wás w neyposledněgšjch koncínách země bydlj, podrobj se usnešenj Wašemu gešto gich dle zdánj žádná powinnost nenutj; oni uposlechnau zákonu, kterýž se jim žádnau hmotnau neb materialajmocij neukládá; oni od Wás s wděčnosť a uctiwostj duchownjho Otce přignau. Tak gest weliký zá- zrak přeswědčenj náboženského. Knjžata cjrkwě! Wám gen potřebj gednoho ze shromážděnj swého wywoliti a obce wěřjcejch obdržj blawu, genž mocná gsauc učenjm a starowěkau wážnosť potreby nowé wěku přjtomného i budaucjho zná; obdržj Papeže obcowánj swatého, genž smjrnostj křesťanskau wjry také upřjmnost sgednocuge. Wšeccky koruny gewj tytéž žádosti, magj tytéž potreby střednosti a pokoge. Co se nedá, oswjcené Eminencj, od této blahé swornosti očekáwati, co daufati od maudrosti a ctnosti Wašj? Mně pak nynj geště pozůstává, bych nábožného a welkodušného Mocnaře meho upřjmnau šetrnost a náklonnost na gewo dal, a řečnjkenu geho býti, za čest sobě pokládám“. —

Řeč cjs. král. Rakauského vyslance hraběte Lützowa k shromážděnj kardinálů w paláci Quirinalském držená.

Waše Eminencj !

Zneyvyššj náklonnosti wznešeného Cjsaře Rakauského a Apoštolského krále za mimořádného vyslance k tomuto wrchnjmu senátu vašemu zwolen, za prwnj powinnost swau pokládám, tyto listy odewzdati, z nichž prwnj hlubokau pronášj bolest, kterauž z truchliwé zpráwy o smrti weleslawné paměti Lwa XII, wznešený Mocnař gest pocítil ; druhé pak obsahuge poselstwj gakož i uložený mi rozkaz, dle něhož rady a aumysly Geho cjsarské Gasnosti oznámiti mám týkagcej se tak vážné důležitosti, kteráž k sláwě a gasnosti neyswětějšjho náboženstwj našeho pečliwé prozřetelnosti Wašj swěřena gest. Wznešený Mocnař a apoštolský Král, genž sobě titule, gjmž zwláště milowaným Synem a ustawičným hagitem swaté, katolické cjrkwě se nazjwá, mnohem výše wáží, než všech ostatnjch z milosti božj od weleslawných přcdků na něho přenesených, gmc se této přjležitosti, by mimořádným wyslanstwjmu nábožnau horliwost a šetrnost swau k cjrkwí katolické a apoštolské stolici slawně a weřegně osvědčil. Čin tento z tak uslechtilého smýšlenj vyplýwagcej přeswědčj Wás, Wysoce Welebnj Otcowé, že Cjsař Rakauský, háge wolnosti hlasů Wašjch a weškerého Konklave, nižádným způsobem ani časem neopomine cjrkwí nápomocným býti, gakož synu této neymilegšj matky přísluší.

Wtémž aumyslu žádá Geho cjsarská Gasnost, aby na toto swrchowané důstogenstwj Papežské, o kteréž pod ochranau božj Wašemu welemaudrému shromážděnj péče swěřena, onen kardinál powýšen byl, kterýžby gehu auplně byl hoden. Wám, Wysoce důstogná knjžata cjrkwě katolické, nenj gistě neznámo, gakými ctnostmi náměstek sw. Petra ozdoben býti má. Cjsař a s njm

weškeře katolictwo takowého žádá od Wás cjrkwě ředitele, kterýžby swau maudrostj a mjrnostj, dwognásobnj moci, gjž zastáwá, tak užjwal, gakby to negen k užitku a sláwě swaté cjrkwě, nýbrž i k blaženosti celé Europy prospěšno bylo. Mezi wznešenými starostmi, kteréž prozřetelným duchem nowěwolenému Papeži neustále uwažowati slušj, gest ona gistě gedna z neytěžšjch a neydůležitějšjch, by co neymožněgi hogných zásluh si zjskal, a gměna sobě dobyl, kteréžby od weškeřeho potomstwa wděčným srdcem slaweno býti mohlo; a protož snažnosti weliké mu třeba, by od prwnjho okamženj geho powýšenj takowé blahé činy od něho vycházely, gakéž dedictwj swaté paměti Lwa XII. nazjwati se opowažugi.

Znamenáte, Wysoce důstognj Otcowé že mi o onom blahoděgstwj řeč, kteréž si cjrkw katolická w neunawených péčech a prácech Lwa XII. wděčným potěšenjm připomjná, widauc, an w některých neyoswjcenějšjch zemjch rozšiřowánjm gegjho učenj a kázně učela božj a gasnost sw. náboženstwj přepodiwně zářiti počjná. Tak weliká byla geho maudrost, wážnost a prawá otcowská pečliwost o swé djtky! Za tohoto wěku našeho widjme, kterak i w těch neywzdálenějšjch končinách knjžata, co prawj otcowé národů swých, sprawedliwým žádostem gegich laskawě a štědře powolugi. Lew XII. wznešenau maudrostj a wljdnostj swaunegen že wážnost a náklonnost knjžat Europegských sobě zjskal, nebrž on i gegich srdce neljčenau upřjmnostj a sprawedliwostj swau překonal. W následowánj šlepěgi geho přislušj důstognému náměstku geho ten tak weliký skutek dokonati, by tudy amyslům a žádostem mocnářů zadost učinil, kteříž tak krásné památky sprawedliwosti, pokoge a lásky otcowské u všech wládě gegich podřízených sobě gsau wzdělali.

O smeyšlenj a žádosti Geho Casnosti Cjsarské a Apoštolské Milosti wzhledem těch tak wážných záležitosť zprawj Waši oswjcenau radu welebný a wysoce důstogný Kardinál Albani, genž mimo mne wyslancem a wykladatelem aumyslu Geho cjs. kr. Casnosti ustanowen gest, gakož zpodaného Geho Eminencj c. kr. listu wyrozuměti lze.

W pewné důvěře we wznešené ctnosti a opravdové křesťanské smýšlenj, ginž toto oswjcené shromážděnj slowůtné gest, genuž pomocj ducha swatého cirkwi katolické widitelnau neyvyšší hlawu, důstogného náměstka božského Wykupitele našeho woliti přináleží, wděčně přigme wznešený Mocnař wolenj, kteréž šetřenjin swrchu zmjnněných ohledů předsewzato bude.

Předložiw Wám Wysoce důstognj Otcowé sprawedliwé a nábožné mjněnj Wznešeného Mocnaře swého, náklonnosti a wzácné dobrotiwosti Wašj poručena se činjm, ubezpečuge Waše Eminencj, že wždy pilně o to snažiti se budu, bych negen swatému shromážděnj tomu- to, nýbrž i každému pogediněmu členu gehu důkazy zvlášťnj iné šetrnosti a wěrnosti na gewo dal.“

O d p o w ě ě K a r d i n á l a C a s t i g l i o n i w e g m e n u s w. s h r o m á ž d ě n j.

Mezi giným pronesla se Geho Eminencj takto:

„Znáť swaté shromážděnj welmi dobře obtížnosti wěku, ku kterémuž ge Bůh uchował. Ale plně důvěry w všemocnau prawici božského wjry zakladatele daufá, že On prostopášnému počjnánj těch, genž wšj mocnosti zhostiti se usilugj, hráze položj, a paprskem mandrosti swé oswjľj, gešto sobě tau naděgj lahodj, gakoby poslušenstwj zákonům lidským bez zákona božjho dosjeci se mohlo. Poněwadž všeliké zřizenj lidského towaryšstwa, a každá zakonodárná moc od Boha

pocházj, tedy nemůže nic posvětili poslušenstwj, leč gediná wjra křesťanská, gelikož ona gediná w srdejch lidských zákonům trůn stawj: základ nepohnutý, mjesto něhož nadarmo se pokaušj maudrost lidská podkládati zákonů giných, gešto bud' na krátce trwagj, bud' zcela odporne působj. Swaté shromážděnj přesvědčeno o weliké důležitosti wolenj toho, genž onu welikau čelou ze všech národů zanjmá, kterjžkoli gednotau wjry a nerozlučným swazkem spogeni gsau se středem gednoty, sgednocuge modlitby swé s tak mnohými nábožnými a horliwými Katoljky, žádagje Boha, by uděliti ráčil cjrkwi neyvyššj hlawu, genžby w plnosti swé moei šťastně řjdila lodičku cjrkwe. W pewné důwěrnosti w slowa Kristowa, genž negen dnes neb zjtra, njbřž až do skonánj swěta cjrkwi swé přjtomen býti sljbil, naděgame se, že swatého a oswjceného obdržj ředitel, kterýž opatrný co had a sprostý co holubice lid božj zprawowati bude, a pln ducha swatého nastaupiw w šlepěge zemřelého Papeže darů těchto dle politiky zákona božjho bude užjwati, totiž politiky wážené z pramenů pjsma swatého a učenj dědičného, kteráž gakožto gediná prawá škola rozumného řjzenj o to stogj výše nad wšelikau lidskau, oč nebesa nad zemj powýšena gsau. Tento Bohem nám daný Papež bude gistě všeobecným Otcem wěřjcech, an bez přjgjnánj osob w plnosti lásky křesťanské každému synu srdce swého naklonj a w ostřjhánj swěřeného sobě dobra s slawnými předky swými horliti bude. On s wýsosti stolice swé ukáže pohostinným zde diwitelům staré a nowé sláwy Řjmské mimo mnohé giné památky, Vatikan a welebny ústaw Propagandy, by ze lži potrestal, kdožbykoli winiti směl Řjm, gakoby učenosti a oswjcenj nenáwistnjkem byl. Tu uwidj, na gak vysoký dokonalosti

stupeň zbratřená uměň gsau wystaupila, a odkud ta pomoc vycházj, kterauž se wědeckým wynalezenjm, pokroku w uměňch a městskému vzdělánj syrowých národů napomáhá.

4. Zpráva o společnosti k rozšjřenj křesťanské katolické wjry.

Gak wědomo, giž w roce 1822. zaražena gest w řjši Francauzské nábožná společnost, uložiwši sobě za aučel wjru katolickau mezi národy pohanskými rozšjřowati, a wyslance apoštolské gak modlitbami tak i laskawými přjspěwky podporowati. Nazjwá se pak společnost tato: G e d n o t a k r o z š i ř o w á n j w j r y.

Aby se wšak tyto dobročinné oběti pořádně wybjrati a prospěšně wynakládati mohly, dělj se tato gednota w desetiny, w setniny (centurio) a w třjdy neb oddělenj. Z desatera členů záležj desetina, z desjti pak desetina setnina, a deset setnin činj třjdu. Wřchnj zpráwu nad celau společností wede neywyššj rada, genž sjdlo swé w Pařži má. Tomuto neyblže podřjzeni gsau dwa centrálnj neb střednj radowé, geden kraginy gižné, druhý krage sewernj na swé péči magjcj. — W každém městě, w němž arcibiskup sjdlj, ustanowena gest hlawnj rada, w sjdle pak biskupském rada částnj. Každá desetina, setnina a třjda má swého ředitelē, který ale giž w onom počtu obsažen gest, tak že každá třjda i s předstawenými z tisjee toliko audů záležj. Ředitelē nižšjch oddělenj wolj se od ředitelů třjd wyššjch, totiž desátnjci od setnjků, gešto wšickni neyužšjm sňátkem wespolek gsau sgednoceni. Předstawenj desetina gsau powinni uprázdňená mjsta doplniti a nowé audy gednati. Každý ředitel wede řádné poznamenánj wšech gemu podřjzených osob a na požádánj wyššj radě ge předkládá.

Každý aud platj týdenně geden Sou (asi kregcar) almužny na wyslanstwj. Milostiny tyto wybjařaj ředitelové desetin, odewzdáwagje ge každu prwnj měsjčnau neděli swému setnjku, tito pak odwáděgj obdržené sběrky ředitelům třjd.

Třjdnejci powinni gsau swé radě, gjž audowé gsau, aučty klásti. Wrchnj pak rada, u kteréž přjspěwky tyto se stýkagj, zasjla ge dle uznánj potřeb na rozličná wyslanstwj. Zpráwy z cizozemských wyslanstwj došlé oznamuge společnost tiskem, z nichž každému desátnjku geden wýtisk zdarma se dáwa, kterýž ge také ostatnjm audům ke čtenj propůgčuge, napotom si ge ale podržeti může. Toto o zřízení této společnosti.

Abychom ale posauditi mohli, gak hogné gsau tyto oběti, a kterak se rozděluj, položjme wýtah z aučtů od 1825 — 1826, tak gak w desátém swazku Létopisů gednoty k rozšjřenj wjry se nalezá. Počjná se prwnjm dnem měsjce Kwětna 1825 a zawjrá se tjnž dnem 1826.

Neywyššj rada zadržela minulého	Franků	Centim.
roku w pokladnici	3,521	— 30
Střednj rada sewernj odwedla do		
pokladnice neywyššj rady	23,437	— 1
Střednj gižná (polednj) rada .	99,161	— 30
Saučet	126,119	— 61

Tuto summu rozdala neywyššj rada mezi rozličná wyslanstwj následujcjm rozměrem:

1. Wyslanstwj asiackým	55,000	Franků
Z toho obdrželo seminarium cizozemských missj w Pařži pro missj Sutchuen'ské w cjsarstwj Čin-ském, pro západnj Tong-king w Kochinčině pro wyslanstwj Siamské a Malabarské na pomořj Koromandel nazwaném	46,200	fr.

P. Coupperie, biskup Babilonský a Admini- strator biskupstwěj Ispahanského . . .	88,000
2. Wyslanstwěj amerikanským . . .	55,000
Z toho obdržel P. Fenwick biskup Cincinnati- ský w obci Ohio	17,600
Missionáři na ostrowjch Sand-wich'ských .	3,300
P. Mornchal arcibiskup Baltimorský . . .	5,500
P. Flaget, biskup Bardstownský w obci Kentucky	13,200
Wyslanstwěj Louisianské	15,400
Na zaprawenj tisku Letopisů této společnosti a ostatnj potřebné výlohy vydáno .	12.482 — 70
W pokladnici neyvyššj raddy pozůstává geště	3,636 — 91
	126,119 — 61

„Gednota k rozšjřenj wjry, píše sbjratel těchto ná-
wěštj, dosáhla k weliké radosti swé přjzeň a pochwalu
wšech biskupů našjch. Nedáwno vydal biskup Bayon-
ský nařjzenj k prospěchů této společnosti a biskup Tou-
louský pobudil podobné dwogjm pastýrským listem
swěřené owčičky swé k nábožné dobročinnosti této.

W listu swém poslednjm prawj takto :

„Nařjzenjm našjm — od 12. zářj 1825 — zbuzowali
gsme Wás, rozmilj Bratřj, byste modlitbami a almužna-
mi swými zaučastniti se suažili zásluh oněch horliwých
wyslanců, gešto na rozšjřowánj wjry mezi newěřejmi
národy tak neohrozeně a laskawě pracuj. Předložili
gsme Wám způsob politowánj hodný oněch druhdy tak
utěšeně wykweťagjejch wyslanstwěj, an ústaw tento ná-
božnostj králů našjch zoložen, a štiědrotau kráľowskau
nadán w stawu byl welmi čelné dělňjky tam odesjlati,
a wšecky k náboženstwěj potřebné věci hogně opatřili.
K wěšjmu powzbuzenj vašemu podali gsme nábožnosti
wašj dary duchownj od neyvyššjho zpráwce sw. cirkwe
z pokladu odpustků w prospěch audů gednoty té propůg-
čené, připomjnjgce Wám spolu i přjklad nábožného

mocnaře vašeho, kterýž k titulu swému Krále všech neykřesťanštějšjho také titul *Ochrance jednoty k rozšířowánj wjry* připogiti ráčil.

Gestliže Wás prwnj pobjdnutj naše k takowé aučinnosti nepohnulo, k gakéž by pohnauti Wás bylo mělo toto tak důležitě podniknutj, gemuž žádný giný záměr nenj, než rozšírowati králowstwj Krista Ježjše, a národy we tmách bludů a newědomosti pohřjžené swětlem sw. Ewangelium oswjiti, tedy přičítáme to gedině způsobu, kterýž gsme tehdaž k wybjránj darů vašich našjdili; neb známe lásku waši a tudy nepochybujeme, že za těmi milostmi, kteréž gste w milostiwém letě přigali, ustawičné djky vzdáwali můžeme s apoštolem, že wjra vaše se rozhognila, a láska nowého zrůstu nabyla. Gen z toho aumyslu, abychom čary dobročinnosti wašj tjm bezpečněgi shromážďeti mohli, za dobré gsme uznali tuto w pravidlech, společnosti ponawrženau cestu zwoliti.

Osobné zásluhy mužů, k podporowánj snažnosti našj při hlawnj radě pozwaných, dostatečně, Rozmilj Bratřj, wás přeswěďej, gak za hodné wšj aučastnosti a přičinliwosti wašj pokládáme býti toto předsewzetj, kteréž, zdatřli se w biskupstwj našem, hogné požehnánj nebes mu wygedná a zásluhy autlé pečliwosti wašj o spasenj dušj swým wám rozmnožj.

Paměti hodné gest, že hlawnj rada společnosti Toulouské z neyznamenitějšjch osob města toho sestává, což gistě patrným gest swědectwjm o wšecobecné náchylnosti k této, wjře i cjrkwi prospěšné důležitosti. W čete této jednoty stogj co Præsident Kardinál arcibiskup, po něm následugj Præfekt a Maire městský, General Prokurator, Vicepræsident tribunalu, Podpræfekt, Professor w práwnictwj a t. d. Každý farář w Toulouse gest ředi-

telem třídy w geho faře se nacházegjej. Mimo města má býti w každém Kantonu třjda založena.

Toto nařizenj Kardinála Arcibiskupa bylo we všech kosteljch po kázanj čteno a po všech obyčegných mjstech wywěšeno. Biskupstwj Besansonské přispjwalo od počátku welmi štědře cizozemským missionárstwjm, neb giž od mnoha let založen gest zde spolek k rozšiřowánj wjry. K zdařilému prospěchu geho napomohl nemálo pastýrský list od tanněgšjho arcibiskupa wydaný, w němž mezi giným takto se pronášj :

„Potwruzegme tjmto listem našjm zřizenj společnosti k rozšiřowánj wjry k uwedenj gegjnu w biskupstwj našem powolenj udělugjce. Dle toho ustanowa gest s našjm potwřenjm hlawnj rada w arcibiskupském městě našem, a částnj rada w kragi našeho cjrkewnjho okršleku. Každému tedy wěřejmu gest snadno k rozšřenj katolické wjry podlé možnosti swé přispjwati.

Každý pak znás si připomeň, že za časů, když Pán Ježš apoštolů swých kázat wyslal, otcowé naši w temnostech pohanstwa a modloslužebnosti pohřženi mezi neyprwněgšjmi gsau byli, genž k swětlu spasitedlné wjry prohlédli. A od té doby swětlo to neshaslo giž wjce mezi námi, ano začasté oblažugjemi paprskyswými giné národy w stjnu smrti gestě sedjej, oswěcowalo. Na národech těchto ne nadarmo apoštolštj wyslancowé naši pot a krew swau wynaložili; nic méně znamenitý gich počet klesl pod břemenem prácj, namáhánj a stáří, a seminář ustanowený k wychowánj a ewičenj mužů, giniž se onino bohomyslň mužowé dosaditi měli, zašel konečně také w nešťastných bauřjch obce. Prostředky kwýžiwě byly tomuto domu odňaty a wšeliké s cizjni kraginami dopisowánj zapowědjno. Od toho času slyšeti gest, že wjra těchto na wjru obrácených za ne-

dostatkem učitelů a vůdců slabnauti a mdliti počíná. Předce pak také potěšitedlné docházegj zpráwy, že láska k sw. náboženstwj zcela geště neutuchla, že cjtj gak welice gin gest potřebné učenj Krista Ježjše; a posawáde se mezi nimi wýtečné příklady všelikých etnostj křesťanských spatřugj, a počet djtek, genž po chlebu slova božjho taužj, negen se nemenšj, nýbrž geště každým dnem rozmáhá.

W těchto případnostech založena gest w středu francouzské říše asi před 5 léty společnost k rozšjřenj wjry. Giž w kolébce odpočjwalo na nj požehnánj nebes a w krátkém čase po weškeré říši se rozšjřila. Obohacená duchownjmi milostmi, swatým Otcem Piem VII. a Lwem XII. gj propůgčenými, počjtá mezi wznešenými ochránci swými krále Ludwjka XVIII, a Karla X. kteříž giž mnohé důkazy královské anábožné štědroty gj vydali a t. d.

Tyto srdce gjmagjej příklady horliwosti o rozšjřenj a zwelebenj cjrkwe Kristowy, nalezli Bohu díky i w našem rakauském mocnárstwj šlechetné následownjky, gesto spogiwše se w nábožnau gednotu sobě uložili učenj Kristowo wdalekých končinách Amerikánských rozšjřowali. Tato gednota gest giž i od neynilostíwěgšjho Mocnaře našeho pod gménem ústawu, neb založenj Leopoldinského, co saukromná společnost schwálena a potvrzena. Podnět k tomuto nábožnému podniknutj podal obzwláště weledůstogný Pan Friedrich Rese, generalní vikář biskupstwj Cincinatiského, wychowanec weliké Propaganly, kterýž se několik mėsjců we Wjdni zdržowal. Tento apoštolský muž předložil w sprosté však srdečné řeči, w gakém způsobu nowě založené biskupstwj Amerikánské se nacházj. Welmi pohnutedlno bylo, dj P. Prof. Jos. Pletz (w swé řeči w prwnjm sedenj této společnosti w arcib. paláci držené) welmi pohnu-

tedlnó bylo slyšeti, gak i tuto (w Americe) žiwá tužba po lepšim způsobu panuge, a gaké rychlé pokroky by i zde cirkew katolická učiniti mohla, gešto při skrowných prostředejch od roku 1823 počet katoljků téměř na 40,000 zrostl. Bolestné wšak bylo nám slyšeti, že těchto 40,000 křesťanů w kragině welni daleké bydlj, gegjžto rozlehlost francauzskau řjš znamenitě přesáhá, a gen 16 kněžj počjtá, kteřj w tomto obšjrném biskupstwj služby kona-gj, a časem na 80 mil cesty putowali musegj, by nemocné w poslednjm bogi posilnili a s Bohem smjřili. Mladistwá štěpnice tato potřebuge opatrowných rukau, wšak těch negen že se nedostává, ale geště i tato skrowničká hrstka dělnjků na wšech wěcech náramný nedostatek trpj, nemagje w prawdě po práci gsauce unaweni, kdeby hlawy swé mohli položiti. Gen tohoto prostého nastjnněnj bjdy amerikanských wyslanstwj bylo potřebj, a Bůh mocný srdce lidských włádec seslal paprslek swé milosti w mysl nábožných obywatelů wjden-ských, a i hned znikla společnost uwoliwši se důležitým potřebám těchto apoštolských wyslanců w Americe napomáhati. Náš neymilostiwěgšj Mocnař potwrdil gegj základnj prawidla dne 14. dubna b. r., a neywyššj ředitel cirkwe Lew XII. schwáliw krátce před swau smrtj tuto nábožnau společnost we gměnu Ježjše gj odpustky udělil, a tak stogj tato gednota cirkwj poswě-cena a neywyššj włádu opatrowaná, očekawagje požehnaného prospěchu aučastenstwjm obywatelů tohoto mocnárstwj, čehož se tjm důwěrněgi nadjti může, an wědomo, že wětšj počet gich před modlau přewráceně oswěty až potud se neskláněl, nýbrž Krista aučenj geho wěrně w swém srdci nosj. Gediná a pauhá toliko láska k Bohu a člowěčenstwu založila společnost tuto, láska gi w žiwot wzbudj, a láska bude gi pěstowati, by zrostla a žehnané aurody vydala. (K důwodněgšj

známosti, a k pozbuzenj p. p. vlastenců k dobročinnému napomáhánj klademe tuto základnj pravidla této gednoty, papežské brewe a guberniálnj.)

Leo Papa XII.

AD PERPETUAM REI MEMORIAM. Quamquam plura sint, quæ in gravissimo Nostro apostolatus ministerio animum Nostrum non leviter perturbent, atque sollicitent, siquidem accipimus, nonnullos non catholicam modo religionem aversari, sed et alios, si possent, in errorem inducere studere, ille tamen totius consolationis Deus haud patitur angoris Nostri solatia deesse, ut labores, curæ, atque sollicitudines, quas continenter ferimus, aliquando leniantur. Quod accidit profecto nuper, ingentique sumus gaudio perfusi, ubi audiverimus, in regno carissimæ in Christo Filii Nostri Francisci I. Austriæ Imperatoris, et Hungariæ Regis illustris societatem esse institutam, quæ dicitur „Leopoldinen-Stiftung“ quæque Presbyteris Evangelii causa mittendis pro viribus consulendum curat. Quid enim Christianæ reipublicæ utilius, quid præstabilius, quam verbi Dei præconio justos magis magisque confirmare, et devios a vitiorum in salutis semitam perducere? Et sane, ut inquit Apostolus, quomodo credent ei, quem non audierunt? quomodo audient sine prædicante, quomodo vero prædicabunt, nisi mittantur? Nos itaque hujusmodi societati, quantum Deo propitio possumus, favere cupientes, preces ejus nomine Nobis allatas alacri libentique animo excipere statuimus, dum a Nobis petitum est, ut sacris aliquibus indulgentiis eandem ipsam ditare velimus. Quapropter de Omnipotentis Dei misericordia, ac Beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, singulis quibusque in eam societatem cooptatis vere pœnitentibus, suaque peccata confessis, et Dominici Corporis dape re-

fecis, quo die in eandem recepti societatem fuerint, Plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam et remissionem misericorditer in Domino concedimus. Plenariam illis æque indulgentiam post deteras sacra confessione vitæ sordes, acceptamque Eucharistiam die octava mensis Decembris, nec non die, quo festum agitur Sti Leopoldi, ac semel quolibet mense, si per mensem superiorem in singulos dies orationem Dominicam, Salutationem Anglicam ac verba: „S. Leopoldo ora pro nobis“ dixerint, ac dummodo publico aliquo in templo pro Christianorum Principum concordia, hæresum extirpatione, gloriaque Sanctæ Matris Ecclesiæ pias ad Deum preces effundant, impertimur. Has autem Literas perpetua volumus efficacia pollere; earumque exemplis etiam impressis, manuque publici Notarii subscriptis, et per constitutum in Ecclesiastica dignitate virum sigillo munitis eandem fidem tribuendam statuimus, quæ concessioni Nostræ, hoc ipso diplomate ostenso, haberetur. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub Annulo Piscatoris die XXX. Januarii MDCCCXXIX, Pontificatus Nostri Anno sexto.

T. Card. Bernetti.

Základní pravidla gednoty

pod gménem Leopoldinského ústavu
k podporovánj katolických vyslanstwj (w Americe),
w cjs. královských rakauských zemjeh založené.

1. Aučel, této pod gménem Leopoldinského ústavu založené gednoty gest. a) Napomáhati k většj účinnosti katolickým vyslanstwjím w Americe. b) Zaučastniti a vzdělávati věřjce rozšiřovánjm cirkwe Kristowy we vzdálených končinách světa. c) Zachowati památku Gegj Gasnosti w Americe w Pánu usnulé slavné

paměti cjsařowny Brasilianské Leopoldiny, rozené Arci-
kněžny Rakauské.

2. Prostředky k dosažení tohoto aučele gsau: Mo-
dlitba a almužna.

2. Každý aud tohoto nastáwagjejo, saukrom-
ného náboženského ústawu zawazuge se, každodenně
modlitbu Páně a pozdrawenj angelské s doloženjm :
„Swatý Leopolde orodug zanas!“ se pomodliti, a tého-
dně gedem kregcar střjbra složiti, a tudy tauto malau
obětj modlitby a almužny k welikému skutku rozšiřo-
wánj prawé wjry přispjwati.

Gakož přjstup k společnosti této zcela dobrowolný
gest, tak též i každému členu swobodno, podlé ljbosti
z něho wystaupiti.

4. Wždy po desjti audech obogjho pollawj sge-
dnolj se k odwáděnj swých týhodnjch almužen gednomu
w témž čjsle giž počtánému wýběřjmu.

Každý wýběřj má o to péči, by při swé malé
společnosti ztrátu některého z audů swých, bud' wykro-
čenjm neb smrtj, doplnil, a wybranau almužnu měsječně
duchownjmu pastýři osady swé, s poznamenánjm peněž-
né summy a swého gména na wýplatném archu — gehož
formulár zde přiložen — odwedl.

5. Každý duchownj pastýř odwede tyto tak wy-
brané almužny patrjčjmu wikariátu, tento pak s udalau
se přjležitostj však neyděle každého čtwtřileta, wysoce
důstognému ordinariátu.

6. Chce-li kdo wětšj summu na gednau k tomuto
nábožnému skutku obětowati, může gi zapsánjm swého
gména w náležegjej rubriku swrchu dotčeného archu bud'
u swého duchownjho pastýře, neb u wikariátu, a nebo u
wysoce důstogného ordinariátu složiti.

7. Wysoce důstognj Páni Biskupowé wšech c. k.
zemj slušně se žádagj, by wšeliké gim zaslané missio-

nurské almužny čas od času Wjdenské centrálnj Direkcej této nábožné společnosti s příloženým w §. 4. předepsaným výplatným archem laskawě odváděti ráčili.

8. Centrálnj Direkcej wjdenská, uložiwši sobě za swatau powinnost, tento nábožný skutek pod ochranau Jeho Gásnosti cjsarské a w spogenj s weledůstogným P. Friedrichem Rese nyněgšjm generálnjm vikářem biskupa Cincinatského (Cincinnati) w sewernj Americe, w život zbuditi a hotowa gsau swěřený sobě auřad k sláwě božj a k rozšjřenj prawé wjry Krista Ježíše co neyprospěšněgi wěsti, wynasnažj se, by ty, bud' skrze ordinariáty neb neprostředně gj odewzdané missionárské almužny na důležité amerikanských wyslanstwj potreby, tak gak gj z půwodnjch zpráv a bedliwého wyšetřenj wědomy budau, po společném usnešenj swědomitě rozdáwány, a při neymožněgšjm autrat ušetřenj zasjlány byly. —

9. K duchownjmu potěšenj weškerých audů gednoty této a na odměnu nábožné horliwosti gegich bude centrálnj direkcej pečowati, by ge čas od času o zdárnosti a prospěchu gegich štědroty, gakož i o pokaždém stawu katolické wjry w Americe dle dopisných zpráv w wědomost uwedla.

10. Na upamatowánj, že tento Leopoldinský ústaw saukromné náboženské založenj gest, slawiti bude centrálnj wjdenská direkcej den nepoškrwněného početj Marie Panny, této obecné opatrownice všech společností cjrkewnjch gakožto památnj den swého založenj, a swátek sw. Leopolda gakožto gimenownjho patrona w Pánu usnulé cjsařowny Leopoldiny, a za zwláštijnjho tomuto nábožnému ústawu zwoleného ochránce; gedenáctého pak Prosince, gakožto na den úmrtj slawné paměti cjsařowny Brasilianské, Leopoldiny, budau za blahoslawené odpocinutj této kněžny gakož i všech zemřelých dobrodinců

tohoto po gegjm gmenu nazwaného ústawu slawné exekucie wykonáwány, a všickni ančastnjci pozwáni, by nábožné modlitby s řediteli swými sgednotili.

11. Geho Swatost Papežská Lew^{XII.} ráčil gedenáete dnj před blahoslaweným z tohoto žiwota wykročenjm w tomto apoštolském podniknutj swé všem dobromyslým křesťanům welmi pobuzugij a potěšitedlné zaljbenj na gewo dáti, a audum této, pod gménem Leopoldinského ústawu schwálené společnosti w zvláštnjm hrewé odpustky udělití, gichž ohlášenj po obdržení od Geho cjsarské Gasnosti (14 dubna b. r.) mocnářském zaljbenj (placitum regium) od wysoce důstogných p. p. biskupů se nařjdj; totiž: na den wstawpenj w tuto gednotu, též 8. Prosince, a na den sw. Leopolda, pak i také w každém měsjei gednau, když před tím za celý měsje každodenně modlitbu Páně a pozdrawenj angelské s přjawkem: „Sw. Leopolde orodug za nás!“ se pomodlj, plnomocné odpustky všem těm se udělj, kteřj po skrauséné zpowědi neyswětěgšj swátost oltářnj přigali, a w některém weřegném chrámu za gednotu a swornost křesťanských knjžat, za wykořeněnj kacjrstwj, pak za zwelebenj swaté katolické cjrkwe nábožnau modlitbu wykonagj.

12. Geho cjsarská Wznešenost a Eminencj, Arciknjže Rudolf Kardinál Arcibiskup Olomaucký ráčil neyvyššj opatrownictwj toho Leopoldinského ústawu milostiwě přigmauti, a Geho knjžecj milost, wysoce důstogného Pana Knjžete Arcibiskupa Wjdenského za náměstka swého ustanowiti.

We Wjdni 13. Máge 1829.

Z Prahy. Dne 24. Srpna r. b. dočkal se náš Neydůstognějšj Knjže-Arcibiskup (pl. t.) padesátileté památky swého wywolenj za kanovníka u hlawnjho chrámu Páně na hradě Pražském. Den před tjm progewila Wysoce Důstogná a wždy Wěrná Kapitola při témž chrámu Páně oswjcenému Jubilantu radostné přánj k této památce tak wzácné, a ledwa kdy slýchané. — Se skraußenau nábožnostj skládal pak wonen den Neydůstognějšj náš wrechnj pastýř, obslaužen předstawenými swého Semináře a obstaupen alumnny tohož ústawu, při tiché oběti mši swaté u hrobu Sw. Jana Nepomuckého swá djku činěnj Hospodinu.

„Bůh wyslyšel G e h o prosby wraucj,
Přechowaw G e g přes tu slawnost skwaucj,

Gakož s Simeonem žádal sám ;

Bůh též slyšj naše prosby wřelé,

A ponechá G e h o w Kněžstwa čele

Geště dlahubá, dlahubá léta nám !“ —

Dne 7 Zárj, o swatwečer památky Narozenj Neyblahoslawenějšj Panny vydal se náš Neydůstognějšj Arcibiskup na cestu do staré Boleslawi, kamž před wečereu šťastně přigeda srdečným plesánjm weškerého obywatelstwa uwjtán, do Děkanstwj uведен byl, kdež, u swého W. D. p. Biskupa-Suffragana, a spolu děkana starožitné kapituly Staroboleslawské přenocowati ráčil. Ke eti wznešeného pautnjka bylo náměstj před děkanstwjm slawně oswjčeno; střelba, ozářená pjsna, hudba a zpěwy gewily účtu a utěšenj nade wzácným přichodem Wrechnjho Pastýře. — Druhý den z rána přibýwalo zewšad lidu, prospěwugějho pjsně nábožné. Poslez před desátaú hodinatu slawným průwodem doweden byl Neydůstognějšj Knjže-Arcibiskup do chrámu Páně, kdež přítomen byl kázanj, gež měl D. C. p. Vinc. Pražskj, proceses warcibisk. Seminári Pražském, a pak slawné oběti mše swaté, W. D. p. Biskupem a Suffraganem wykonáwané. Na koncisám knjže Arcibiskup požehnánj s welebnau Swátostj lidu uděliw, z chrámu Páně, předešlým způsobem doprowázen na Děkanstwj zpět se odebral. Patrně se gewilo wnitěnj utěšenj na twářjch nešestislných zástupů lidu, widaucjch swého téměř osmdesátiletého wrechnjho pastýře pobožnost wykonáwati namjstech, kdež před dewjti sty léty Swatá kněžna Lidmila a nábožný syn gegj Wáclaw klaněli se Bohu prawému, a ctili blahoslawenau pannu, neyswětějšj Boherodičku. — Při potomnjm stolowanj opětowáno bylo wjtánj Geho knjžecj Milosti zpěwem nasledugěj: :

W jtey nám zde prostřed české vlasti,
O swjcený Arcipastýři!
O gak srdce přeplněno w slasti
 Pleše, a w radosti zahýřj!
W jtey w stánek Neyswětěgšj Panny,
 W zdáwna milostmi slowutný chrám,
K němuž zbožnost chwatá s každé strany,
 Z něhož mnohá pomoc přišla nám.

Giž Laudmila, tato kněžna swatá,
 Sem přinesla drahou modlu swau:
O braz náš ge slit z tohoto zlata,
 W pamět změny náboženstwj diwau:
 Sem chodjwal Wáclaw w lásce wraucj
 Chrám náš krášlit gako bratrůw host,
 Zde mu dána s nebes palma skwaucj
 W utrpenj, za přegasnau cnost.

Sem Milada, wogewodská dcera,
 Sem i Wogtěch pruský Apoštol,
 Prokop, Arnošt, Jan, a giných stera
 W pokoře oběti kladli wspot.
 Až podnes se chowá mezi námi
 Tento nábožný a swatý mraw:
 Hle náš w r c h n j P a s t ý ř mezi námi
 Přišel složit obět w Boleslaw. *)

W jtey w stánek Neyswětěgšj Panny,
 W slowutný milostmi zdáwna chrám,
K němuž zbožnost chwatá s každé strany,
 Z něhož mnohá pomoc přišla nám.
O gak srdce přeplněno w slasti
 Pleše, a w radosti zahýřj!
W jtey nám zde prostřed české vlasti,
O swjcený Arcipastýři!

*) Totiž z téhož samého skwostného zlatohlawn Kasuli, dvě Dalmatiky a Pluvial s ostatujmi přináležitostmi, kterýž k kostelnj památce sw. Jana Nep. z Lyona obgednau byl.